

Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σχολή Οικονομικών και Διοικητικών Επιστημών

Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

Πτυχιακή Εργασία με Θέμα

«Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής στην Ελλάδα.
Η Άποψη των εμπλεκόμενων Φορέων του νομού
Θεσσαλονίκης.»

Αλεξοπούλου Σταυρούλα

A.M: 16515

Επιβλέπων Καθηγητής: Διακομιχάλης Μιχαήλ

Πρέβεζα, Οκτώβριος 2019

*«Causes of tax evasion and tax exemption in Greece.
The view of the involved bodies of the prefecture of
Thessaloniki.»*

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, Οκτώβριος 2019

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής
Διακομιχάλης Μιχαήλ,
Καθηγητής

2. Μέλος επιτροπής

Τσιλιγιάννη Κωνσταντίνα,
Ε.ΔΙ.Π.

3. Μέλος επιτροπής

Παππάς Θεόδωρος,
Ε.ΤΕ.Π.

© Αλεξοπούλου Σταυρούλα, 2019.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Αλεξοπούλου Σταυρούλα

Υπογραφή

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής αποτελούν ένα σημαντικό πρόβλημα για την εύρυθμη λειτουργία του κράτους. Ειδικότερα στην Ελλάδα συναντούμε έξαρση της φοροδιαφυγής με αποτελέσματα της να επηρεάζουν την ελληνική οικονομία.

Διαπιστώνεται πως η λήψη μέτρων κατά της φοροδιαφυγής είναι στην πλειονότητα τους αναποτελεσματικοί με βασικά αίτια την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, την έλλειψη μηχανογράφησης, τους μειωμένους ελέγχους αλλά και την μειωμένη φορολογική συνείδηση των πολιτών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση των φορολογικών εννοιών, ο προσδιορισμός των αιτιών εμφάνισης της φοροδιαφυγής και φοροαπαλλαγής, οι μέθοδοι και οι πιο συνηθισμένοι τρόποι φοροδιαφυγής φοροαπαλλαγής, τρόποι αντιμετώπισης. Επίσης, γίνεται μια αναφορά στο φορολογικό σύστημα της Ελλάδος και παρουσιάζονται κάποιες δημοσιευμένες μελέτες επί του θέματος.

Τέλος, αναλύεται η έρευνα που διεξάχθηκε για τον σκοπό της παρούσας εργασίας, σε δείγμα 115 ατόμων, εφοριακών, λογιστών και επιχειρηματιών, όπου καλούνταν να αξιολογήσουν, μέσω ανώνυμου ερωτηματολογίου που διανεμήθηκε, τις αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα.

Λέξεις-κλειδιά: Φόρος, Φορολογία, Φοροδιαφυγή, Φοροαπαλλαγή

SUMMARY

The phenomena of tax evasion and tax evasion are a major problem for the proper functioning of the state. Particularly in Greece, there is an escalation of tax evasion with its effects on the Greek economy.

Most anti-tax evasion measures are found to be largely ineffective with the main reasons being the complexity of the tax system, the lack of computerization, reduced controls and reduced tax awareness.

The purpose of this paper is to analyze tax concepts, identify the causes of tax evasion and tax exemption, the methods and the most common ways of tax evasion, ways of dealing with it. There is also a reference to the Greek tax system and some published studies on the subject are presented.

Finally, the research conducted for the purpose of the present study, in a sample of 115 individuals, tax authorities, accountants and businessmen, were analyzed to assess, through an anonymous questionnaire, the causes of tax evasion and tax evasion in Greece.

Keywords: Tax, Taxation, Tax Evasion, Tax Exemption

Πίνακας περιεχομένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΦΟΡΟΣ & ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ.....	9
1.1 Έννοια και Ορισμός του φόρου.....	9
1.2 Διάκριση των φόρων	9
1.3 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα άμεσων και έμμεσων φόρων	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ	12
2.1 Έννοια και Ορισμός της φοροδιαφυγής	12
2.2 Αίτια και παράγοντες φοροδιαφυγής	13
2.3 Μέθοδοι και τρόποι φοροδιαφυγής	15
2.4 Συνέπειες της φοροδιαφυγής	21
2.5 Το φαινόμενο της παραοικονομίας	22
2.3.1 Η Παραοικονομία στην Ελλάδα	25
2.6 Σχέση φοροδιαφυγής και παραοικονομίας	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΦΟΡΟΑΠΑΛΛΑΓΗ και ΦΟΡΟ ΑΠΟΦΥΓΗ	27
3.1 Ορισμός φοροαπαλλαγής.....	27
3.2 Ορισμός φόρο αποφυγής	27
3.3 Κριτήρια Αξιολόγησης ενεργειών ως ενέργειες φόρο αποφυγής	27
3.4 Διάκριση φοροδιαφυγής και φόρο αποφυγής	28
3.5 Συνέπειες φαινομένων φόρο αποφυγής	28
3.6 Υποκείμενοι σε Φόρο αποφυγή	29
3.7 Παράδειγμα Εφαρμογής Φόρο αποφυγής.....	30
3.8 Σύγκριση Φοροδιαφυγής – Φορο αποφυγής και Φοροαπαλλαγής.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	33
4.1 Λόγοι και τρόποι αντιμετώπισης Φοροδιαφυγής	33
4.2 Ο ρόλος των φορολογικών ελεγκτών και ποινές	36
4.3 Ελεγκτικοί Μηχανισμοί.....	38
4.4. Δικαιοσύνη και Αποτελεσματικότητα Φορολογικού Συστήματος.....	39
4.5 Μέγεθος φοροδιαφυγής στην Ελλάδα ως ποσοστό του Α.Ε.Π. ετησίως	41
4.6 Ποινικές κυρώσεις φοροδιαφυγής	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ.....	48
5.1 Το Φορολογικό σύστημα της Ελλάδας	48
5.2 Φορολογικοί συντελεστές	48
5.2.1 Σύγκριση φορολογικών συντελεστών Ελλάδας – Ευρώπης.....	51
5.3 Υποκείμενο του φόρου	51
5.4 Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων.....	51
5.5 Πραγματικό και τεκμαρτό εισόδημα.....	53
5.6 Εξαιρέσεις – Απαλλαγές	54

5.7 ΦΠΑ	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο : ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	63
7.1. Ποσοτική.....	65
7.2. Ποιοτική Έρευνα.....	66
7.3. Τι Είναι Δείγμα.....	69
7.4. Σχεδιασμός Έρευνας / Μέθοδος Προσέγγισης.....	70
7.5. Δείγμα / Συμμετέχοντες	71
7.6. Αναμενόμενοι Περιορισμοί	71
7.7. Ηθικοί Περιορισμοί	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 ^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	72
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	81
Βιβλιογραφία	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΦΟΡΟΣ & ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

1.1 Έννοια και Ορισμός του φόρου

Κατά την επιστήμη της Δημοσίας Οικονομίας, φόρος είναι η αναγκαστική εισφορά που καταβάλλεται από το φορολογούμενο, χωρίς ειδική αντιπαροχή και την εισπράττει το Κράτος για να αντιμετωπίσει τις δημόσιες ανάγκες του.

Οι διάφοροι φόροι που υπάρχουν σε κάθε χώρα σε δεδομένη στιγμή (φορολογικό σύστημα), αποτελούν ένα αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο φορέα, ώστε να μπορούν οι δημόσιοι φορείς να χρηματοδοτούν τις δαπάνες τους και να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο κοινωνικό σύνολο δωρεάν.

Η λειτουργία αυτή των φόρων είναι γνωστή ως ταμειυτική λειτουργία. Εκτός από αυτήν, οι φόροι επιτελούν και άλλες λειτουργίες, δεδομένου ότι χρησιμοποιούνται από τους δημόσιους φορείς ως μέσα για την άσκηση οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

Άλλες λειτουργίες των φόρων είναι: η οικονομική λειτουργία των φόρων που αναφέρεται στη χρησιμοποίησή τους ως μέσο άσκησης οικονομικής πολιτικής, όπως ανακατανομής των πόρων, καταπολέμησης του πληθωρισμού, της ανεργίας, κ.λπ. Η κοινωνική λειτουργία των φόρων αναφέρεται στη χρησιμοποίησή τους ως μέσο άσκησης κοινωνικής πολιτικής, δηλαδή βελτίωσης της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου.

Η φορολογία αποτελεί σημαντική δραστηριότητα των δημοσίων φορέων παγκοσμίως, αφού εξασφαλίζει περισσότερο από το 90% των εσόδων τους. (Βαβούρας, Ι.Σ., Μανωλάς Γ., 2004)

Οι φόροι έχουν τα εξής βασικά γνωρίσματα:

- ο Είναι ένα αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα και
- ο Αποτελούν ένα μονομερές μέσο, δηλαδή περιλαμβάνουν μόνο παροχή από τους ιδιωτικούς φορείς προς τους δημόσιους φορείς χωρίς αντίστοιχα ειδική αντιπαροχή.

Σκοπός του φόρου είναι η χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών, η ενίσχυση ή σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης, που αφορά την οικονομία γενικότερα, και η ανακατανομή του πλούτου που αφορά την κοινωνική οικονομία για άμβλυνση των ανισοτήτων. (Κορομηλάς Γ., 2009)

1.2 Διάκριση των φόρων

Οι φόροι διακρίνονται σε δύο είδη, άμεσους και έμμεσους, ανάλογα με το συσχετισμό τους με το εισόδημά του φορολογούμενου.

Άμεσοι φόροι είναι το χρηματικό ποσό που καταβάλλει ο πολίτης στο κράτος ως ποσοστό του εισοδήματος του αλλά και ο φόρος που βάζει το κράτος

στην περιουσία του. Ανάλογα με το εισόδημα υπάρχει και ο αντίστοιχος φορολογικός συντελεστής.

οι άμεσοι φόροι είναι:

- ο φόρος εισοδήματος
- ο φόρος κεφαλαίου

Έμμεσοι φόροι είναι οι καταναλωτικοί φόροι, τα χρηματικά ποσά που ενσωματώνονται στην τιμή των εμπορευμάτων ή των παρεχόμενων υπηρεσιών και που επίσης αποτελούν κρατικό έσοδο. Αυτά τα ποσά εμφανίζονται με τη μορφή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ).

οι έμμεσοι φόροι είναι :

- οι δασμοί
- οι φόροι κατανάλωσης
- τα τέλη χαρτοσήμου
- ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων
- ο ΦΠΑ.

Τα κριτήρια ταξινόμησης ενός φόρου ως άμεσου ή έμμεσου δεν είναι ευδιάκριτα και συχνά υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις.

Η ανωτέρω διάκριση έγινε με βασικό κριτήριο ότι οι άμεσοι φόροι δεν μετακυλίνουν σε αντίθεση με του έμμεσους που μετακυλίνουν κάτι που δεν συμβαίνει σήμερα όπου όλοι οι φόροι μετακυλίνουν στις τιμές και θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στην εκτίμηση των επιπτώσεων των φόρων.

1.3 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα άμεσων και έμμεσων φόρων

Άμεσοι φόροι

Πλεονεκτήματα

- ο Δικαιότεροι
- ο Σταθερότητα Απόδοσης
- ο Μικρό Κόστος Είσπραξης
- ο Ακριβής Γνώση Ποσών από τους Φορολογούμενους

Μειονεκτήματα

- ο Δεν έχουν άμεση απόδοση όπως οι έμμεσοι
- ο Ευνοούν την φοροδιαφυγή(είναι για τους τίμιους)
- ο Γίνονται αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης (αλλαγή βάσης κλπ)
- ο Δυσκολότερη διαδικασία είσπραξης

Οι άμεσοι φόροι όπως είναι η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, η φορολόγηση επιχειρήσεων, ο φόρος κληρονομιών, δωρεών, και γονικών παροχών, η φορολόγηση κερδών από τυχερά παιχνίδια, η φορολόγηση μερισμάτων, ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, ο

φόρος ακίνητης περιουσίας και άλλοι συνήθως είναι προοδευτικοί και φορολογούνται με κλιμακωτή κλίμακα. Άρα από το ανωτέρω προκύπτει ότι οι άμεσοι φόροι είναι προσαρμοσμένοι στη φοροδοτική ικανότητα και τη συνταγματική επιταγή, είναι κοινωνικά πιο δίκαιοι και συμβάλλουν στην αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος και τέλος είναι πιο σταθεροί έτσι ώστε οι φορολογούμενοι να γνωρίζουν εκ των προτέρων τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

Οι άμεσοι φόροι είναι λιγότερο ανεκτοί από τους φορολογούμενους, αφού συνεπάγονται μεγάλη οικονομική επιβάρυνση για τα πρόσωπα που καλούνται να τους καταβάλλουν και δεν έχουν συγκαλυμμένη φορολόγηση. Απαιτούν μεγάλα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης, δεν έχουν άμεση απόδοση είναι δύσκολη η διαδικασία είσπραξης τους και υψηλό το κόστος ελέγχου. Οι υποστηρικτές των έμμεσων φόρων ισχυρίζονται ότι οι άμεσοι φόροι επιδρούν αρνητικά στην οικονομική δραστηριότητα, μειώνουν τα οικονομικά κίνητρα των ατόμων, την παραγωγική τους προσπάθεια και μετακυλίνονται με ευκολία σε άλλους από αυτούς που επιβλήθηκαν. Φέρονται κοινωνικά δίκαιοι φόροι αφού θεωρητικά αλλά όχι πρακτικά φορολογούν περισσότερο τα υψηλά εισοδήματα και όχι τα χαμηλά ευνοώντας έτσι την υψηλή φοροδιαφυγή που συνοδεύει τα υψηλά φορολογικά κλιμάκια.

Έμμεσοι Φόροι

Πλεονεκτήματα

- ο Εύκολη Είσπραξη
- ο Ευκολότερη Καταβολή
- ο Δυσκολότερη Φοροδιαφυγή
- ο Μεγαλύτερη Απόδοση
- ο Εισπράττονται και από τους ξένους τουρίστες
- ο Μεγαλύτερη απόδοση σε σχέση με τους άμεσους
- ο Το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης προς τους πολίτες δεν είναι εύκολα αντιληπτό

Μειονεκτήματα

- ο αβέβαιη είσπραξη σε περιόδους οικονομικών κρίσεων
- ο Πλήττον αδιακρίτως κάθε εισοδηματική τάξη

Οι έμμεσοι φόροι όπως ο ΦΠΑ, ο φόρος κατανάλωσης, οι φόροι επί της παραγωγής, τα τέλη χαρτοσήμου, οι δασμοί επί των εισαγωγών κλπ είναι πραγματικοί, επιβάλλονται στο δαπανώμενο εισόδημά, εισπράττονται με την πραγματοποίηση της συναλλαγής, είναι αναλογικοί και φορολογούνται με ενιαίο συντελεστή.

Έχουν συγκαλυμμένη φορολόγηση εφόσον ενσωματώνονται στην τιμή και είναι μικτής αξίας ανά συναλλαγή.

Το βασικό πλεονέκτημά τους είναι η ευκολία στην είσπραξη τους και η μεγάλη απόδοση τους εφόσον είναι δύσκολο κάποιος να φοροδιαφύγει. Όσο

αυξάνεται το εισόδημά και η κατανάλωση αυξάνεται και η φορολογία και τέλος οι έμμεσοι φόροι εισπράττονται και από τους ξένους τουρίστες.

Από την άλλη οι έμμεσοι φόροι είναι περισσότερο κοινωνικά άδικοι, αφού ως φόροι κατανάλωσης έχουν ενιαίο συντελεστή και όσο μεγαλύτερο είναι το εισόδημα τόσο μικρότερο είναι το ποσοστό εισοδήματος που δαπανάται και κατά συνέπεια φορολογείται. Σε περιόδους οικονομικής κρίσης όπως αυτή που διανύουμε είναι αβέβαιη η είσπραξη τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

2.1 Έννοια και Ορισμός της φοροδιαφυγής

Ως φοροδιαφυγή νοείται κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη των φορολογούμενων, που έχει σκοπό τη μείωση της νομικής φορολογικής υποχρέωσης και την αποφυγή καταβολής του φόρου. Ως τέτοιες παράνομες ενέργειες μπορούν να αναφερθούν: η απόκρυψη από τις επιχειρήσεις των πωλήσεών τους, η απόκρυψη ή υποεκτίμηση από τους φορολογούμενους των εισοδημάτων τους, η λαθραία εισαγωγή εμπορευμάτων μη δήλωση περιουσιακών στοιχείων (η κατοχή των οποίων υπόκειται σε φορολογία ή η δήλωση τους σε τιμή χαμηλότερη της κανονικής), κλπ.

Ωστόσο παρόλο που η φοροδιαφυγή ως έννοια είναι γνώστη σε όλους, ο ακριβής ορισμός της δεν είναι εύκολος. Ο μεγάλος αριθμός των φόρων, οι ιδιαιτερότητες τους όσον αφορά τις δυνατότητες που παρέχουν και τους τρόπους φοροδιαφυγής σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι δυνατότητες και οι τρόποι αυτοί παρέχονται και εκδηλώνονται διαφορετικά σε κάθε επαγγελματική ομάδα και ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε φορολογούμενου, καθιστούν δύσκολη τη διατύπωση ενός ενιαίου και γενικά αποδεκτού ορισμού. (Παυλόπουλος, 1987).

Αποτελεί σοβαρό έγκλημα – απάτη κατά του κράτος, αλλά εκτός από ποινικό αδίκημα που μπορεί να σημειωθεί κατά παράβαση ή καταστρατήγηση του φορολογικού νομού, θεωρείται και έντονα αντικοινωνική συμπεριφορά δεδομένου ότι το συνολικό ποσό αυτής θα κληθεί τελικά να επωμισθεί , με πρόσθετα κυβερνητικά μέτρα, το σύνολο των φορολογουμένων.

Ειδικότερα στην Ελλάδα με το νέο φορολογικό νόμο Ν.3943/2011 που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 66Α/31-03-2011 η φοροδιαφυγή θεσπίστηκε ως διαρκές έγκλημα και συνεπώς ως «συνεχές αυτόφωρο», που ανάλογα του ύψους του οφειλόμενου φόρου χαρακτηρίζεται κακούργημα επισύροντας κάθειρξη από 5 μέχρι 20 έτη.

Στην φοροδιαφυγή πρέπει να περιληφθεί και η εισφοροδιαφυγή, δηλαδή η μη καταβολή εισφορών στους ασφαλιστικούς οργανισμούς.

Σε διεθνές επίπεδο το φαινόμενο της φοροδιαφυγής αναπτύσσεται με την επιλογή υπαγωγής στη φορολογία κρατών ή δικαιοδοσιών με μηδενική ή

ιδιαίτερα χαμηλή φορολόγηση για τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή τις νομικές οντότητες κάθε είδους και μορφής.

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία (Παυλόπουλος Π, 1987), φοροδιαφυγή αποτελεί:

- Το τμήμα εκείνο του φόρου εισοδήματος, το οποίο αντιστοιχεί σε εισόδημα που θα έπρεπε με βάση την ισχύουσα νομοθεσία να δηλώνεται οικειοθελώς από τους φορολογούμενους στις αρμόδιες φορολογικές αρχές, αλλά για οποιαδήποτε λόγο δεν δηλώνεται.
- Το τμήμα εκείνο των έμμεσων φόρων και λοιπών άμεσων φόρων, το οποίο με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία θα πρέπει να εισπράττεται και να αποδίδεται εθελοντικά στο κράτος αλλά για οποιοδήποτε λόγο αυτό δεν φθάνει ποτέ στο δημόσιο ταμείο (Κανελλόπουλος Κ.Α, 1995).
- Οι φόροι οι οποίοι δεν καταβλήθηκαν στον κράτος λόγω παροχής φορολογικών απαλλαγών και κινήτρων, χωρίς να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα
- Οι τόκοι που αντιστοιχούν στο τμήμα εκείνο των φόρων που καταβάλλονται με καθυστέρηση και μετά τη λήξη του οικείου δημοσιονομικού έτους (Τάσος Ν, 2001)
- Η μη είσπραξη των οφειλόμενων φόρων μετά την βεβαίωσή τους.

2.2 Αίτια και παράγοντες φοροδιαφυγής

Η έκταση της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς σε κάθε κράτος δεν μπορεί να προσδιορισθεί απόλυτα.

Τα αίτια που ευνοούν και υποθάλπουν τη φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι τα ακόλουθα:

- i. Η χαμηλή φορολογική συνείδηση των πολιτών.
- ii. Η πολυνομία, τα κενά και ατέλειες των φορολογικών νόμων.
- iii. Οι ασυνέπειες της πολιτείας με τη λήψη διαφόρων μέτρων, τα οποία επιβραβεύουν τους ανειλικρινείς φορολογούμενους.
- iv. Η μεγάλη φορολογική επιβάρυνση
- v. Οι οργανωτικές αδυναμίες των υπηρεσιών του υπουργείου Οικονομικών
- vi. Η έλλειψη έμπειρου προσωπικού αριθμητικά και ποιοτικά.
- vii. Η αδιαφορία, η απειθαρχία, η ιδιοτέλεια.
- viii. Η ατιμωρησία των φοροφυγάδων

Σύμφωνα με τη «Μελέτη για την Φοροδιαφυγή» που παρουσιάστηκε τον Φεβρουάριο του 2015 την οποία εκπόνησε το Οικονομικό Επιμελητήριο σε συνεργασία με το τμήμα Στατιστικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών σε δείγμα 747 ατόμων άνω των 18 σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη προκύπτουν δύο βασικά συμπεράσματα: (Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας, 2015)

- ✓ Περισσότεροι από 8 στους 10 Έλληνες πιστεύουν ότι όσοι φοροδιαφεύγουν το πράττουν επειδή υπάρχει μικρή πιθανότητα εντοπισμού τους από τις φοροελεγκτικές αρχές.

- ✓ Παράλληλα ένας στους οκτώ φορολογούμενους παραδέχεται ότι έχει στο παρελθόν επιχειρήσει να αποκρύψει τα πραγματικά του εισοδήματα από την εφορία.

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν αναδεικνύεται ότι ένας από τους σοβαρότερους λόγους της φοροδιαφυγής είναι η ανεπάρκεια και αναποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών.

Τα λοιπά συμπεράσματα της ερευνάς είναι:

- ✓ το 17,9% είναι διατεθειμένο να πάρει το ρίσκο της απόκρυψης των εισοδημάτων του αν γνωρίζει ότι είναι πολύ πιθανό να εντοπισθεί από τις φορολογικές αρχές
- ✓ το 45% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι «αν θελήσει να αποκρύψει τα εισοδήματά του από την εφορία, μπορεί να το πραγματοποιήσει».
- ✓ οι 8 στους 10 θεωρούν ότι είναι ηθική τους υποχρέωση να δηλώνουν τα πραγματικά τους εισοδήματα.
- ✓ οι νέοι και το δυναμικό ηλικιακά τμήμα του ενεργού πληθυσμού δηλώνουν περισσότερο πρόθυμοι να αποκρύπτουν τα εισοδήματά τους.
- ✓ 1 στους 2 πολίτες θεωρούν ότι σε ένα διεφθαρμένο κράτος η φοροδιαφυγή αποτελεί μια λογική αντίδραση.

Από την ανωτέρω έρευνα θετικό είναι το υπόβαθρο στην κοινωνία για μια σοβαρή προσπάθεια καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. Οι πολίτες σε μεγάλο βαθμό θεωρούν ότι η απόκρυψη των πραγματικών εισοδημάτων ισοδυναμεί με κλοπή και αποτελεί αντικοινωνική συμπεριφορά.

Οι σημαντικότεροι παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή είναι οι εξής: (Στεργίου, Λ., 2011)

- Ο τρόπος κατανομής του φορολογικού βάρους εξαιτίας νόμιμων φορολογικών απαλλαγών.
- Η άδικη και αυθαίρετη μεταχείριση των φορολογουμένων από το κράτος
- Η σωστή διαχείριση των εσόδων από το κράτος. Όταν οι φορολογούμενοι γνωρίζουν ότι γίνεται σωστή διαχείριση των χρημάτων τους από το κράτος, τότε δημιουργείται μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο και ελαττώνεται η τάση για φοροδιαφυγή. Όταν όμως γίνεται κατασπατάληση των χρημάτων και κακή διαχείριση τους από το κράτος, οι φορολογούμενοι νιώθουν ότι τους εκμεταλλεύεται. Οπότε ο φορολογούμενος για να δείξει την αγανάκτησή του, ένας τρόπος είναι να αποκρύψει εισοδήματα και να μην αποδώσει τον αντίστοιχο φόρο στο κράτος.
- Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Εάν το φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από άμεσους φόρους, όπως είναι ο φόρος εισοδήματος τότε η τάση για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη. Αυτό συμβαίνει γιατί οι ελεύθεροι επαγγελματίες, τα νοικοκυριά, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις έχουν την ευκαιρία να αποκρύψουν εισοδήματα δηλώνοντας μικρότερο από το πραγματικό.
- Η οργάνωση, το μορφωτικό επίπεδο και η όρεξη για εργασία των φοροτεχνικών οργάνων να βεβαιώσουν, να εισπράξουν τους φόρους και να διασταυρώσουν τα φορολογικά στοιχεία.

- Ποινές που επιβάλλονται, καθώς εάν είναι μεγάλο θα μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά προς τον φορολογούμενο ώστε να μην φοροδιαφύγει.
- Η συχνή αλλαγή των φορολογικών διατάξεων, έχει σαν συνέπεια να αποκρύπτουν εισοδήματα και οι ιδιώτες αλλά και οι ελεύθεροι επαγγελματίες ώστε να μην λιγοστέψουν τα καθαρά τους έσοδα και χάνεται η εμπιστοσύνη τους προς το κράτος λόγω των συνεχών μεταβολών. Επιπλέον έχει και πολύ σοβαρή επίπτωση στις τυχόν επενδύσεις που θα θελήσουν να κάνουν κάποιοι είτε ξένοι είτε Έλληνες επιχειρηματίες
- Έλλειψη οργάνωσης της φορολογική διοίκησης και η ύπαρξη έντονης γραφειοκρατίας.
- Ευσυνειδησία – κουλτούρα των πολιτών

2.3 Μέθοδοι και τρόποι φοροδιαφυγής

Οι τρόποι φοροδιαφυγής διαφοροποιούνται ανάλογα με το φορολογικό σύστημα, τη λογιστική οργάνωση, το μέγεθος των επιχειρήσεων και τη δομή της οικονομίας της συγκεκριμένης χώρας. Οι τρόποι φοροδιαφυγής δεν είναι στατικοί αλλά δυναμικοί, και αλλάζουν ανάλογα με τις μεταβολές του φορολογικού συστήματος, την τεχνολογία και το βαθμό κοινωνικής αποδοχής.

Τα κίνητρα για ανάπτυξη παραοικονομιών δραστηριοτήτων φαίνεται ότι είναι εντονότερα στις επιχειρήσεις μικρού μεγέθους, οι οποίες είναι συνήθως οικογενειακού χαρακτήρα, σχετικής έντασης εργασίας και η ζήτηση των προϊόντων τους υπόκειται σε μεγαλύτερες διακυμάνσεις, παράγοντες που δεν ευνοούν υψηλούς ρυθμούς τεχνικής προόδου, του σημαντικότερου παράγοντα αύξησης της παραγωγικότητας και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας.

Στις επιχειρήσεις μικρού μεγέθους, η συμπίεση του κόστους παραγωγής, δια μέσου της χρησιμοποίησης αδήλωτης εργασίας, καθώς και η φοροδιαφυγή, αποτελούν σημαντικά μέσα αύξησης της ανταγωνιστικότητάς τους.

Συχνά βέβαια και μεγάλες επιχειρήσεις συμβάλλουν στην ανάπτυξη της παραοικονομίας, μέσω της υπεργολαβίας, αναθέτοντας μέρος των οικονομικών δραστηριοτήτων τους σε μικρότερες επιχειρήσεις, είτε για να περιορίσουν το κόστος τους, είτε για να αποκτήσουν περισσότερη προσαρμοστικότητα στις μεταβολές της ζήτησης των προϊόντων τους.

Από την άλλη πλευρά, η φοροδιαφυγή φαίνεται να διαχέεται σε όλους τους κλάδους και τις κατηγορίες επιχειρήσεων εκτός από την περίπτωση των κλάδων Καπνού και Πετρελαιοειδών – Λιπαντικών.

Η σημαντική υστέρηση των υπολογιζόμενων εσόδων έναντι των εισπράξεων από τις επιχειρήσεις του κλάδου Πετρελαιοειδή και Λιπαντικά, οφείλεται στο γεγονός ότι οι καταγραφόμενες εισπράξεις προέρχονται από την επιβολή του φόρου σε προϊόντα που χρησιμοποιούνται ως ενδιάμεσες εισροές από άλλους κλάδους, σε αντίθεση με την εκτίμηση των εσόδων που στηρίζεται μόνο στο φόρο που επιβάλλεται στα τελικά προϊόντα.

Ένας άλλος τρόπος φοροδιαφυγής είναι αυτός που εφαρμόζεται ιδιαίτερα από τις επιχειρήσεις εκτέλεσης τεχνικών έργων. Αν από τα βιβλία τους προκύπτει ότι σε κάποια χρήση έχουν πραγματοποιήσει μεγάλα κέρδη, αποφεύγουν στο τέλος της χρήσης να κάνουν πιστοποιήσεις ή επιμετρήσεις. Στις αρχές του επόμενου χρόνου κάνουν την επιμέτρηση ή πιστοποίηση και εκδίδουν το τιμολόγιο. Αυτό έχει σα συνέπεια την αναβολή της φορολογίας των κερδών που αναλογούν στο τιμολόγιο που εκδόθηκε τον επόμενο χρόνο. Έτσι ο επιτηδευματίας κερδίζει τον ετήσιο τόκο που αντιστοιχεί στους φόρους των κερδών της προηγούμενης χρήσης που μεταφέρονται στην επόμενη.

Άλλες μέθοδοι φοροδιαφυγής

Πάγια στοιχεία

Βασικός σκοπός του ελέγχου, είναι η διαπίστωση της ύπαρξης στην επιχείρηση των παγίων στοιχείων που είναι καταχωρημένα στην απογραφή έναρξης της διαχειριστικής περιόδου και αυτών που αποκτήθηκαν κατά την διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου.

Ο έλεγχος αυτός αποβλέπει στην διασφάλιση από το ενδεχόμενο πώλησης των παγίων στοιχείων χωρίς έκδοση φορολογικών στοιχείων. Στην συνέχεια ερευνάτε αν, τα πάγια στοιχεία που αγοράστηκαν κατά την διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου, καλύπτονται από κανονικά τιμολόγια, γιατί τα τελευταία χρόνια, διαπιστώθηκε η λήψη και χρησιμοποίηση πολλών πλαστών ή εικονικών τιμολογίων. Για αυτό το λόγο, επιβάλλεται η επαλήθευση από τον ελεγκτή, της ύπαρξης των παγίων στοιχείων που αναγράφονται στα τιμολόγια των προμηθευτών και, αν είναι δυνατόν, η επαλήθευση της τιμής κτήσης τους. Η φοροδιαφυγή πραγματοποιείται με την αύξηση της αξίας των κτισμάτων στο συμβόλαιο, με σκοπό την μελλοντική έκπτωση μεγαλύτερου ποσού αποσβέσεων.

Μεγάλος αριθμός φορολογούμενων χρησιμοποιεί την οικοδομή σαν μέσο φοροδιαφυγής, στις περιπτώσεις που κτίζονται βιομηχανοστάσια ή εκτελούνται άλλες οικοδομικές εργασίες, είτε με αγορά των υλικών και χρησιμοποίηση ίδιου εργατικού και τεχνικού προσωπικού, είτε με ανάθεση μέρους των εργασιών σε υπεργολάβους.

Στις περιπτώσεις αυτές, οι προμηθευτές των υλικών ή οι υπεργολάβοι που τηρούν συνήθως βιβλία Β κατηγορίας και φορολογούνται με συντελεστή καθαρού κέρδους επί των ακαθάριστων εσόδων, εκδίδουν υπερτιμολογημένα τιμολόγια ή εικονικά τιμολόγια (για να μην χάσουν τους πελάτες τους), αφού τους καταβληθεί ο φόρος εισοδήματος και ο ΦΠΑ.

Στο παρελθόν έγινε, σε μεγάλη έκταση, χρησιμοποίηση πλαστών τιμολογίων. Η υποχρέωση όμως για την υποβολή ετήσιων καταστάσεων των τιμολογίων τόσο από τον αγοραστή όσο και τον πωλητή για το ίδιο τιμολόγιο και οι σοβαρές ποινικές και διοικητικές κυρώσεις που προβλέπονται στην περίπτωση διαπίστωσης τέτοιας ανωμαλίας, περιόρισε σε μεγάλο βαθμό τη χρήση τέτοιων τιμολογίων. Σε άλλες περιπτώσεις αποφεύγεται η λήψη τιμολογίων ή επιζητείται η υποτιμολόγηση των υλικών που αγοράζονται για αποφυγή καταβολής του ΦΠΑ.

Αποθέματα

Ένα από τα σοβαρότερα καθήκοντα του φορολογικού ελέγχου, είναι η έρευνα της χρεοπίστωσης των λογαριασμών εμπορευμάτων, πρώτων υλών κ.λ.π. Στη περίπτωση αυτή, είναι πολυδιάστατες οι μέθοδοι φοροδιαφυγής που εφαρμόζονται από ορισμένους επιτηδευματίες.

Βασικό βοήθημά για τον έλεγχο είναι το βιβλίο αποθήκης. Λίγες όμως είναι οι επιχειρήσεις που έχουν υποχρέωση για την τήρησή του και έτσι, σε σπάνιες περιπτώσεις, ο έλεγχος έχει στην διάθεσή του το βιβλίο αυτό, αν και σε ανάλογες περιπτώσεις το ίδιο βιβλίο αποτελεί για τις επιχειρήσεις άριστο βοήθημά για την απόκρυψη φοροδιαφυγής, αφού μπορούν να παρακολουθούν τα αποθέματά τους και να αποφεύγουν την δημιουργία πιστωτικών υπολοίπων της αποθήκης.

Για τον επιτηδευματία που τηρεί βιβλία Γ κατηγορίας κάθε ενέργεια που επιφέρει αλλοίωση στη χρέωση των λογαριασμών εμπορευμάτων, πρώτων υλών κ.λ.π. αποτελεί προπαρασκευαστικό στάδιο για την ολοκλήρωση της φοροδιαφυγής. δεύτερο σκέλος αποτελεί η πώληση με απόκρυψη εσόδων.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα του ελέγχου των βιομηχανικών ή βιοτεχνικών επιχειρήσεων οι οποίες πραγματοποιούν αγορές πρώτων και βοηθητικών υλών, με σκοπό την πεξεργασία, είναι ότι οι ελεγκτικές μέθοδοι που εφαρμόζονται για την αποκάλυψη των πράξεων φοροδιαφυγής.

Αυτό οφείλεται στο ότι αυτές οι ύλες δεν μεταπωλούνται σε αυτούσια κατάσταση, αλλά κατά την επεξεργασία μεταβάλλονται στη σύσταση, την εμφάνιση ή την συσκευασία, σε τρόπο ώστε να επέρχεται διαφοροποίησή τους σε σχέση με τις αρχικές τους ιδιότητες. Η διαδικασία αυτή έχει σαν συνέπεια ότι το υλικό που είναι για έλεγχο, περνά από τέτοιες μεταλλαγές ώστε να μην είναι δυνατή η λογιστική παρακολούθηση.

Ο έλεγχος των επιχειρήσεων αυτών, απαιτεί και απόλυτη γνώση των τεχνικών διαδικασιών τις οποίες εφαρμόζει κάθε επιχείρηση και λογιστική κατάρτιση ανωτέρου επιπέδου του ελεγκτικού οργάνου. Αν πρόκειται για βιομηχανική επιχείρηση που τηρεί βιβλίο αποθήκης, ο φοροτεχνικός έλεγχος είναι πιο εύκολος, γιατί στην περίπτωση αυτή υφίσταται και παράλληλη υποχρέωση για την τήρηση και βιβλίου παραγωγής-κοστολογίου στο οποίο υποχρεωτικά γράφονται και οι τεχνικές προδιαγραφές.

Αγορά εμπορευμάτων χωρίς τιμολόγια

Η αγορά χωρίς τιμολόγια είναι μία από τις συνηθισμένες πράξεις φοροδιαφυγής, κατά κύριο λόγο από τις μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις που έχουν προσωπικό χαρακτήρα. Όταν πρόκειται για αγορά εμπορευμάτων χωρίς τιμολόγιο, πραγματοποιείται κατά συνήθεια με μετρητά, σε τρόπο ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος αποκάλυψης της συναλλαγής από επιταγές που είναι δυνατόν να κυκλοφορούν από χέρι σε χέρι ή στις τράπεζες και σε κάποιο μεταγενέστερο χρόνο, να περιέλθουν σε γνώση φοροτεχνικών υπαλλήλων. Με τη μέθοδο αυτή ο αγοραστής πετυχαίνει μικρότερο κόστος αγοράς, αφού το εμπόρευμα που αγοράζει δεν επιβαρύνεται με Φ.Π.Α. Με τον τρόπο αυτό, έχει τη δυνατότητα να πουλάει

χωρίς τιμολόγια, να ορίζει τιμές κατώτερες από εκείνες που ορίζουν οι ανταγωνιστές του και έτσι να αυξάνει την πελατεία του. Πέρα από αυτό, πραγματοποιεί αφορολόγητο αυξημένο κέρδος στη φορολογία εισοδήματος, αφού με την προσέλκυση περισσότερων πελατών με τα ίδια σταθερά γενικά έξοδα που βαρύνουν τις συναλλαγές, αυξάνει το συνολικό του κέρδος.

Μεγάλης έκταση φοροδιαφυγή γίνεται κατά την αγορά εγχώριων προϊόντων, όπως κατά την αγορά νωπών οπωροκηπευτικών. Στην περίπτωση αυτή βοηθά και το γεγονός ότι, η ανάλωση των ειδών αυτών δεν καθυστερεί, επειδή χαλάνε, και έτσι δεν γίνονται αποθηκεύσεις που βοηθούν το φοροτεχνικό έλεγχο αναφορικά με την ποσοτική διακίνηση των αγαθών. Ένα μεγάλο ποσοστό αυτών των πράξεων γίνεται ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες από ιδιοκτήτες φορτηγών αυτοκινήτων, οι οποίοι ασκούν και το επάγγελμά του οπωρολαχανέμπορου, είτε χονδρικά, είτε λιανικά. Στις περιπτώσεις αυτές έχει διαπιστωθεί η έκδοση πλαστών τιμολογίων αγοράς που καλύπτουν τις μεταφορές αυτών των αγαθών.

Βασικά ο έλεγχος στις περιπτώσεις αυτές γίνεται με την αστυνόμευση της διακίνησης των αγαθών. Ο προληπτικός έλεγχος είναι το ισχυρότερο όπλο στα χέρια της Φορολογικής Αρχής. Αυτό επιτυγχάνεται με τον έλεγχο των φορτηγών αυτοκινήτων που χρησιμοποιούνται για την μεταφορά εμπορευμάτων. Έτσι ερευνάται με δειγματοληπτικό έλεγχο αν για συγκεκριμένα εμπορεύματα που μεταφέρονται, υπάρχει φορτωτική και συνοδευτικό στοιχείο (τιμολόγιο ή δελτίο αποστολής) και αν το βάρος και το περιεχόμενο του αγαθού που μεταφέρεται, συμφωνεί με τις ενδείξεις του συνοδευτικού εγγράφου.

Συνηθισμένη περίπτωση λαθραίας μεταφοράς εμπορευμάτων που εφαρμόζεται σε μεταφορές μέσα στην ίδια πόλη, είναι η χρησιμοποίηση μέσα στην ίδια μέρα, ενός τιμολογίου ή ενός δελτίου αποστολής, για περισσότερες από μία μεταφορές στον ίδιο αγοραστή. Με τον τρόπο αυτό ο αγοραστής μιας ποσότητας με τιμολόγιο, αγοράζει χωρίς τιμολόγιο ισόποσα εμπορεύματα με τα επιπλέον δρομολόγια μεταφοράς των αγαθών. Η δυνατότητα αυτή παρεμποδίζεται για μια επιχείρηση, αν σε κάθε έλεγχο που κάνουν οι εφοριακοί υπάλληλοι, θεωρούν το δελτίο αποστολής ή το τιμολόγιο ή η φορτωτική αναγράφοντας την ώρα και τον τόπο που έγινε ο έλεγχος.

Το στοιχείο μεταφοράς δεν μπορεί μετά την θεώρησή του να χρησιμοποιηθεί και άλλη φορά. Τα αποτελέσματα αυτής της ενέργειας είναι περιορισμένα αφού δεν υπάρχει δυνατότητα παρακολουθήσεως όλων των μεταφορών που γίνονται κάθε μέρα σε μία πόλη.

Πολλές επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β κατηγορίας δεν εκδίδουν αποδείξεις σε όλους τους πελάτες, όταν γνωρίζουν ότι δεν υπάρχει κίνδυνος για καταγγελία (π.χ. σε αλλοδαπούς). Αν κάποιος ζητήσει απόδειξη, τότε είτε εκδίδεται αμέσως με την αιτιολογία ότι η παράλειψη ήταν τυχαία και οφειλόταν στο φόρτο εργασίας ή ότι δεν έχει υποχρέωση να εκδίδει αποδείξεις. Σημειώνεται ότι οι επιτηδευματίες της Β κατηγορίας έχουν υποχρέωση να τοποθετούν σε εμφανές σημείο του καταστήματος, πινακίδα με την οποία θα ειδοποιούνται οι πελάτες ότι έχουν υποχρέωση να ζητούν την παράδοση σε αυτούς αποδείξεως λιανικής πώλησης ή παροχής υπηρεσιών.

Η παράβαση γίνεται πιο συστηματικά από επιχειρήσεις που λειτουργούν σε ημέρες ή ώρες αργίας, οπότε η επιτήρηση των φορολογικών οργάνων είτε δεν υπάρχει είτε είναι μειωμένη. Άλλος τρόπος ενέργειας είναι ή η χρησιμοποίηση δύο ή περισσότερων σειρών αποδείξεων, ή δύο ή περισσότερων ταμειακών μηχανών.

Ανακρίβεια στο περιεχόμενο του τιμολογίου προμηθευτή

Η ανακρίβεια στο περιεχόμενο του τιμολογίου του προμηθευτή, εκδηλώνεται κατά διάφορους τρόπους, κυριότεροι των οποίων είναι οι ακόλουθοι.

1. Αναγραφή ποσότητας διαφορετικής από την πραγματική
2. Αναγραφή ποιότητας διαφορετικής από την πραγματική
3. Αναγραφή τιμής κατά μονάδα διαφορετικής της πραγματικής
4. Λαθεμένες αριθμητικές πράξεις στο τιμολόγιο

Η ανακρίβεια στο περιεχόμενο του τιμολογίου, είναι ενδεχόμενο να αναφέρεται στο ένα ή και τα δύο αντίτυπα του τιμολογίου. Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες οι πωλητές, στην επιδίωξή τους να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των πελατών τους, χωρίς να δημιουργούν προβλήματα στο λογιστήριο τους, γράφουν στο πρώτο αντίτυπο του τιμολογίου που δίνουν στον πελάτη τους, τις ακριβείς ενδείξεις όπως τις θέλει, αλλά στο αντίτυπο του τιμολογίου που μένει στο στέλεχος, γράφουν τις αληθινές ενδείξεις.

Κατά την υποβολή των ετήσιων καταστάσεων κατά πελάτη στο ΚΕ.Π.Υ.Ο. γράφουν τις ανακρίβεις ενδείξεις, για να μην εκθέσουν τους πελάτες τους.

Άλλη ιδιότυπη μέθοδος ανακρίβειας είναι αυτή που αφορά όχι στο ουσιαστικό περιεχόμενο του τιμολογίου αλλά στα στοιχεία του αγοραστή. Στην περίπτωση αυτή, μετά από απαίτηση του αγοραστή, αναγράφονται στο τιμολόγιο μη πραγματικά στοιχεία του αγοραστή. Η ανακρίβεια είναι δυνατόν να αφορά την επωνυμία του αγοραστή, τον αριθμό φορολογικού του μητρώου, ή την διεύθυνσή του. Η ενέργεια αυτή γίνεται για να διασφαλιστεί η ακίνδυνη μεταφορά των αγαθών, να μη καταχωρήσει το τιμολόγιο στα βιβλία του και να αποκρύψει το κέρδος που αντιστοιχεί στη συναλλαγή αυτή.

Άλλη περίπτωση είναι να εκδοθεί τιμολόγιο στο οποίο αναγράφονται λιγότερες ποσότητες από εκείνες που πραγματικά πωλούνται.

Τη μέθοδο αυτή προτιμούν οι συναλλασσόμενοι για να αποφύγουν τη μη έκδοση τιμολογίου. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις κατά τις οποίες ο αγοραστής ζητά να αναγράφονται στο τιμολόγιο περισσότερες ποσότητες. Αυτό συμβαίνει όταν ο αγοραστής, διαπιστώσει από τα βιβλία του ότι δημιουργείται άνοιγμα μεταξύ αγορών και πωλήσεων με πιστωτικό υπόλοιπο, δηλαδή πώληση περισσότερων ποσοτήτων από όσες φαίνονται στα βιβλία, ότι είχε για πώληση η επιχείρηση.

Οι επιχειρήσεις που ενεργούν με αυτό τον τρόπο, δεν ενημερώνουν κανονικά τα βιβλία τους, ώστε να έχουν την ευχέρεια να καλύπτουν τις ανωμαλίες που προκύπτουν από τα βιβλία τους. Στην ενέργεια αυτή προβαίνουν τόσο οι εμπορικές όσο και οι βιομηχανικές – βιοτεχνικές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα κατά

το τέλος της διαχειριστικής περιόδου, γιατί τότε τους δίνεται η ευχέρεια να ενεργήσουν αναδρομικό έλεγχο οπότε και διαπιστώνουν το πιστωτικό υπόλοιπο.

Άλλος τρόπος φοροδιαφυγής είναι η αναγραφή στο τιμολόγιο ποιότητας διαφορετικής από εκείνη που πουλιέται. Συνηθισμένη είναι η αναγραφή ποιότητας πολύ κατώτερης της πραγματικής.

Επίσης, οι μέθοδοι της υποτιμολόγησης και υπερτιμολόγησης είναι επίσης διαδεδομένες. Με την υποτιμολόγηση η μια πλευρά μειώνει τα ακαθάριστα έσοδά της και κατά συνέπεια τα φορολογητέα κέρδη και ο αγοραστής τις αγορές του. Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο στις περιπτώσεις που ο πωλητής τηρεί βιβλία Γ κατηγορίας και ο αγοραστής βιβλία Β κατηγορίας, οπότε συμπίπτουν τα συμφέροντα και των δύο.

Αν ο πωλητής τηρεί βιβλία Γ κατηγορίας και η πώληση γίνεται σε τιμή μεγαλύτερη από αυτή που γράφεται στο τιμολόγιο, ολόκληρη η διαφορά μεταξύ αυτών των δύο τιμών αποτελεί απόκρυψη καθαρού κέρδους. Για τον αγοραστή η διαφορά αποτελεί μείωση των ετήσιων αγορών του. Έτσι ο επιτηδευματίας που τηρεί βιβλία Β κατηγορίας πετυχαίνει την μείωση του φορολογητέου εισοδήματός του, αφού τα ακαθάριστα έσοδά του, τα οποία θα ληφθούν σαν βάση για τον προσδιορισμό των καθαρών κερδών του, θα μειωθούν ανάλογα με τη μείωση των αγορών του.

Η φοροδιαφυγή που γίνεται με τη μέθοδο της υπερτιμολόγησης αν και συχνή, με δυσκολία ανακαλύπτεται. Ένδειξη μόνο μπορεί να δημιουργήσει η σύγκριση των τιμών που γράφονται στα τιμολόγια των προμηθευτών με τις τιμές που γράφονται στα τιμολόγια άλλων ομοειδών επιχειρήσεων για τα ίδια είδη ή με τη σύγκριση με τις τιμές του εξωτερικού ή με την ανακάλυψη διπλών βιβλίων, από τα οποία θα προκύψει η απάτη.

Ένας τρόπος για την καταστράτηγηση των συμφερόντων του δημοσίου είναι η επαύξηση του κόστους των εμπορευμάτων από αγοραστές που τηρούν βιβλία Γ κατηγορίας, οι οποίοι υποχρεώνουν τους πωλητές που τηρούν βιβλία Β κατηγορίας να κάνουν δήθεν πολλαπλασιαστικά ή αθροιστικά λάθη στα τιμολόγια που εκδίδουν σε τρόπο ώστε να παρουσιάζεται αυξημένο το κόστος των εμπορευμάτων. Η ενέργεια αυτή πραγματοποιείται συνήθως από όσους εφαρμόζουν χειρόγραφη λογιστική.

Τήρηση των λογαριασμών ταμείου

Η έννοια του πιστωτικού υπολοίπου ταμείου συνίσταται στο ότι ένας επιτηδευματίας δεν μπορεί να πληρώνει από το επαγγελματικό του ταμείο περισσότερα χρήματα από αυτά που έχει. Πολλές είναι οι πράξεις που αποσκοπούν στη κάλυψη ταμειακών ανωμαλιών ή δημιουργούν ανωμαλία γύρω από την ταμειακή διαχείριση. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες:

- i. Κάλυψη ταμειακών ελλειμμάτων με έκδοση επιταγών εισπρακτέων από τρίτα πρόσωπα.
- ii. Εμφανίζονται εικονικές πληρωμές σαν προκαταβολές σε προμηθευτές για πλασματική αγορά εμπορευμάτων.

- iii. Πληρωμές που γίνονται για την αγορά παγίων στοιχείων για την οικία του επιτηδευματία ή για κατασκευές της οικίας του ή μελών του Δ.Σ. της εταιρίας, εμφανίζονται σαν επαγγελματικές δαπάνες.
- iv. Πληρωμές για εικονικές διαφημίσεις ή αγορά διαφημιστικών δώρων.
- v. Κάλυψη ταμειακών ελλειμμάτων με επιταγές που δεν προέρχονται από πραγματικές συναλλαγές.
- vi. Οικογενειακά ψυχαγωγικά ταξίδια στο εξωτερικό εμφανίζονται σαν ταξίδια για επαγγελματικούς σκοπούς με πίστωση του ταμείου.

2.4 Συνέπειες της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή έχει πολλές δυσμενείς συνέπειες στη λειτουργία της οικονομίας και στην επίτευξη των στόχων οικονομικής πολιτικής.

Αποτελεί ένα σοβαρό αίτιο για μεγάλα δημόσια ελλείμματα τα οποία οδηγούν σε αυξημένο δανεισμό με αποτέλεσμα η χώρα να έχει λιγότερη ανεξαρτησία και ελευθερία οικονομικών και άλλων επιλογών αλλά και αύξηση του δημοσίου χρέους λόγω των υψηλών επιτοκίων του εξωτερικού δανεισμού. (Γκουμπανισάς, Γ., 2004)

Προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών για το κράτος και το καθιστά ανίκανο να καλύψει τα έξοδα του. Η αύξηση των επιτοκίων προκειμένου να προσελκυσθούν ιδιωτικά κεφάλαια προς κάλυψη του δημοσίου ελλείμματος μειώνει την κυκλοφορία του χρήματος στην αγορά και εγκλωβίζει μεγάλα Ιδιωτικά κεφάλαια στο Κρατικό Θησαυροφυλάκιο με αποτέλεσμα την μείωση των Ιδιωτικών επενδύσεων, οι οποίες είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη της Οικονομίας, έτσι επέρχεται στασιμότητα και μείωση της ανταγωνιστικότητας. (Βουγιούκας Κ., 1986)

Επίσης, η ανισότητα που προκαλεί στο φορολογικό σύστημα είναι άλλη μια δυσμενή συνέπεια. Ένας βασικός στόχος του φορολογικού συστήματος είναι η αναδιανομή του εισοδήματος από τους πλούσιους στους φτωχούς.

Η φοροδιαφυγή υπονομεύει αυτόν τον σκοπό διότι γίνεται κυρίως από τους πλούσιους: τα πλουσιότερα νοικοκυριά στην Ελλάδα φοροδιαφεύγουν περισσότερο από τα φτωχότερα, όχι μόνο σε απόλυτο μέγεθος αλλά και αναλογικά με το εισόδημά τους (Ματσαγγάνης και Φλεβοτόμου 2010).

Ο τομέας του ανταγωνισμού νοθεύεται, αφού κάποιες αδύναμες επιχειρήσεις με οριακή κερδοφορία, χρησιμοποιούν την φοροδιαφυγή σαν στρατηγικό πλεονέκτημα, προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους. Αυτό επιπλέον αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις από νέες επενδύσεις και ανάληψη ρίσκων για αύξηση της κερδοφορίας τους, αφού αυτό μπορούν να το επιτύχουν με πολύ ευκολότερο τρόπο, την φοροδιαφυγή. (Ανδρουλάκης Ν., 1993)

Τέλος, οι δραστηριότητες των φοροφυγάδων πληρώνονται πάντοτε τοις μετρητοίς, η φοροδιαφυγή μειώνει την ελαστικότητα της ζήτησης ρευστού στις αλλαγές των κρατικών επιτοκίων, κάτι που σημαίνει μεγαλύτερες δυσκολίες στην εφαρμογή νομισματικής πολιτικής.

Εκτός όμως από τις δυσμενείς επιπτώσεις της φοροδιαφυγής υπάρχουν συγγραφείς οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η φοροδιαφυγή έχει και ορισμένες θετικές επιπτώσεις στην οικονομία των χωρών, για παράδειγμα

υποστηρίζεται ότι η φοροδιαφυγή αυξάνει την δυνατότητα αποταμίευσης των ατόμων και των επιχειρήσεων με συνέπεια την επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης, επίσης η φοροδιαφυγή αποτρέπει την υπέρμετρη φορολογική επιβάρυνση.

Πιο ακραίες απόψεις υποστηρίζουν ότι η φοροδιαφυγή έχει θετική επίδραση ακόμα και στον κρατικό προϋπολογισμό. Την άποψη αυτή υποστηρίζει ο Myddelton και ο Bracewell-Milnes (Institute of Economic Affairs, 1979).

Συγκεκριμένα, θεωρούν ότι η ύπαρξη υψηλού επιπέδου φοροδιαφυγής έχει ως αποτέλεσμα να διατηρούνται κίνητρα για την ανάληψη δραστηριοτήτων οι οποίες διαφορετικά λόγω της φορολογίας, θα ματαιώνονταν. (Τάτσος Ν, 2001)

2.5 Το φαινόμενο της παραοικονομίας

Η συνειδητοποίηση της ύπαρξης της παραοικονομίας διεθνώς χρονολογείται στα τέλη της δεκαετίας του '70 όταν ο Peter Gutmann σε μια σημαντική του δημοσίευση «Subterranean Economy», τόνιζε την ανεξήγητη αύξηση της ζήτησης τραπεζογραμματίων. Από τότε μέχρι σήμερα εκτεταμένη αρθρογραφία και βιβλιογραφία έκανε την εμφάνιση της διεθνώς. Αρκετοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι όσο αυξάνει η συγγραφική δραστηριότητα για την παραοικονομία τόσο πιο πολύπλοκο καθίσταται το εν λόγω ζήτημα. Στην Ελλάδα, παρότι τη δεκαετία του '80 υπήρχαν ίχνη παραοικονομίας, μόλις τη δεκαετία του '90 άρχισαν προσπάθειες εκτιμήσεώς της. Ο λόγος ενασχόλησης αρκετών ερευνητών και οικονομολόγων με την παραοικονομία στην Ελλάδα ήταν η ανάδειξη της ανάγκης διαρθρωτικών αλλαγών για την εκπλήρωση των κριτηρίων του Maastricht. Η Παραοικονομία όπως συχνά τη συναντούμε στην ελληνική βιβλιογραφία είναι μια πολύπλευρη έννοια. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται από την πληθώρα των ονομάτων που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν το ίδιο αντικείμενο. Όσον αφορά τον ορισμό της παραοικονομίας η έλλειψη σαφούς και συγκεκριμένου ορισμού περιπλέκει ακόμη περισσότερο την κατανόηση του φαινομένου.

Παραοικονομία θεωρείται το τμήμα εκείνο της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο ασκείται λαθραία και παράνομα. (Βαβούρας, Ι.Σ., Μανωλάς Γ., 2004) Το τμήμα αυτό ενώ θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο επίσημο εθνικό προϊόν αφού δημιουργεί προστιθέμενη αξία, δεν είναι δυνατόν να μετρηθεί και να καταγραφεί από τις επίσημες στατιστικές υπηρεσίες, οπότε αποκαλύπτεται όταν οι καταναλωτικές δαπάνες εμφανίζονται υψηλότερες από τα καταγεγραμμένα επισήμως συνολικά εισοδήματα.

Κατά τους F. Feige, F. Schneider και Π. Παυλόπουλο, η παραοικονομία περιλαμβάνει τις οικονομικές εκείνες δραστηριότητες οι οποίες δημιουργούν προστιθέμενη αξία και δεν δηλώνονται ή είναι αδύνατο να μετρηθούν με τις υπάρχουσες στατιστικές τεχνικές.

Σύμφωνα με αρκετούς οικονομολόγους η παραοικονομία, υπό ευρεία έννοια, αποτελείται από:

- i. ένα μείγμα δραστηριοτήτων εκτός μηχανισμού της αγοράς (όπως η παραγωγή των νοικοκυριών)
- ii. από παράνομες δραστηριότητες εντός των πλαισίων της αγοράς (όπως η απαγορευμένη παραγωγή και διάθεση ουσιών) και
- iii. νόμιμες δραστηριότητες της αγοράς οι οποίες δεν καταγράφονται για διάφορους λόγους (όπως η φοροδιαφυγή ή\και φοροκλοπή).

Και οι τρεις κατηγορίες οικονομικών δραστηριοτήτων λαμβάνουν χώρα σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Από την άλλη πλευρά εξέχοντες οικονομολόγοι όπως ο Vito Tanzi (1980) διατύπωσαν έναν πιο αυστηρό ορισμό που έχει να κάνει με το μέρος του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος το οποίο δεν μετριέται και συνεπώς δεν καταγράφεται.

Η παραοικονομία σε πολλές χώρες είναι ένα μεγάλο ποσοστό της συνολικής πραγματικής οικονομικής δραστηριότητας, όπου η τελευταία αποτελείται από την επίσημη (μετρούμενη), την ανεπίσημη (άτυπη) και την παραοικονομία (νόμιμων και παράνομων πράξεων) (Τάτσος,1987).

Και με την έννοια αυτή ισχύει ότι ισχύει και για τις έννοιες της φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής, δηλαδή υπάρχει μεγάλη δυσκολία στο να εξευρεθεί ένας κοινός ορισμός εξαιτίας των διαφορετικών συνθηκών σε κάθε οικονομία, σε κάθε χώρα, σε κάθε θεωρητική προσέγγιση κλπ. Για τους λόγους αυτούς το φαινόμενο της παραοικονομίας έχει αναφερθεί σαν άτυπη οικονομία, ανεπίσημη, κρυφή, μαύρη, μη καταγεγραμμένη, σκιώδης, υπόγεια, γκριζα, παράλληλη, δυαδική και άλλους πολλούς ορισμούς.

Η ύπαρξη υψηλού ποσοστού παραοικονομίας καθιστά αναποτελεσματικές τις περισσότερες πολιτικές αφού τα μέτρα της οικονομικής πολιτικής επηρεάζουν μόνο όσους δεν διενεργούν παράνομα. Για αυτό το λόγο η πολιτική περιορισμού των εισοδημάτων και της ζήτησης τελικά οδηγεί σε μείωση του εισοδήματος και της ζήτησης μόνον εκείνων που προσφέρουν εξαρτημένη εργασία.

Η διατήρηση και λειτουργία επομένως της παράλληλης αυτής οικονομίας (παραοικονομίας) εκτός από τις παραπάνω παρενέργειες δημιουργεί και αύξηση της εισφοροδιαφυγής στον τομέα των άμεσων φόρων και άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών.

Μία άλλη προσέγγιση, σύμφωνα με τον Tanzi (1997), παραοικονομία είναι το ΑΕΠ το οποίο επειδή δεν δηλώνεται καθόλου ή δηλώνεται μερικώς, δεν μετριέται από τις επίσημες στατιστικές.

Ένας γενικός ορισμός ορίζει την παραοικονομία ως το ποσοστό της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο θα έπρεπε να καταγραφεί αλλά για διάφορους λόγους δεν καταγράφεται. (Κορομηλάς,2009).

Το μέγεθος της παραοικονομίας ενός κράτους συνδέεται στενά με το ύψος της φοροδιαφυγής καθώς ένας από τους σημαντικότερους λόγους ύπαρξης της παραοικονομίας είναι η αποφυγή πληρωμής φόρων.(Βαβούρας,2004). Επιπλέον, ακόμα και όταν η δραστηριοποίηση στο χώρο της παραοικονομίας οφείλεται σε άλλους λόγους (π.χ. αποφυγή κρατικών περιορισμών και ρυθμίσεων) οδηγεί σχεδόν αυτόματα σε φοροδιαφυγή ώστε να μην αποκαλυφθούν οι κρυφές δραστηριότητες.

Ωστόσο, τα δύο μεγέθη δεν είναι ταυτόσημα καθώς εκτός από το μέγεθος της φοροδιαφυγής που συνδέεται με την τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα, υπάρχει και ένα τμήμα που δεν συνδέεται.

Η παραοικονομία έχει πολλές αρνητικές συνέπειες οι οποίες είναι (Κορομηλάς,2009):

Το υψηλό ποσοστό παραοικονομίας αποκαλύπτει ότι ένα μεγάλο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας δεν καταγράφεται από τις επίσημες στατιστικές υπηρεσίες, με συνέπεια το εθνικό προϊόν που εμφανίζουν οι εθνικοί λογαριασμοί να είναι σοβαρά υποεκτιμημένο. Αυτό συνεπάγεται λανθασμένο και αναποτελεσματικό προγραμματισμό στόχων οικονομικής πολιτικής, γιατί η παραοικονομία μπορεί να εξουδετερώσει μέτρα πολιτικής που βασίζονται μόνον στην επίσημη οικονομία.

Επίσης, με την ύπαρξη της παραοικονομίας προκαλεί αθέμιτο ανταγωνισμό και υπερκέρδη. Η υποεκτίμηση επίσης του ΑΕΠ, οδηγεί σε υποβάθμιση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομία και σε λάθος συμπεράσματα, τα οποία καθορίζουν την ασκούμενη οικονομική πολιτική.

Με την ύπαρξη υψηλού ποσοστού παραοικονομίας δημιουργείται σημαντική φοροδιαφυγή, με αποτέλεσμα τα μειωμένα φορολογικά έσοδα και μεγαλύτερο δημοσιονομικό έλλειμμα.

Τα θετικά χαρακτηριστικά της παραοικονομίας είναι η απασχόληση και τα εισοδήματα που δημιουργεί. Ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα στα επίπεδα των επιχειρήσεων και οι επιχειρήσεις στρέφονται στην παραοικονομία για την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ανταγωνιστικότητά τους. (Βαβούρας,2004). Η απορρόφηση εργατικού δυναμικού είναι ένα άλλο θετικό χαρακτηριστικό της παραοικονομίας η οποία δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας με την απορρόφηση εργατικού δυναμικού.

Η παραοικονομία έχει ως αποτέλεσμα τη φορολογική απαλλαγή κάποιων ατόμων, ενώ αντίστοιχα αυξάνει το φορολογικό βάρος των ατόμων εκείνων που απασχολούνται στην επίσημη οικονομία. Στην περίπτωση που τα άτομα που ασχολούνται με την παραοικονομία είναι άτομα χαμηλών εισοδημάτων θα μπορούσαμε να πούμε ότι η παραοικονομία βοηθά στη βελτίωση της κατανομής του διαθέσιμου εισοδήματος οπότε αυξάνει την ευημερία των ατόμων.

Η παραοικονομία, στην Ελλάδα, εντοπίζεται σε:

- Εισοδήματα που δεν δηλώνονται στις φορολογικές αρχές ενώ αποκτώνται νόμιμα, (όπως εισοδήματα από δεύτερη εργασία ή από εργασία ατόμων που λαμβάνουν επίδομα ανεργίας), προκαλώντας αντίστοιχη εκτεταμένη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή.
- Εισοδήματα από παράνομες δραστηριότητες, όπως λαθρεμπόριο (καυσίμων, ποτών, τσιγάρων, κλπ.), τοκογλυφία, παραεμπόριο (πλανόδιο εμπόριο από οικονομικούς μετανάστες και στεγασμένο εμπόριο χωρίς έκδοση αντίστοιχων παραστατικών πώλησης), μαύρο χρήμα (χρηματισμοί- διαφθορά)

- Εισοδήματα από δραστηριότητες εκτός μηχανισμού αγοράς (όπως η διάθεση ειδών παραγόμενων κατ' οίκον κλπ.)

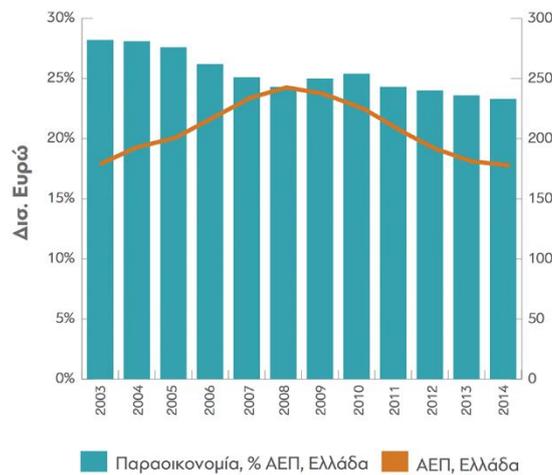
2.3.1 Η Παραοικονομία στην Ελλάδα

Η παραοικονομία είναι το σύνολο των αδήλων οικονομικών συναλλαγών. Ως έννοια δεν ταυτίζεται με τη φοροδιαφυγή. Περιλαμβάνει μια σειρά από αδήλωτες, “κρυφές” μυστικές δραστηριότητες που κυμαίνονται από το λαθρεμπόριο μέχρι τα ιδιαίτερα μαθήματα και την ταβέρνα που δεν κόβει αποδείξεις.

Αντίθετα με ό,τι πιστεύουν πολλοί, το μεγαλύτερο μέρος της παραοικονομίας (σχεδόν τα 2/3) οφείλεται στην αδήλωτη εργασία. Κι αυτό είναι ένα μέγεθος που μέσα στην κρίση αυξάνεται ραγδαία. Το 2010 το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας έκανε έλεγχο σε 22.000 ιδιωτικές επιχειρήσεις, και βρήκε ότι το 25% των εργαζομένων δεν είχε δηλωθεί. Τα χρόνια της κρίσης το νούμερο αυτό αυξήθηκε δραματικά: Το 2013 είχε φτάσει στο 40,5%. Σύμφωνα με έρευνα του Υπουργείου Εργασίας, δε, το 27% όσων εργάστηκαν αδήλωτοι το πρότειναν οι ίδιοι στους εργοδότες τους.

Στην Ελλάδα το μέγεθος της παραοικονομίας της έχει υπολογιστεί από διάφορες μελέτες να κυμαίνεται από 20 μέχρι 30% του ΑΕΠ, ένα ποσοστό πολύ υψηλό για ανεπτυγμένη χώρα. Είναι κατά κανόνα γύρω στις 4-5 μονάδες πάνω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα χρόνια της κρίσης μειώνεται, πάντως, ένα φαινόμενο που κατά κανόνα ισχύει πανευρωπαϊκά.

Για το 2015 υπολογίστηκε γύρω στο 22,4% του ΑΕΠ, δηλαδή σχεδόν 40 δισ.

Εικόνα 1 Παραοικονομία ως Ποσοστό του ΑΕΠ και οικονομική δραστηριότητα

2.6 Σχέση φοροδιαφυγής και παραοικονομίας

Η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία είναι έννοιες συνεχώς μεταβαλλόμενες. Θα πρέπει να διαχωριστούν διότι σε διαφορετική περίπτωση τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται για την αντιμετώπιση τους δεν είναι αποτελεσματικά. Η διαφορά

που υπάρχει μεταξύ αυτών των δύο μεγεθών θα έπρεπε να είναι καταγραμμένη στο επίσημο εθνικό προϊόν.

Ο ορισμός που δώσαμε για την παραοικονομία σε μεγάλο βαθμό ταυτίζεται με αυτόν της φοροδιαφυγής. Η ύπαρξη της φοροδιαφυγής δεν συνεπάγεται με ύπαρξη παραοικονομίας. (Κορομηλάς,2009). Αρχικά η φοροδιαφυγή χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, πρώτον η φοροδιαφυγή που σχετίζεται με την τρέχουσα συνολική οικονομική δραστηριότητα (εισόδημα συντελεστών παραγωγής του τρέχοντος έτους κλπ) και δεύτερον η φοροδιαφυγή, η οποία έχει να κάνει με την μη τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα (φορολογία μεταβιβάσεων κληρονομιών κλπ).

Η παραοικονομία σχετίζεται μόνο με την τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα. Επομένως, οι δύο αυτές έννοιες δεν ταυτίζονται. (Παυλόπουλος,1987).Τέλος, η φοροδιαφυγή με την παραοικονομία μπορεί να συνυπάρξουν στην περίπτωση κατά την οποία δεν έχουν καταγραφεί στους εθνικούς λογαριασμούς οι τρέχουσες οικονομικές δραστηριότητες αλλά ούτε έχουν δηλωθεί τα αντίστοιχα εισοδήματα των συντελεστών παραγωγής στις οικονομικές υπηρεσίες. (Κορομηλάς,2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : ΦΟΡΟΑΠΑΛΛΑΓΗ και ΦΟΡΟ ΑΠΟΦΥΓΗ

3.1 Ορισμός φοροαπαλλαγής

Η φοροαπαλλαγή είναι το ποσό που μπορεί ο φορολογούμενος να αφαιρέσει από το φορολογητέο εισόδημα του, εκπληρώνοντας πάντοτε ορισμένες προϋποθέσεις για να πραγματοποιηθεί η αφαίρεση αυτή. (Κορομηλάς,2009). Άλλες συνώνυμες έννοιες της φοροαπαλλαγής είναι η έκπτωση φόρου, ή φορολογικές ελαφρύνσεις. Οι απαλλαγές γενικά από την Φορολογία Εισοδήματος είναι περιορισμένης έκτασης και δεν εναντιώνονται σχετικά με την αρχή της καθολικότητας της φορολογίας. Θεσπίζονται για λόγους κοινωνικού συμφέροντος και απαριθμούνται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην υπάρχει πληθώρα απαλλαγών πέρα μόνο αυτών που αναφέρονται και υπάγονται στον Νόμο. Παράλληλα διακρίνονται σε προσωπικές απαλλαγές που στοχεύουν σε κρατικά συμφέροντα και σε πραγματικές απαλλαγές, όπου επιδιώκουν κοινωνικούς και οικονομικούς σκοπούς.

3.2 Ορισμός φόρο αποφυγής

Η φοροδιαφυγή δεν πρέπει να συγχέεται με την φοροαποφυγή, ταυτίζεται με την καταστρατήγηση των διατάξεων των ισχυόντων φορολογικών νόμων, όπως πχ παράλειψη υποβολής φορολογικής δήλωσης ή υποβολή ανακριβών δηλώσεων ή εικονικών φορολογικών παραστατικών. Η ύπαρξη της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας έχει τεράστιες αρνητικές και οικονομικές επιπτώσεις.

Δημιουργεί άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών και στερεί το Δημόσιο από σημαντικούς πόρους, τους οποίους, προκείμενου να τους εξασφαλίσει, επιβάλλει νέες φορολογικές επιβαρύνσεις σ' εκείνους που δεν μπορούν να αποφύγουν τη φορολόγηση.

Έτσι, επιδεινώνονται οι πληθωριστικές διαδικασίες και οι μακροοικονομικές ανισοροπίες, ειδικά σε περιόδους ύφεσης και εφαρμογής σταθεροποιητικών προγραμμάτων. Το μεγάλο μέγεθος της φοροδιαφυγής παίζει σημαντικό αρνητικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα όλων των στόχων της οικονομικής πολιτικής.

Όλες οι μορφές φορολογίας προκαλούν αντιδράσεις της κοινωνικής ομάδας που δεν παρανομεί, με σκοπό τον περιορισμό της φορολογικής τους επιβάρυνσης.

3.3 Κριτήρια Αξιολόγησης ενεργειών ως ενέργειες φόρο αποφυγής

Η φοροαποφυγή συνδέεται με την φοροδιαφυγή, αλλά στην περίπτωση αυτή ο φορολογούμενος με νόμιμες ενέργειες κατορθώνει να μειώσει την φορολογική του υποχρέωση ή ακόμα να αποφύγει εντελώς την καταβολή

φόρου. Η φοροαποφυγή παρουσιάζει τρία κύρια στοιχεία τα οποία είναι σημαντικά. Αρχικά, σχεδόν πάντοτε υπάρχει ένα στοιχείο ανειλικρίνειας, εικονικότητας ή πλαστότητας. Συγκεκριμένα, οι ενέργειες αυτές της φοροαποφυγής δεν πραγματοποιούνται σύμφωνα με κάποιο οικονομικό ή επιχειρηματικό στόχο αλλά έχει ως απώτερο σκοπό ο φορολογούμενος να αποφύγει την καταβολή φόρων. Επίσης, αυτές οι ενέργειες για την φοροαποφυγή συνήθως εκμεταλλεύονται τις αδυναμίες της φορολογικής νομοθεσίας και του φορολογικού συστήματος.

Τέλος, βασικό σημείο αποτελεί η «μυστικότητα» που παρουσιάζονται στις ενέργειες.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων ενεργειών είναι:

- Στην φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων: Σε αυτή την περίπτωση ένας από τους δύο συζύγους μεταβιβάζει μέρος του εισοδήματός του από κάποιες πηγές στον άλλον που φορολογείται χωριστά, με σκοπό να μειώσει τη φορολογική του επιβάρυνση
- Στη φορολογία κληρονομιών: Σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιούνται οι διαδοχικές μεταβιβάσεις της περιουσίας. Οι φορολογούμενοι με δωρεές ή εικονικές πωλήσεις στους μελλοντικούς κληρονόμους προσπαθούν να αποφύγουν την καταβολή φόρου που αφορά τα περιουσιακά στοιχεία.
- Μέσω των ελλείψεων του φορολογικού συστήματος, πολλοί φορολογούμενοι πολίτες επιτυγχάνουν να μειώσουν ή να αποφύγουν την καταβολή των αντίστοιχων φόρων με σχετικά νόμιμο τρόπο, αποποιώντας τη φορολογική τους υποχρέωση.

3.4 Διάκριση φοροδιαφυγής και φόρο αποφυγής

Οι έννοιες της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής διαφέρουν μεταξύ τους τόσο εννοιολογικά όσο και πρακτικά. Ενώ η φοροδιαφυγή είναι παράβαση των φορολογικών διατάξεων, η φοροαποφυγή εκμεταλλεύεται νομοθετικά κενά και τη δυνατότητα διενέργειας τεχνητών διευθετήσεων, παραβαίνοντας όχι απαραίτητα το γράμμα, αλλά το πνεύμα του νόμου. Κατά την φοροαποφυγή ο φορολογούμενος στοχεύει στην αποφυγή της φορολογικής επιβάρυνσης που θα προέκυπτε για εκείνον αν δεν εκμεταλλευόταν τυχόν νομικά κενά ή τη δυνατότητα διενέργειας τεχνητών διευθετήσεων. Οδηγό για τη διάκριση μεταξύ της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής στο ελληνικό δίκαιο αποτελεί η γενική διάταξη κατά της φοροαποφυγής (Άρθρο 38 του Ν. 4174/2013). Το αποτέλεσμα τόσο της φοροδιαφυγής όσο και της φοροαποφυγής καταλήγει να είναι το ίδιο, δηλαδή η μη καταβολή φόρων, με κοινό στοιχείο τη στέρηση εισόδων από το Δημόσιο.

3.5 Συνέπειες φαινομένων φόρο αποφυγής

Με την ύπαρξη του φαινομένου της φοροαποφυγής παρουσιάζονται μια σειρά από προβλήματα που έχουν ως αποτέλεσμα την στρέβλωση του φορολογικού μηχανισμού και κατ' επέκταση την αναποτελεσματικότητα

εφαρμογής του στο κοινωνικό σύνολο για την είσπραξη των φόρων που αναλογούν σε κάθε πολίτη αντικειμενικά και δίκαια.

Προβλήματα όπως είναι:

- Η δημιουργία της παραοικονομίας,
- Η δημιουργία συνθηκών στρέβλωσης του ανταγωνισμού στην αγορά,
- Δημιουργία αισθημάτων αδικίας ανάμεσα στα μέλη του κοινωνικού συνόλου που απολαμβάνουν κάποιο δημόσιο αγαθό ή υπηρεσία και πληρώνουν για αυτό, έναντι εκείνων που απολαμβάνουν και ή δε πληρώνουν ή πληρώνουν ελάχιστα προκαλώντας την αντίδραση αυτών που πληρώνουν έναντι αυτών που δεν πληρώνουν τίποτα,
- Δημιουργεί συνθήκες ανισοκατανομής του εισοδήματος. Κατά τους Collins J. And Plumlee D. (1991), η φοροαποφυγή παρατηρείται από ομάδες με υψηλά εισοδήματα στερώντας έτσι την οικονομία από πόρους που θα αναδιένεμε το κράτος υπό την μορφή αναπτυξιακών και κοινωνικών πολιτικών.
- Να οδηγείται στην χρήση πόρων σε δραστηριότητες μη παραγωγικές από πλευράς αυτού που φοροαποφεύγει ώστε να μην γίνεται αντιληπτή η παρανομία με αποτέλεσμα το κράτος να αναγκάζεται να διαθέσει επιπλέον πόρους για την αναδιοργάνωση ενός αποτελεσματικότερου ελεγκτικού μηχανισμού.
- Και το πιο σημαντικό όλων είναι η στροφή του κράτους σε εσωτερικό ή εξωτερικό δανεισμό για να καλύψει τα τεράστια δημοσιονομικά ελλείμματα που προκαλούνται από την ύπαρξη δημοσιονομικής επιβάρυνσης με την χρήση της φοροαποφυγής.

3.6 Υποκείμενοι σε Φόρο αποφυγή

Ο ακριβής σκοπός της φοροαποφυγής των φυσικών και των νομικών προσώπων –όπου είναι και ο βασικός διαχωρισμός της με τον ορισμό της φοροδιαφυγής- είναι η αποφυγή της φορολογικής επιβάρυνσης φόρων κατά τρόπο νόμιμο και ευέλκτο ως προς την φορολογική νομοθεσία και τους κρατικούς φορείς. Το φαινόμενο της φοροαποφυγής δε συναντάται μόνο μέσα στα στενά όρια των κρατικών οντοτήτων αλλά εμφανίζεται και σε διεθνές επίπεδο.

Η διεθνής φοροαποφυγή αποτέλεσε και αποτελεί θέμα μείζονος σημασίας τόσο στις εθνικές κυβερνήσεις όσο και σε διεθνείς οργανισμούς, ενώ παράλληλα με δεδομένη την παγκόσμια πλέον οικονομική κρίση, είναι αντικείμενο συζήτησης σε πολλά νομοθετικά σώματα με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση της φορολογικής βάσης και την πρόληψη μεταφοράς φορολογικών εσόδων εκτός των εθνικών συνόρων. (Κ.Σαββαΐδου, 2010)

Οι κυριότεροι μηχανισμοί που χρησιμοποιούνται για την πραγματοποίηση της διεθνούς φοροαποφυγής είναι η εξωχώριες εταιρίες εγκατεστημένες σε «φορολογικούς παραδείσους» (σημ. σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ορίζονται ως χώρες όπου έχουν χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές και ευνοϊκότερη φορολογική νομοθεσία, προσφέροντας το κατάλληλο νομικό έδαφος για πρόσωπα που δεν κατοικούν σε αυτό, προκειμένου να αποφύγουν τις

φορολογικές υποχρεώσεις, έναντι του κράτους κατοικίας τους, η τεχνική μεταφοράς ζημιών στους κόλπους πολυεθνικών ομίλων, η έμμεση μεταφορά κερδών από χώρες με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές σε χώρες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές με την αντίστοιχη διαμόρφωση των τιμών των συναλλαγών, η υπερτιμολογήσεις και οι υποτιμολογήσεις. (Χ. Παμπούκης, 2001)

Τα μέτρα πάταξης της φοροαποφυγής που λαμβάνονται ποικίλλουν τόσο σε εθνικό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.7 Παράδειγμα Εφαρμογής Φόρο αποφυγής

Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο «εξωχώρια» ή «υπεράκτια» ή «offshore» εταιρία ονομάζεται η εταιρία που εδρεύει σε αλλοδαπή χώρα και χρησιμοποιεί την νομοθεσία της χώρας αυτής ώστε να απολαμβάνει ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση. Μία υπεράκτια εταιρεία μπορεί να αναφέρεται είτε ως «εταιρείες ειδικού σκοπού», είτε ως «θυγατρική εταιρεία», ή «εταιρεία ενός ομίλου επιχειρήσεων», ή ακόμη και ως «συγγενής επιχείρηση», έχει συνήθως μορφή Εταιρίας Περιορισμένης Ευθύνης, και είναι εγκατεστημένη σε κάποια γεωγραφική περιοχή, που έχει χαρακτηριστεί ως υπεράκτιο κέντρο.

Οι δραστηριότητες τους περιλαμβάνουν δραστηριότητες που ήταν ή έχουν γίνει παράνομες και σε αυτές περιλαμβάνονται:

- 1) η νομιμοποίηση των εσόδων
- 2) η φοροαποφυγή και η φοροδιαφυγή
- 3) προστασία από τις τρέχουσες ή μελλοντικές απαιτήσεις πιστωτών.

Ενώ τα κριτήρια για την ίδρυση των «εξωχώριων» εταιριών ποικίλλουν και έχουν αναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα ανωτέρω.

Το μετοχικό κεφάλαιο των εταιριών αυτών είναι διηρημένο σε μετοχές ανώνυμες, ή ονομαστικές. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν καθορίζεται κατώτατο όριο της ονομαστικής αξίας της μετοχής. Η έκδοση των μετοχών δεν είναι απαραίτητη, ούτε επιδρά επί του κύρους και της νομιμότητας της εταιρείας. Στο καταστατικό μπορεί να προβλέπεται επίσης η δυνατότητα να εκδοθούν διαφορετικά είδη μετοχών (κοινές, προνομιούχες με ή χωρίς δικαίωμα ψήφου κλπ.). Διοικούνται από το Διοικητικό συμβούλιο που σε κάποιες περιπτώσεις υποχρεώνονται να είναι τρία ενήλικα μέλη, οπου μπορούν να είναι και αλλοδαποί μέτοχοι η μη της εταιρίας, τα οποία εκλέγονται και ανακαλούνται οποτεδήποτε από την Γενική Συνέλευση που είναι και το ανώτατο όργανο της Εταιρίας.

Οι περισσότερες χώρες που χαρακτηρίζονται «φορολογικοί παράδεισοι» ή επισήμως «κράτη μη συνεργαζόμενα με τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ)» ισχυρίζονται ότι παρέχουν νόμιμα ένα επιχειρηματικό, νομικό, ορολογικό και τραπεζικό νομοθετικό πλαίσιο. Το βασικό χαρακτηριστικό των χωρών αυτών είναι η ελαχιστοποίηση της φορολογικής υποχρέωσης ή ακόμα και μηδενική ενώ τα κράτη αυτά είναι «φιλικά προς το ξένο επενδυτικό κεφάλαιο», όπως αναγράφουν τα

φυλλάδια τοπικών ιδιωτικών επιχειρήσεων τραπεζικών και επιχειρηματικών υπηρεσιών για αλλοδαπούς ιδιώτες και εταιρείες.

Τα κέντρα offshore εταιρειών έχουν πετύχει συνθήκες αποφυγής διπλής φορολογίας με διάφορες χώρες, προκειμένου οι εταιρείες που ιδρύονται στους φορολογικούς παραδείσους να φορολογούνται εκεί και ουσιαστικά να μην πληρώνουν φόρους λόγω των φορολογικών απαλλαγών που προσφέρουν.

Χαρακτηριστική περίπτωση φοροαποφυγής είναι η περίπτωση της “offshore” εταιρίας « TALIMA VENTURE INC » σύμφωνα με τα έγγραφα που εστάλησαν από τη ΦΑΕ Πειραιά στον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, καταλογίστηκε πρόστιμο 5.535.306,98 ευρώ. Η συγκεκριμένη εταιρεία είναι συμφερόντων του ομογενή από τη Βενεζουέλα επιχειρηματία κ. Παναγιώτη Κωνσταντίνου και ιδιοκτήτρια του «Athens Metro Mall» στη λεωφόρο Βουλιαγμένης. Το συγκεκριμένο εμπορικό κέντρο με τα 90 καταστήματα, τους 18 χώρους εστίασης, τις 5 κινηματογραφικές αίθουσες, σούπερ μάρκετ, παιδότοπο, τράπεζα και 1.200 θέσεις παρκινγκ στήθηκε με τις ευνοϊκές διατάξεις του αναπτυξιακού νόμου περί ιδιόχρησης που προβλέπουν ότι αν το κτίριο που κατασκευάζεται χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά από την κατασκευάστρια εταιρεία, τότε επιστρέφεται όλος ο ΦΠΑ.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι πληροφορίες λένε πως το ποσό που έπρεπε να επιστραφεί αγγίζει τα 5,5 εκατ. ευρώ. Μέχρι στιγμής, το ποσό αυτό δεν έχει επιστραφεί στην εταιρεία, καθώς ο έλεγχος της Εφορίας διαπίστωσε ότι οι χώροι έχουν ενοικιαστεί σε 90 καταστήματα και συνεπώς δεν ιδιοχρησιμοποιείται. Στην εταιρεία «TALIMA VENTURE INC» καταλογίστηκε πρόστιμο 5.535.306,98 ευρώ, όμως οι διαχειριστές δεν το πλήρωσαν και προσέφυγαν στη επιτροπή του άρθρου 70Α για την επανεξέταση της υπόθεσης. Παράλληλα, το Ελληνικό Δημόσιο μέσω της ΦΑΕ Πειραιά που διενήργησε τον έλεγχο δέσμευσε το ποσό του ΦΠΑ μέχρι να τελεσιδικήσει το θέμα. Αξίζει να τονιστεί ότι η συγκεκριμένη offshore συμφερόντων Κωνσταντίνου είναι ιδιοκτήτρια 75 πολυκαταστημάτων στη Βενεζουέλα, 5 πολυκαταστημάτων στην Κόστα Ρίκα και ενός εμπορικού κέντρου στον Παναμά. Επίσης κατέχει στο Μαϊάμι αποθήκες συνολικού εμβαδού 100.000 τ.μ. και ένα μικρό εμπορικό κέντρο.

3.8 Σύγκριση Φοροδιαφυγής – Φορο αποφυγής και Φοροαπαλλαγής

Η Φοροδιαφυγή (αγγλικά: tax evasion) αποτελεί σοβαρό έγκλημα - απάτη σε βάρος του κράτους. Γενικά ορίζεται ως φοροδιαφυγή η καθ' οποιονδήποτε τρόπο απόκρυψη φορολογητέας ύλης ενός φορολογούμενου φυσικού ή νομικού προσώπου από τις φορολογικές Αρχές.

Η φοροδιαφυγή εκτός από ποινικό αδίκημα που μπορεί να σημειωθεί κατά παράβαση ή καταστρατήγηση του φορολογικού νόμου, θεωρείται και έντονα αντικοινωνική συμπεριφορά δεδομένου ότι το συνολικό ποσό

αυτής θα κληθεί τελικά να επωμισθεί, με πρόσθετα κυβερνητικά μέτρα, το σύνολο των φορολογουμένων. (Δράκος Γ.Ε, 1996)

Η Φοροαποφυγή (αγγλικά: tax avoidance ή tax mitigation) αποκαλείται η εφαρμογή καλά σχεδιασμένων λογιστικών πρακτικών που αποτελούν απόρροια προσεκτικής μελέτης της εμπορικής νομοθεσίας, της φορολογικής πρακτικής, των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, δικαστικών και υπουργικών αποφάσεων με μοναδικό στόχο τη μείωση της φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου. Πραγματοποιείται στα πλαίσια ενός καλά μελετημένου φορολογικού σχεδιασμού, κατά τον οποίο δημιουργούνται διάφορα σενάρια και εναλλακτικές, μέχρι να προσδιοριστεί ο ελάχιστος δυνατός φόρος, συνήθως στα πλαίσια του νόμου. Χαρακτηριστική είναι η έκφραση του Maurice Duverger για την φοροαποφυγή, σύμφωνα με την οποία ο νομοθέτης «φυλακίζει» τον φορολογούμενο (με το νομοθετικό πλαίσιο), δίνοντάς του όμως και τα κλειδιά της φυλακής του.

Ουσιαστικά η φοροαποφυγή προϋποθέτει πολύ καλή γνώση του εκάστοτε φορολογικού συστήματος έτσι ώστε ο υπόχρεος σε φόρο να μπορεί να εκμεταλλευτεί τις αδυναμίες του. Είναι φανερό λοιπόν πως στις περιπτώσεις που πραγματοποιείται φοροαποφυγή δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί από μια πλατιά μάζα φορολογούμενων, αλλά συνήθως θα πρέπει να υπάρχει ιδιαίτερα μεγάλο οικονομικό όφελος ώστε ο «ηθικά» φερόμενος φορολογούμενος να αποταθεί σε εξειδικευμένα πρόσωπα καταβάλλοντας τους σημαντικά χρηματικά ανταλλάγματα, ώστε να έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Όσο αφορά την φοροαπαλλαγή νοείται το σύνολο απαλλαγής των φόρων πάντα υπό ορισμένα κριτήρια και ορισμένες προϋποθέσεις τα οποία αναφέρθηκαν πιο πάνω.

Συμπερασματικά, υπάρχει διαφορά στους ορισμούς της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος αφού η φοροαποφυγή ορίζεται ως η οποιαδήποτε νόμιμη διαδικασία ή τρόπος για την αποφυγή πληρωμής φόρων. (Τράπεζα της Ελλάδος, 2011) Εντούτοις, αποτελούν και οι δύο δραστηριότητες διαφορετικές όψεις ενός κοινού νομίσματος με μόνη τους διαφορά την νόμιμη παράνομη και την νόμιμη οδό για την πραγματοποίησή τους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή όσο και η φοροαπαλλαγή(όταν δεν είναι νόμιμη) όταν πραγματοποιούνται αποτελούν όλες δείγματα παραοικονομίας μιας χώρας. (Διακομιχάλης Μ., 2019)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

4.1 Λόγοι και τρόποι αντιμετώπισης Φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή συμβάλει στην διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και στη μείωση της αποτελεσματικότητας του φορολογικού συστήματος. Οι οικονομικές υποχρεώσεις δεν μοιράζονται αναλογικά και επηρεάζουν το εισόδημα των φορολογικάενήμερων πολιτών.

Ανισότητες δημιουργούνται μεταξύ επαγγελματικών κλάδων που έχουν τη δυνατότητα να φοροδιαφύγουν σε σχέση με κλάδους που δεν μπορούν. Η φοροδιαφυγή σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος (Οικονομικό Δελτίο 2011) περιορίζει την αναδιανεμητική λειτουργία της προσδευτικής φορολογίας από το πλουσιότερο προς το φτωχότερο άτομο, αυξάνει τα φορολογικά βάρη των νομοταγών πολιτών και υπομονεύει τη δίκαιη και ίση μεταχείριση πολιτών με παρόμοιο εισόδημα. (Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, 2006)

Εκσυγχρονισμός Πληροφοριακών Συστημάτων

Είναι αναγκαία η ύπαρξη ηλεκτρονικών πληροφοριακών συστημάτων ώστε να καταγράφονται όλες οι φορολογικές υποχρεώσεις των πολιτών με ικανό ιστορικό ώστε να είναι εύκολα διαθέσιμο από όποια αρχή ζητηθεί. Ένα τέτοιο σύστημα είναι η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (0818) που όμως θέλει καλύτερη διαχείριση και τροποποίηση ώστε να είναι ευκολότερα προσβάσιμο από τους πολίτες.

Ηλεκτρονικό Τιμολόγιο

Με τον όρο αυτό ορίζουμε το τιμολόγιο το οποίο εκδίδεται σε ηλεκτρονική μορφή και όχι χειρόγραφα. Με τη χρήση του ηλεκτρονικού τιμολογίου γίνεται ευκολότερη η αντιστοίχιση τιμολογίων που είναι υποχρεωμένοι να υποβάλλουν οι αντισυμβαλλόμενοι για λόγους αντιστοίχισης ποσών και ύπαρξης των παραστατικών. Μέσω του ηλεκτρονικού τιμολογίου θα έχουμε μείωση των πλαστών τιμολογίων που κυκλοφορούν και αποθάρρυνση της έκδοσης εικονικών τιμολογίων.

Τεκμήρια

Τεκμήρια ορίζονται ως το πλασματικό εισόδημα που υποθέτουμε πως έχει ο φορολογούμενος ώστε να είναι σε θέση να συντηρήσει τα περιουσιακά του στοιχεία. Μπήκαν σε ισχύ λόγω της αυξημένης φοροδιαφυγής και έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση των φόρων που καταβάλλουν άτομα με μεγάλη περιουσία η οποία δεν δικαιολογείτε από το εισόδημά τους.

Αυτό βέβαια έχει αρνητικές συνέπειες για άτομα που είχαν στο παρελθόν μεγάλα εισοδήματα με αποτέλεσμα να αποκτήσουν πολλά περιουσιακά στοιχεία και μετέπειτα έχουν μικρό εισόδημα με αποτέλεσμα να φορολογούνται με το λεγόμενο τεκμαρτό εισόδημα και να πληρώνουν φόρο από

εισοδήματα που δεν είχαν. Γι' αυτό τον λόγο δίνεται η δυνατότητα για όσους είχαν δηλωμένα εισοδήματα να χρησιμοποιήσουν την διαδικασία άλωσης κεφαλαίων ώστε να καλύψουν το εισόδημα που χρειάζονται να έχουν για να καλύψουν τα τεκμήρια τους.

Σκόπιμο επίσης θα ήταν να μην φορολογείτε η διαφορά η οποία προκύπτει μεταξύ του τεκμαρτού και του πραγματικού εισοδήματος, όταν αυτή γίνεται για λόγους μείωσης του εισοδήματος και όχι αύξηση της περιουσίας.

Τέτοια τεκμήρια είναι το τεκμήριο διαβίωσης, το τεκμήριο αυτοκινήτου, το τεκμήριο ακινήτων, το τεκμήριο σκαφών και το τεκμήριο πολυτελής διαβίωσης που υπολογίζονται αναλογικά με την αξία ή την χρονολογία του περιουσιακού στοιχείου με εξαίρεση το τεκμήριο διαβίωσης (Ν.4172/2013) που είναι κοινό ποσό για όλους ύψους 3.000 ευρώ για ελεύθερους και 2.500 για τον παντρεμένο(δηλαδή 5.000 στο ζευγάρι).

Απλούστευση Φορολογικού Συστήματος

Όπως έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο 2, το πολύπλοκο φορολογικό σύστημα είναι εν μέρει υπεύθυνο για την φοροδιαφυγή. Λόγω της ανάγκης βαθιάς γνώσης του φορολογικού συστήματος για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής πρέπει να είναι σε όσο το δυνατόν απλούστερη μορφή ώστε να γίνεται κατανοητό από τους φορολογούμενους, τους υπαλλήλους σε εφορίες και ελεγκτικούς μηχανισμούς.

Αναγκαίο είναι επίσης να υπάρχει σταθερότητα στο φορολογικό σύστημα κάτι που δεν ισχύει στην Ελλάδα μιας και συνηθίζεται να αλλάζουν καιριοι νόμοι σε κάθε αλλαγή κυβερνητικής ομάδας.

Ένα παράδειγμα σε αυτή την πρακτική είναι ο πρόσφατος νόμος Ν.4172/2013 ο οποίος άλλαξε όλους τους νόμους που διέπονται τα εισοδήματα, που είχαν είδη πραγματοποιηθεί, με αποτέλεσμα να καταργηθούν εκατοντάδες διατάξεις, διευκρινιστικές ΠΟΑ, υπουργικές αποφάσεις καθώς και δικαστικές αποφάσεις.

Θετικό μέτρο ήταν πως με τον νέο νόμο πλέον οι εργοδότες έχουν την υποχρέωση να συμπληρώνουν μία δήλωση μέσω της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων (Ο818) μέσω της οποίας δηλώνουν τα εισοδήματα των εργαζομένων ώστε αυτά να έρχονται συμπληρωμένα στην δήλωση φορολογίας εισοδήματος, ώστε ο φορολογούμενος να μην είναι σε θέση να διαφύγει.

Επανεξέταση Φοροαπαλλαγών

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 2, οι φοροαπαλλαγές γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης και χρησιμοποιούνται κυρίως από οικονομικά ευκατάστατους φορολογούμενους. Γίνεται λοιπόν κατανοητό πως πολλές από τις φοροαπαλλαγές που παρέχονται πρέπει να επανεξεταστούν για να μην διευκολύνεται η φοροδιαφυγή.

Ένα παράδειγμα επανεξέτασης είναι ο περιορισμός της έκπτωσης φόρου από δωρεές και ειδικότερα η ανάγκη απόδειξης της δωρεάς μέσω

παραστατικού που να αποδεικνύει την κατάθεση της σε λογαριασμό, π.χ. της Εκκλησίας, στο τραπεζικό σύστημα.

Έλεγχοι

Αν και υπάρχουν ικανές υπηρεσίες που διενεργούν φορολογικούς ελέγχους δεν έχουν πάντα ικανό προσωπικό ώστε να διαχειριστούν τον φόρτο εργασίας. Σίγουρα μία αύξηση του προσωπικού αλλά και των ελέγχων σε επιχειρήσεις θα είχε θετικά αποτελέσματα. Για να διευκολυνθεί βέβαια ο έλεγχος είναι απαραίτητη η απλούστευση του φορολογικού συστήματος, καθώς και η έμφαση στη μηχανογράφηση και μείωση της γραφειοκρατίας.

Εξειδικευμένοι Ελεγκτές

Στην ελληνική πραγματικότητα συναντάμε περιπτώσεις φορολογούμενων, κυρίως νομικών προσώπων αλλά όχι μόνο, με αυξημένες αδήλωτες οικονομικές πράξεις, παράνομο πλουτισμό κτλ. Για διερεύνηση υτών των υποθέσεων και έλεγχο χρειάζεται εξειδικευμένος έλεγχος που περνάει τα σύνορα της χώρας και θα πρέπει να υπάρχει βαθιά γνώση οικονομικών, φορολογικών και νομικών. Μια τέτοια υπηρεσία εξειδικευμένων ελέγχων θα μπορούσε να φέρει αποτελέσματα στην μείωση της φοροδιαφυγής.

Μείωση Φορολογίας

Μια κοινά αποδεκτή μέθοδος αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής είναι η μείωση της φορολογίας. Μειώνοντας τους φορολογικούς συντελεστές και ελαφρύνοντας τους φορολογούμενους μπορεί να επιτευχθεί μείωση της φοροδιαφυγής.

Μείωση ειδικών φόρων

Βλέπουμε πως μεγάλη επίπτωση στη μείωση εσόδων του κράτους έχουμε από το λαθρεμπόριο καυσίμων, τσιγάρων και καπνικών καθώς και οινοπνευματωδών ποτών. Οι συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων υπόκεινται σε φορολόγηση μέσω ειδικών φόρων που αυξάνουν ιδιαίτερα την τελική τους τιμή. Για παράδειγμα όπως έχουμε αναφέρει η αξία των φόρων στα τσιγάρα και καπνικά φτάνουν το 75% της τελικής τους αξίας με αποτέλεσμα οι λαθρέμποροι εκμεταλλευόμενοι το μεγάλο περιθώριο κέρδους αλλά και τη συρρίκνωση του εισοδήματος των Ελλήνων τα τελευταία έτη, λόγω της ύφεσης, να αυξάνουν της προσπάθειες λαθρεμπορίας λόγω του τεράστιου κέρδους.

Ειδικά για την περίπτωση των τσιγάρων προτείνεται η κατάργηση του πάγιου φόρου ο οποίος δεν υπολογίζεται ποσοστιαία με βάση την αξία πώλησης αλλά επιβάλλεται με σταθερό ποσό σε όλες τις μάρκες. Η παύση του πάγιου φόρου ειδικά στις ελληνικές μάρκες θα μπορούσε να τονώσει την οικονομία αυξάνοντας τον κύκλο εργασιών και τις θέσεις εργασίας. Έτσι θα μειωθεί η ανάγκη εμπορίας τσιγάρων και καπνικών που προέρχονται από λαθρεμπορία και θα μειωθεί η φοροδιαφυγή.

Αντίστοιχα μέτρα είναι δυνατόν να παρθούν και για τα καύσιμα αλλά και για τα οινόπνευματώδη ποτά. Ειδικά για τα καύσιμα αξίζει να σημειωθεί ότι το ελληνικό κράτος επιβάλλει από τις υψηλότερες φορολογίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση κάτι που ενισχύει την λαθρεμπορία.

Πόθεν Έσχες

Με τον όρο πόθεν έσχες εννοούμε την δήλωση που πρέπει να υποβληθεί στην οποία ο φορολογούμενος είναι υποχρεωμένος να δηλώσει λεπτομερή στοιχεία εύρεσης πόρων για την αγορά ενός περιουσιακού στοιχείου. Μέσα από τη δήλωση μπορεί να ελεγχθεί αν προκύπτουν εισοδήματα από αδήλωτες πηγές.

Στην Ελληνική πραγματικότητα παρατηρείτε συχνά το φαινόμενο ατόμων που αποκρύπτουν έσοδα με σκοπό να επιτύχουν μείωση των φορολογικών απαιτήσεων μέσω των άμεσων φόρων.

Η διεύρυνση του πεδίου των ατόμων που υποχρεούνται να υποβάλλουν την δήλωση πόθεν έσχες θα είχε θετικά αποτελέσματα στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Ανάπτυξη της φορολογικής συνείδησης

Το θέμα της ανάπτυξης φορολογικής συνείδησης είναι καίριας σημασίας και είναι το μέτρο που θα έπρεπε να στοχεύει το κράτος. Είναι σίγουρα ένα χρονοβόρο με μακροχρόνιο στόχο μέτρο αλλά πρέπει να γίνει ώστε να τεθούν οι βάσεις για το μέλλον.

Η ανάπτυξη της φορολογικής συνείδησης εξαρτάται:

- 1) από την παιδεία
- 2) από την οικονομική κατάσταση της χώρας
- 3) από την κοινωνική μέριμνα του κράτους
- 4) και από το ήθος της κρατικού μηχανισμού

Θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα ενημέρωσης των πολιτών για τις διαστάσεις και τις συνέπειες της φοροδιαφυγής. Σε χώρες όπως τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, ο κρατικός μηχανισμός έχει καταφέρει μέσω της ενημέρωσης και της τόνωσης του εθνικού φρονήματος να αναπτύξει φορολογική συνείδηση στους φορολογούμενους με αποτέλεσμα η φοροδιαφυγή να αντιμετωπίζεται σαν το έγκλημα κατά του κράτους που είναι και να την περιορίζει.

Παρόμοια παραδείγματα ανάπτυξης φορολογικής συνείδησης έχουμε στις σκανδιναβικές χώρες στις οποίες βλέπουμε πως η φοροδιαφυγή έχει περιορισμένη έκταση.

4.2 Ο ρόλος των φορολογικών ελεγκτών και ποινές

Η φοροδιαφυγή, αποτελεί ένα φαινόμενο που οδηγεί σε σοβαρές κοινωνικές αδικίες (Κορομηλάς,2009). Αποτελεί και σοβαρότατο έγκλημα, όταν για παράδειγμα εισπράττεται ο ΦΠΑ από τους καταναλωτές και δεν αποδίδεται στο Κράτος. Αυτό ισοδυναμεί με φοροκλοπή εις βάρος του καταναλωτή και του κοινωνικού κράτους.

Εφοριακοί και φορολογικοί ελεγκτές σε όλο τον κόσμο είναι καλά εκπαιδευμένοι επαγγελματίες, που στα πλαίσια των συνήθων αρμοδιοτήτων τους εξετάζουν τις οικονομικές σχέσεις, τις συναλλαγές και τα αρχεία εκατομμυρίων ατόμων, επιχειρήσεων και λοιπών φορολογουμένων.

Ωστόσο, μπορεί να μην γνωρίζουν ποιες είναι οι τυπικές ενδείξεις πιθανής δωροδοκίας ή διαφθοράς, όπως επίσης και την ευθύνη αναφοράς τέτοιων υποψιών στις κατάλληλες αρχές επιβολής νόμου ή τις εισαγγελικές αρχές όταν εντοπίζουν πιθανή δωροδοκία ή διαφθορά. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε στους εφοριακούς και φορολογικούς ελεγκτές ότι οι δωροδοκίες και άλλες πληρωμές σχετιζόμενες με τη διαφθορά δεν είναι φορολογικά δεκτές (Κορομηλάς,2009).

Πρέπει να καθιερώνεται ειδικό καθεστώς ποινών σε σύγκριση με τις ποινές που θα επιβάλλονταν εάν οι παραβάσεις αυτές αποκαλύπτονταν μετά τον έλεγχο το οποίο θα ισχύει στην περίπτωση που οι φορολογούμενοι θα δηλώσουν οι ίδιοι τις παραβάσεις τους ή τις ενέργειές τους για τις οποίες δεν είναι απόλυτα βέβαιοι ότι είναι σύννομες , εντός συγκεκριμένης προθεσμίας από την ενημέρωσή τους ότι επίκειται έλεγχος (Κορομηλάς,2009).

Επιπλέον θα πρέπει να παρέχονται επιπλέον κίνητρα στους φορολογούμενους για τη συνεργασία τους στην αποκάλυψη φαινομένων διαφθοράς και να παρέχονται κίνητρα στους φορολογούμενους για τη λήψη αποδείξεων πληρωμής σε συγκεκριμένες κατηγορίες δαπανών τους. Επίσης, καθιερώνεται η υποχρεωτική διοικητική επίλυση της διαφοράς πριν την προσφυγή στα δικαστήρια, με την προϋπόθεση ότι θα μπορεί να ζητηθεί συνολικός επανέλεγχος της επιχείρησης και όχι μόνο των σημείων που βρίσκονται στη διαδικασία της διοικητικής επίλυσης της διαφοράς .

Τα αποτελέσματα από τις διασταυρώσεις των στοιχείων θα αποστέλλονται απευθείας από τη Γ.Γ.Π.Σ. στους φορολογούμενους. Με το ειδοποιητήριο θα καλούνται οι φορολογούμενοι, να υποβάλλουν συμπληρωματική δήλωση.

Παράλληλα, θα ενημερώνονται για τις προσαυξήσεις που θα συνεχίζουν να επιβάλλονται και στην περίπτωση που διαφωνούν, θα ενημερώνουν σχετικά με ένα επισυναπτόμενο στο ειδοποιητήριο έντυπο, την αρμόδια Δ.Ο.Υ.

Πρέπει να διενεργούνται συχνότεροι έλεγχοι σε όσους έχουν εντοπισθεί ότι φοροδιαφεύγουν. Επίσης, καταρτίζονται δείκτες για την κατηγοριοποίηση των φορολογουμένων ανάλογα με την πιθανότητα φοροδιαφυγής και θα γίνονται διαφορετικής συχνότητας και ποιότητας φορολογικοί έλεγχοι για κάθε επιμέρους κατηγορία.

Μπορεί να δημιουργηθεί μία ομάδα επιστημονικής η οποία θα υπάγεται απευθείας στον Υπουργό (θεσμικά κατοχυρωμένη, στελέχη αυξημένων προσόντων, επιστημονικό αντικείμενο, εκπροσώπηση σε ομάδες εργασίας του ΟΟΣΑ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης) Ένας ειδικός μηχανισμός στην Κεντρική

Υπηρεσία για την παρακολούθηση των χρεών, δημιουργείται για τη συστηματική ενημέρωση των οφειλετών και την ανάληψη έργου προεργασίας για λογαριασμό των αρμόδιων Δ.Ο.Υ. (Βαβούρας,2004).

Για τους ελεγκτές θα υπάρχουν διαβαθμίσεις - εξειδικεύσεις με αντίστοιχη πιστοποίηση και διακριτικά τίτλου, που θα προσδίδουν κύρος και θα δημιουργούν συνθήκες άμιλλας ανάμεσα στους εφοριακούς υπαλλήλους. Στη Σχολή Επιμόρφωσης Υπαλλήλων Υπουργείου Οικονομικών υπάρχει υποχρεωτική εκπαίδευση των νέο- προσληφθέντων σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο και οι υπάλληλοι δεν θα αλλάζουν αντικείμενο εάν δεν έχουν κάποιο ελάχιστο χρόνο παραμονής στο αντικείμενο που έχουν εκπαιδευτεί.

Οι υπουργικές αποφάσεις συγχωνεύονται σε ενιαίο κείμενο με τις εκπιπτόμενες και μη εκπιπτόμενες δαπάνες και θα διανέμεται ένα σχετικό φυλλάδιο. Θα απευθυνθεί πρόσκληση σε κοινωνικούς εταίρους για τον εμπλουτισμό του καταλόγου αυτού.

Ο τρόπος ελέγχου των δηλώσεων αλλάζει σχετικά με το «πόθεν έσχες» των εργαζόμενων σε «ευαίσθητες» υπηρεσίες του Υπουργείου. (Κορομηλάς,2009). Επίσης, συστήνεται το Εθνικό Συμβούλιο για την Αντιμετώπιση της Φοροδιαφυγής, με τη συμμετοχή κοινωνικών εταίρων και εκπροσώπων πολιτικών κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή. Σκοπός του είναι η υποβολή εισηγήσεων για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, την υπόδειξη διατάξεων που δημιουργούν σύγχυση, την κατάργηση ή απλοποίηση διαδικασιών και την περιοδική επανεξέταση του συστήματος ποινών. Θα υποβάλλεται ετήσια έκθεση στη Βουλή με τον απολογισμό του ελεγκτικού έργου, την επαναξιολόγηση των φορολογικών απαλλαγών και λοιπών ειδικών φορολογικών ρυθμίσεων, καθώς και θα παρέχονται συναφών πληροφορίες.

Επιπλέον, τίθενται περιορισμοί στην απασχόληση ή συνεργασία συνταξιούχων εφοριακών με φορείς του ιδιωτικού τομέα, εάν δεν παρέλθει ένα χρονικό διάστημα από τη συνταξιοδότησή τους και περιορίζεται η ευχέρεια των φορολογικών ελεγκτών και επιτόπου φορολογικών αρχών να επιλέγουν τις υποθέσεις που ελέγχουν. Εφαρμόζεται η αρχή « άλλοι αποφασίζουν και άλλοι εκτελούν». Τέλος, διαφοροποιείται το ύψος των ποινών σε περίπτωση υποτροπής.

4.3 Ελεγκτικοί Μηχανισμοί

Αρμόδια όργανα για τη βεβαίωση και είσπραξη των δημόσιων εσόδων είναι οι διοικητικοί μηχανισμοί ελέγχου όπως η Δ.Ο.Υ., τα τελωνεία, το Σ.Δ.Ο.Ε και τα Ελεγκτικά Κέντρα –Ειδικά Συνεργεία Ελέγχου. Άλλα ελεγκτικά όργανα που ενεργούν «εν τοις πράγμασιν» φορολογικό ελεγκτικό έργο είναι οι Ορκωτοί Ελεγκτές (Άρθρο 47 Ν 2065/1992),οι οποίοι διενεργούν με βάση τις αρχές και τους κανόνες ελεγκτικής του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών τον τακτικό έλεγχο των Ανωνύμων Εταιρειών. Όσον αφορά τη δικαστηριακή πρακτική, η ισχύουσα νομοθεσία δεν προβλέπει ειδικές Εισαγγελίες ή ειδικά ποινικά δικαστήρια για τη δίωξη και εκδίκαση φορολογικών εγκλημάτων. Οι εισαγγελικές αρχές και τα ποινικά δικαστήρια, τις περισσότερες φορές είναι όμηροι των κρίσεων της φορολογικής Διοίκησης (Ανδρουλάκης, 1993).

4.4. Δικαιοσύνη και Αποτελεσματικότητα Φορολογικού Συστήματος

Είναι απαραίτητο όλοι οι φορολογούμενοι πολίτες να έχουν την ίδια φορολογική μεταχείριση. Η θεωρία του ανταλλάγματος δηλώνει πως δύο πολίτες οι οποίοι βρίσκονται σε ίδιες συνθήκες, ωφελούνται κατά το ίδιο ποσοστό από τα δημόσια αγαθά και της δημόσιες υπηρεσίες. Ομόγνωμα με τη θεωρία της φοροδοτικής ικανότητας, σε ίδιες συνθήκες εντοπίζονται και αυτοί που βρίσκονται στην ίδια οικονομική κατάσταση όπως επίσης και σε παρόμοιες προσωπικές συνθήκες, τότε έχουν την ίδια δηλαδή φοροδοτική ικανότητα (Γεωργακόπουλος, 2012).

Επιπροσθέτως μπορούμε να αναφέρουμε και την θεωρία του Pareto. Το θεωρητικό πλαίσιο της Δημόσιας Οικονομικής για την αξιολόγηση των διαφόρων μέτρων οικονομικής πολιτικής είναι η Οικονομική της Ευημερίας, της οποίας θεμελιώδη έννοια αποτελεί η αρχή της αποτελεσματικότητας κατά Pareto (Rosen, Gayer, Ράπανος, Καπλάνογλου, 2008).

Σύμφωνα με τον Pareto, μια κατανομή πόρων είναι αποτελεσματική ή άριστη όταν δεν υπάρχει άλλη εφικτή κατανομή πόρων που να αναβαθμίζει τη στάση ενός ατόμου δίχως να επιδεινώνει τη θέση κάποιου άλλου ατόμου. Εναλλακτικά, έχουμε βελτίωση κατά Pareto από την στιγμή που μια ανακατανομή των πόρων καλυτερεύει τη θέση κάποιου ατόμου με τρόπο που να μην χειροτερεύει τη θέση κάποιου άλλου ατόμου.

Η θεωρία αποτελεσματικότητας του Pareto δεν κατασκευάστηκε μόνο για την απαρίθμηση της αποτελεσματικότητας ενός φορολογικού συστήματος, ωστόσο έχει άμεση σχέση και εφαρμογή στο θέμα που μελετάμε. Άρα με τον όρο κατανομή φόρων μπορούμε να αναφερθούμε στην κατανομή φόρων στην περίπτωση μας από τους πολίτες προς το κράτος. Και επιπλέον η μέτρηση της κοινωνικής ευημερίας σχετίζεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα τους φορολογικού συστήματος της χώρας μας (Καννελλόπουλος 1995).

Η φορολογία όπως ήδη έχουμε αναφέρει και σε προηγούμενο κεφάλαιο είναι το βασικό στοιχείο κυριαρχίας των χωρών, αφού οι κυβερνήσεις τους θα ήταν ακατάλληλες να προσαρμόσουν τις πολιτικές τους δίχως τους αρμόζοντες χρηματικούς πόρους. Απαρτίζει επίσης τρόπο τακτοποίησης της οικονομίας, κάτι το οποίο συνθέτει πρόσφορο έδαφος με σκοπό να κατευθύνει την κατανάλωση, να υποστηρίξει την αποταμίευση και τέλος να καθοδηγήσει τους τρόπους οργάνωσης των εταιρειών.

Η φορολογική πολιτική την οποία ακολουθεί το εκάστοτε κράτος είναι ιδιαίτερης σημασίας, καθώς και ο τρόπος άσκησης της και οργάνωσής της έχει βραχυπρόθεσμο αντίκτυπο όχι μόνο πάνω στην ίδια τη χώρα αλλά επίσης και στις γειτονικές (Αναστασόπουλος, 1992)

Ένα ιδανικό φορολογικό σύστημα είναι αυτό το οποίο αποσκοπεί στην είσπραξη των δημοσίων εσόδων με το χαμηλότερο δυνατό κόστος, τόσο για την πολιτεία, όσο και τους φορολογούμενους πολίτες. Πρέπει να πληροί ακόλουθες προϋποθέσεις :

- Να είναι απλό, περιορισμός της παράλληλης εμπλοκής πολλών φορέων, υπηρεσιακών μονάδων του ίδιου φορέα, υπάλληλων της ίδιας υπηρεσιακής μονάδας και των απαιτούμενων δικαιολογητικών. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει το φορολογικό σύστημα πρέπει να χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία της επάρκειας, σαφήνειας, ευελιξίας, προσαρμοστικότητας στις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες.
- Να είναι Φιλικό, τόσο απέναντι στον πολίτη, όσο και τους υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Η φιλικότητα απέναντι στον πολίτη συνίσταται σε, περιορισμό των παραπόνων αναφορικά με τη διεκπεραίωση διαδικασιών, ύπαρξη εναλλακτικών τρόπων διεκπεραίωσης μιας διαδικασίας, ελαχιστοποίηση των περιπτώσεων αυτοπρόσωπης παρουσίας και των επισκέψεων των πολιτών σε φορολογικές υπηρεσίες, ελαχιστοποίηση των διαφορών για την επίλυση των οποίων οι ενδιαφερόμενοι προσφεύγουν στη δικαιοσύνη καθώς και της ανάμιξης ελεγκτικών οργάνων. Αναφορικά με τους υπαλλήλους, στην ευχέρεια χειρισμού μιας υπόθεσης από το μέσο υπάλληλο, περιορισμό λαθών, καθυστερήσεων και ερωτημάτων των υφισταμένων προς τους προϊστάμενους, αλλά και των περιπτώσεων στις οποίες μια διαδικασία χαρακτηρίζεται ως προβληματική, τόσο από τους υπαλλήλους, όσο και τα ελεγκτικά όργανα και αρχές.
- Να διέπεται από την «αρχή της οικονομικότητας», το κόστος της είσπραξης των φορολογικών εσόδων δε θα πρέπει να υπερβαίνει το όφελος το οποίο αποκομίζει το κοινωνικό σύνολο από αυτή. Η έννοια της οικονομικότητας έχει να κάνει τόσο με το κόστος και την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών, όσο και τις επιπτώσεις στους τομείς, στήριξης της απασχόλησης, τόνωσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και προάσπισης του δημόσιου συμφέροντος (Γκουμπανισάς, 2004).
- Να στοχεύει στην επίτευξη της δίκαιης διανομής του εισοδήματος και του πλούτου. σύμφωνα με τις αντιλήψεις του κοινωνικού συνόλου περί κοινωνικής δικαιοσύνης.
- Να ικανοποιεί την αρχή της αποτελεσματικότητας , τα αποτελέσματα από τη λειτουργία του να είναι τα βέλτιστα δυνατά, σε όρους είσπραξης δημοσίων εσόδων και επίτευξης των στόχων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.
- Να είναι ευέλικτο και προσαρμοστικό, στις συνεχώς μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Σε διαφορετική περίπτωση τίθεται ζήτημα βιωσιμότητας ιδίως σε απρόβλεπτες καταστάσεις όπως π. χ στην περίπτωση μιας οικονομικής ύφεσης (Αναστασόπουλος, 1992).Οι φορολογικές διαδικασίες πρέπει να χαρακτηρίζονται από το στοιχείο της αναγκαιότητας, σε διαφορετική περίπτωση να γίνεται εκτίμηση εάν θα πρέπει να παραμείνουν ως έχουν, να τροποποιηθούν ή να καταργηθούν.
- Να πληροί το κριτήριο της καταλληλότητας, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο πρέπει να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες οι οποίες έχουν διαμορφωθεί και να είναι συναφές με αντίστοιχα άλλων χωρών οι οποίες χαρακτηρίζονται από το ίδιο επίπεδο ανάπτυξης, η ανήκουν

σε κοινούς υπερεθνικούς οικονομικούς οργανισμούς (Κουράκης, 2007).

- Να πληρούνται τα κριτήρια της διαφάνειας και της δημοσιότητας αναφορικά με τη θέσπιση των διαδικασιών, οι οποίες πρέπει να αποτελούν απόρροια διαλόγου με το κοινωνικό σύνολο. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η καταλληλότητα, η φιλικότητα, η πιθανότητα εφαρμοσιμότητας και αποδοχής. Η ασάφεια και πολυπλοκότητα διαδικασιών, ενισχύει τα φαινόμενα αδιαφάνειας και παρατυπιών.

Η απλούστευση των διαδικασιών αποτελεί έννοια η οποία τα τελευταία χρόνια βρίσκεται ολοένα και περισσότερο στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Αποτελεί αίτημα των πολιτών προς τις αρχές και χρέος των δεύτερων. Αποσκοπεί στη συνεχή αναθεώρηση των ρυθμίσεων οι οποίες διέπουν διοικητικές, στην προκειμένη περίπτωση φορολογικές διαδικασίες, με στόχο αφενός την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και αφετέρου τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των υπαλλήλων. Αποτελεί έννοια η οποία λειτουργεί συμπληρωματικά με αυτή της φορολογικής μεταρρύθμισης, συμβάλλει στη βελτίωση των σχέσεων κράτους - πολίτη και την εγκαθίδρυση σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο μερών.

4.5 Μέγεθος φοροδιαφυγής στην Ελλάδα ως ποσοστό του Α.Ε.Π. ετησίως

Τα διαφυγόντα έσοδα από τη Φοροδιαφυγή φυσικών προσώπων κυμαίνεται από 1,9% έως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως. Φοροδιαφυγή ΦΠΑ περίπου 3,5% του ΑΕΠ.

Λαθρεμπόριο ποτών , τσιγάρων , καυσίμων 0,5% του ΑΕΠ Νομικά πρόσωπα φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή επιχειρήσεων 0,15% του ΑΕΠ.

Κατά συνέπεια το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί από 6% έως 9% του ΑΕΠ δηλαδή περίπου σε 11 και 16 δισ. € το χρόνο.

Το ΣΔΟΕ στο πλαίσιο του προγράμματος "Θέρος 2013" για την πάταξη της φοροδιαφυγής, του λαθρεμπορίου ποτών και του παραεμπορίου πραγματοποίησε από 6 έως 8 Αυγούστου 2013, 1.256 ελέγχους σε ελληνικά νησιά και τουριστικούς προορισμούς της υπόλοιπης Ελλάδας. Διαπιστώθηκε ότι 586 επιχειρήσεις ήταν παραβάτες και καταλογίστηκαν 5.668 παραβάσεις, κυρίως για μη έκδοση αποδείξεων και λειτουργία παράνομων ταμειακών μηχανών.

Μέση παραβατικότητα 46,65%

Δέκα περιοχές με την υψηλότερη παραβατικότητα είναι:

- Αμοργός – Παξοί – Σύμη 100%
- Σαντορίνη 96,43%
- Εύβοια 85%
- Ρόδος 81%
- Μύκονος – Άνδρος 80%
- Πάρος – Αντίπαρος 77,80%

- Κρήτη 62,90%
- Τήνος 60%
- Αττική 54%
- Χαλκιδική 34%

Το 1ο επτάμηνο του 2014, το ΣΔΟΕ διενήργησε 2.639 έρευνες σε επιλεγμένες επιχειρήσεις έναντι 2.295 προγραμματισμένων. Διαπιστώθηκαν 390.028 παραβάσεις σε 1.872 παραβάτες. Μέσο ποσοστό παραβατικότητας 54%.

Κατά το έτος 2015 η Υπηρεσία Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων (ΥΕΔΔΕ) διενήργησε 11.359 προληπτικούς ελέγχους. Σε 3.159 επιχειρήσεις διαπιστώθηκαν παραβάσεις με διαφορές προς καταλογισμό 5.738.764,06 ευρώ, 149 έρευνες φοροδιαφυγής με συνολικά διαφυγόντα έσοδα 76.600.689,36 ευρώ. Από το σύνολο των ερευνών 77 αφορούν σε υποθέσεις απάτης στο ΦΠΑ με συνολικά διαφυγόντα έσοδα 71.714.390,85 ευρώ.

Το ΣΔΟΕ διενήργησε συνολικά 24.273 ελέγχους. Βρέθηκαν συνολικά 10.496 παραβάτες και διαπιστώθηκαν 421.029 παραβάσεις. Μέσο ποσοστό παραβατικότητας 43,24%

Σύμφωνα με τα στοιχεία που τηρούνται στο πληροφοριακό σύστημα ELENXIS το πλήθος των καταλογιστικών πράξεων που εκδόθηκαν το 2015 ανήλθαν σε 32.693 με ποσό βεβαίωσης 3.964.676.296,51 ευρώ. Οι αντίστοιχες εισπράξεις για το 2015 ανήλθαν σε 15.727 με ποσό εισπράξης 386.701.407,82 ευρώ.

Μια λίστα με 1.207.047 ονόματα φορολογουμένων που περιλαμβάνονται σε όλες τις λίστες φοροδιαφυγής, από τη λίστα Λαγκάρντ έως αυτή με τους διοικητές και τους υποδιοικητές του ΕΣΥ που ελέγχονται έχει συντάξει η ειδική γραμματεία του ΣΔΟΕ.

Ο συγκεκριμένος κατάλογος περιλαμβάνει μεταξύ άλλων:

- το αρχείο καταθετών από όλα τα ημεδαπά πιστωτικά ιδρύματα με ύψος συναλλαγών ή εμβασμάτων στο εξωτερικό, τουλάχιστον σε μια χρήση, άνω των 300.000 ή 100.000 € για

χρονικό διάστημα από 2000 έως 2012.

- τη λίστα από Έλληνες φορολογούμενους στην Ελλάδα, που διατηρούν τραπεζικούς λογαριασμούς στο Λουξεμβούργο

- τη λίστα που αφορά 2.062 φυσικά και νομικά πρόσωπα που διατηρούν ή διατηρούσαν λογαριασμούς στην Τράπεζα HSBC στη Γενεύη

- τη λίστα που αφορά διοικητές και υποδιοικητές που υπηρέτησαν στο Ε.Σ.Υ. κ.α.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον απολογισμό δράσης του ΣΔΟΕ, το έτος 2013 ολοκληρώθηκε ο έλεγχος σε 3 πρόσωπα της λίστας Λαγκάρντ, καθώς και σε 1 πρόσωπο συσχετιζόμενο, το 2014 ολοκληρώθηκε ο έλεγχος σε 49 πρόσωπα της λίστας και σε 4 συσχετιζόμενα και το 2015 ολοκληρώθηκε ο έλεγχος σε 116 πρόσωπα της λίστας και 3 πρόσωπα συσχετιζόμενα. Έτσι, κατά τα έτη 2014-2015 οι έλεγχοι που ολοκληρώθηκαν ήταν 2,2 φορές περισσότεροι συγκριτικά με το 2014. Ως αποτέλεσμα των

ελέγχων αυτών, το έτος 2014 βεβαιώθηκαν από τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων 26.620.923,80 ευρώ ενώ το έτος 2015 178.313.978,08 ευρώ.

4.6 Ποινικές κυρώσεις φοροδιαφυγής

A. Εγκλήματα φοροδιαφυγής στους φόρους, τέλη και εισφορές

i. Σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, έγκλημα φοροδιαφυγής στο φόρο εισοδήματος, στον Ενιαίο Φόρο Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) ή στον Ειδικό Φόρο Ακινήτων (ΕΦΑ), διαπράττει όποιος με πρόθεση, προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή των παραπάνω φόρων, αποκρύπτει από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης, φορολογητέα εισοδήματα από οποιαδήποτε πηγή ή περιουσιακά στοιχεία, ιδίως παραλείποντας να υποβάλει δήλωση ή υποβάλλοντας ανακριβή δήλωση ή καταχωρίζοντας στα λογιστικά αρχεία εικονικές (ολικά ή μερικά) δαπάνες ή επικαλούμενος στη φορολογική δήλωση τέτοιες δαπάνες, ώστε να μην εμφανίζεται φορολογητέα ύλη ή να εμφανίζεται αυτή μειωμένη.

Τα ως άνω εγκλήματα φοροδιαφυγής τιμωρούνται, ανά είδος φόρου, ως εξής:

- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, εφόσον ο φόρος που αναλογεί στα φορολογητέα εισοδήματα ή στα περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποκρύψει, υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 100.000 ευρώ (περ. α' της παρ. 3 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και με ποινή κάθειρξης, εφόσον, κατά τα ως άνω, το ποσό του φόρου υπερβαίνει, τις 150.000 ευρώ (παρ. 4 του ως άνω άρθρου).

ii. Σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, έγκλημα φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ, στον φόρο κύκλου εργασιών, στον φόρο ασφαλιστρών και στους παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, τέλη ή εισφορές διαπράττει όποιος με πρόθεση, προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή αυτών, δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς τους παραπάνω φόρους, τέλη ή εισφορές, καθώς και όποιος παραπλανά τη Φορολογική Διοίκηση με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων και δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς ή λαμβάνει επιστροφή, καθώς και όποιος διακρατεί τέτοιους φόρους, τέλη ή εισφορές.

Συγκεκριμένα, το έγκλημα φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ, τιμωρείται:

- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, αν το προς απόδοση ποσό του κύριου φόρου που δεν αποδόθηκε ή αποδόθηκε ανακριβώς ή επεστράφη ή συμψηφίστηκε ή εξέπεσε ή διακρατείται, υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος τις 50.000 ευρώ (υπερ. αα' της περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και- με ποινή κάθειρξης, εφόσον κατά τις ως άνω ίδιες προϋποθέσεις, το ποσό του φόρου υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ (παρ. 4 του άρθρου 66 του ΚΦΔ).

Περαιτέρω, τα εγκλήματα φοροδιαφυγής στον φόρο κύκλου εργασιών, στον φόρο ασφαλιστρών και στους παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, τέλη ή εισφορές, τιμωρούνται, ανά είδος φόρου, ως εξής:

- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, εφόσον το προς απόδοση ποσό του κύριου φόρου, τέλους ή εισφοράς, σύμφωνα με τα ανωτέρω και κατά περίπτωση, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ (υποπερ. ββ' της περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και

- με ποινή κάθειρξης εφόσον, κατά τις ανωτέρω ίδιες προϋποθέσεις, το ποσό του φόρου, τέλους ή εισφοράς, υπερβαίνει τις 150.000 ευρώ (παρ. 4 του άρθρου 66 του ΚΦΔ).

iii. Σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, έγκλημα φοροδιαφυγής στο φόρο πλοίων, διαπράττει όποιος με πρόθεση προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου πλοίων δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς στο Δημόσιο φόρο πλοίων και τιμωρείται:

- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, εφόσον, κατά τις ως άνω προϋποθέσεις, το εν λόγω ποσό φόρου υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 100.000 ευρώ, (υποπερ. ββ' της περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και

- με ποινή κάθειρξης, εφόσον, κατά τις ίδιες ως άνω προϋποθέσεις, το εν λόγω ποσό φόρου υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 150.000 ευρώ (παρ. 4 του ιδίου ως άνω άρθρου).

Εγκλήματα φοροδιαφυγής για περιπτώσεις έκδοσης, αποδοχής, φορολογικών στοιχείων και για τη νόθευση φορολογικών στοιχείων

i. Σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος εκδίδει πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία και όποιος αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία ή νοθεύει τέτοια στοιχεία, ανεξάρτητα από το εάν διαφεύγει ή μη την πληρωμή φόρου.

Τα ως άνω εγκλήματα τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών (ανεξαρτήτως της αναγραφόμενης αξίας συναλλαγής).

ii. Ειδικά, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος εκδίδει ή αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία για ανύπαρκτη συναλλαγή στο σύνολό της ή για μέρος αυτής.

Τα παραπάνω εγκλήματα τιμωρούνται:

- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους, εφόσον η συνολική αξία των εικονικών φορολογικών στοιχείων υπερβαίνει το ποσό των 75.000 ευρώ, (περ. α' του εδαφίου β' της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και

- με ποινή κάθειρξης έως δέκα (10) έτη, εφόσον το ως άνω ποσό υπερβαίνει τις 200.000 ευρώ (περ. β' του εδαφίου β' της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ).

Αναφορικά με τις παραπάνω περιπτώσεις, επισημαίνεται ότι, η έκδοση πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, η αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων ή η νόθευση τέτοιων στοιχείων, τιμωρείται σύμφωνα με τις ανωτέρω διακρίσεις και ανεξάρτητα από την διαφυγή ή μη της πληρωμής φόρου, εκτός εάν τα στοιχεία αυτά χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη ή την υποστήριξη κάποιας από τις πράξεις των παρ. 1 έως 4 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, με αποτέλεσμα στις περιπτώσεις αυτές, ο δράστης να τιμωρείται μόνο για την τέλεση εγκλήματος φοροδιαφυγής των περ. 1 έως 4 ως αυτουργός ή

συμμέτοχος (σχετ. το πρώτο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ και το τρίτο εδάφιο της παρ. 5 του ίδιου άρθρου).

Εν προκειμένω και όσον αφορά τις περιπτώσεις της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, σημειώνεται ότι η τέλεση του εγκλήματος φοροδιαφυγής τιμωρείται με κριτήριο την συμπλήρωση ή μη του οριζόμενου, για κάθε φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, ορίου ως προς τους κατά περίπτωση καταλογιζόμενους φόρους, τέλη ή εισφορές, συνεπεία των προαναφερόμενων πράξεων (δηλαδή της κατά τα ως άνω έκδοσης ή λήψης κ.λπ., φορολογικών στοιχείων).

Επισημαίνεται ότι, στα επόμενα εδάφια της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, δίδονται ορισμοί του πλαστού, εικονικού και ανακριβούς φορολογικού στοιχείου (όπως και ειδικές περιπτώσεις εξαιρέσης από την έννοια του εικονικού), ενώ με το προτελευταίο εδάφιο της ως άνω παραγράφου, ορίζεται ότι δε θεωρείται εικονικό για τον λήπτη το φορολογικό στοιχείο το οποίο αφορά πραγματική συναλλαγή, αν το πρόσωπο του εκδότη είναι διαφορετικό από αυτό που αναγράφεται στο στοιχείο.

Τέλος, με την παρ. 6 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, ορίζεται ότι οι ως άνω ποινές εξαρτώνται από το ύψος του φόρου που αποκρύφτηκε ή δεν αποδόθηκε, καθώς και από τη διάρκεια της απόκρυψης ή μη απόδοσης ή ανακριβούς απόδοσης ή διακράτησης και επίσης ότι συνιστά επιβαρυντική περίπτωση για τον δράστη η μεταχείριση ιδιαίτερων τεχνασμάτων.

Αυτουργοί, συνεργοί, συμμέτοχοι (άρθρο 67 του ΚΦΔ)

Με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 67 του ΚΦΔ προσδιορίζονται τα πρόσωπα που θεωρούνται αυτουργοί των εγκλημάτων φοροδιαφυγής στα νομικά πρόσωπα ή στις νομικές οντότητες, ανάλογα με τη νομική μορφή αυτών, κατά περίπτωση και με βάση την ιδιότητα που αυτοί κατείχαν, εφόσον με οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη συντέλεσαν στην τέλεση των εν λόγω εγκλημάτων.

Περαιτέρω, με την παρ. 3 του άρθρου αυτού θεμελιώνεται η ποινική ευθύνη του άμεσου συνεργού για τον εν γνώσει υπογράφοντα ανακριβή φορολογική δήλωση ως πληρεξούσιος, ή για όποιον με οποιονδήποτε άλλο τρόπο εν γνώσει συμπράττει ή προσφέρει άμεση συνδρομή στην τέλεση των παραπάνω εγκλημάτων, ενώ με την παρ. 4, ορίζεται ότι ως αυτουργοί ή συμμέτοχοι των εγκλημάτων φοροδιαφυγής θεωρούνται σε κάθε περίπτωση και όσοι ασκούν εν τοις πράγμασι τις εξουσίες και αρμοδιότητες που αντιστοιχούν στις ιδιότητες και θέσεις της παρ. 1.

Ποινική δίωξη, παραγραφή, αρμόδιο δικαστήριο, παράσταση πολιτικής αγωγής, μάρτυρες, υποχρεώσεις των οργάνων της Φορολογικής Διοίκησης (άρθρο 68 του ΚΦΔ).

Με την παρ. 1 του άρθρου 68 του ΚΦΔ, ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι εάν συντρέχει περίπτωση τέλεσης ή απόπειρας τέλεσης εγκλήματος φοροδιαφυγής υποβάλλεται μηνυτήρια αναφορά αμελλητί, η δε ποινική δίωξη ασκείται αυτεπάγγελτος.

Εν προκειμένο, επισημαίνεται ότι, με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 55Α του ΚΦΔ, όπως αυτό προστέθηκε στον ΚΦΔ με την παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν.4337/2015, μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι η διαπίστωση της συνδρομής του

εγκλήματος φοροδιαφυγής, γίνεται με βάση την οριστική πράξη του διορθωτικού προσδιορισμού φόρου.

Επίσης, με την παρ. 2 του άρθρου 68 του ΚΦΔ, προσδιορίζεται ως χρόνος έναρξης παραγραφής των εγκλημάτων φοροδιαφυγής, η τελεσιδικία της απόφασης επί της προσφυγής που ασκήθηκε ή σε περίπτωση μη άσκησης προσφυγής, η οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής λόγω παρόδου της προθεσμίας άσκησης της.

Με την παρ. 3 του άρθρου 68 του ΚΦΔ τίθεται ρητή πρόβλεψη για τον μη επηρεασμό της ποινικής διαδικασίας από την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής και την άσκηση προσφυγής στο αρμόδιο δικαστήριο, ενώ περαιτέρω, καθορίζεται το πλαίσιο επίδρασης της διοικητικής στην ποινική δίκη, η οποία, δυνητικά, μπορεί να αναστέλλεται μέχρι την τελεσίδικη κρίση του διοικητικού δικαστηρίου.

Συνεπώς, η μηνυτήρια αναφορά από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης υποβάλλεται ανεξάρτητα από την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής του άρθρου 63 του ΚΦΔ ή από την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου ή από την καταβολή εκ μέρους του φορολογούμενου μέρους ή του συνόλου της οικείας οφειλής.

Με την παρ. 4 του ως άνω άρθρου καθορίζεται το αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση των εγκλημάτων της φοροδιαφυγής, με κριτήριο την έδρα της αρμόδιας για τη φορολόγηση ΔΟΥ (ΔΟΥ υποβολής της δήλωσης).

Με την παρ. 5 του ως άνω άρθρου ορίζεται ότι το Δημόσιο μπορεί να παρίσταται ως πολιτικός ενάγων ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων για τις αξιώσεις του που απορρέουν από τα εγκλήματα του παρόντος νόμου και ότι η διάταξη του άρθρου 5 του Ν.Δ.2711/1953 (ΦΕΚ 323/Α') εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή. Επίσης, σε περίπτωση που η δίωξη ασκείται σε βαθμό πλημμελήματος το Δημόσιο μπορεί να εκπροσωπείται στην ποινική δίκη και από τον προϊστάμενο της αρμόδιας φορολογικής αρχής ή τον οριζόμενο από αυτόν υπάλληλο.

Σε εφαρμογή των ανωτέρω, για τη διασφάλιση του Δημοσίου συμφέροντος σε υποθέσεις φοροδιαφυγής στις οποίες τα τελούμενα εγκλήματα τιμωρούνται ως πλημμελήματα (ήτοι με ποινή φυλάκισης) και κρίνονται ως σοβαρές με βάση, μεταξύ άλλων και το ύψος της διαφοράς, επιβάλλεται η προβολή των αξιώσεων του Δημοσίου από τον προϊστάμενο της αρμόδιας φορολογικής αρχής ή από τον αρμόδιο υπάλληλο κατόπιν εντολής του προϊσταμένου της αρμόδιας Αρχής προκειμένου να εκπροσωπηθεί το Δημόσιο σε παράσταση πολιτικής αγωγής.

Στις περιπτώσεις αυτές θα ζητείται από το δικαστήριο να επιδικάζεται σε βάρος του δράστη και υπέρ του Δημοσίου, ένα εύλογο ποσό ως χρηματική ικανοποίηση από την ηθική βλάβη που υπέστη το Δημόσιο (ενδεικτικώς, η αξίωση χρηματικής ικανοποίησης του Δημοσίου μπορεί να εκκινεί από το 1/10 του ύψους της φορολογικής διαφοράς, ανάλογα με την περίπτωση), λόγω της προσβολής του κύρους του από τη συμπεριφορά του φορολογούμενου (σχετ. και το υπ' αριθ. ΔΝΥΑ1168770/ΕΞ2012/6.12.2012 έγγραφο).

Περαιτέρω, σε περίπτωση που διαπιστώνονται από τον ίδιο φορολογικό έλεγχο εγκλήματα φοροδιαφυγής κακουργηματικής φύσης (τιμωρούμενα με ποινή

κάθιρξης), η μηνυτήρια αναφορά θα υποβάλλεται χωριστά για κάθε ένα από αυτά, ενώ στις περιπτώσεις διαπίστωσης εγκλημάτων φοροδιαφυγής πλημμεληματικής φύσης, αρκεί η υποβολή μίας μηνυτήριας αναφοράς για όλα τα διαπιστωθέντα πλημμελήματα, ανά είδος φόρου, τέλους, εισφοράς, ή προστίμου, ή με βάση τις διαπιστούμενες από τον φορολογικό έλεγχο πράξεις. (Ν.4337/2015 (ΦΕΚ 129/Α'/17.10.2015) , 2015)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

5.1 Το Φορολογικό σύστημα της Ελλάδας

Οι φορολογικοί νόμοι εμφανίστηκαν από την απελευθέρωση της Ελλάδος, μέχρι και το 1919. Συγκεκριμένα ήταν:

- i. ο νόμος ΧΚ/1877 “φόρος επί στοιχείων καθαρού εισοδήματος”
- ii. ο νόμος ΓΤ3Γ [3393], ο οποίος εισήγαγε έναν προοδευτικό φόρο
- iii. Άλλοι νόμοι , όπως ο φόρος επί του εισοδήματος.

Από το 1919, ξεκινά να ισχύει ο νόμος 1640/3.3.1919 “περί κώδικας φορολογίας των καθαρών προσόδων”. Οι νομοθέτες σκέφτηκαν την εναλλαγή από το σύστημα της αναλυτικής φορολογίας εισοδήματος, λόγω της παρακμής του. Ένα νέο ενιαίο σύστημα φορολογίας εισοδήματος, έγινε οριστικό το 1955.

Σύμφωνα με αυτό θα έπρεπε να επιβάλλεται ενιαίος φόρος, έπειτα από τον υπολογισμό του καθαρού εισοδήματος. Το 1958 οριστικοποιήθηκε το νομοσχέδιο 3843/58 που αφορούσε την φορολογία του εισοδήματος για τα νομικά πρόσωπα. Το 1989 δημιουργήθηκε ο “Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος”, που δεν επήλθαν σημαντικές αλλαγές, παρά τις τροποποιήσεις που έγιναν μέχρι και το τέλος του 2013. Το ιστορικό των νομοθετικών αλλαγών, σχετικά με την φορολογία εισοδημάτων, ολοκληρώθηκε με την θέσπιση του Ν 4172/2013.

5.2 Φορολογικοί συντελεστές

Φορολογικοί συντελεστές είναι το ποσοστό με το οποίο φορολογείται το φυσικό ή το νομικό πρόσωπο ανάλογα με τα εισοδήματά τους. Όσο υψηλότερα τα εισοδήματα ορίζεται προσαύξηση του φορολογικού συντελεστή, για να είναι δικαιότερη η φορολογία.

Επίσης, υπάρχει φορολογική κλίμακα φυσικών προσώπων, για εισόδημα από μισθωτή εργασία, συντάξεις, αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα.

Τα κέρδη από ατομική αγροτική επιχείρηση φορολογούνται αυτοτελώς με την κλίμακα του εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις.

Ο φόρος που προκύπτει για το εισόδημα από ατομική αγροτική επιχείρηση μειώνεται κατά το ποσό που προβλέπεται στο άρθρο 16 του Κ.Φ.Ε.

Η μείωση του φόρου εφαρμόζεται μόνο για τους κατ' επάγγελμα αγρότες, όπως αυτοί ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία, εφόσον τουλάχιστον το 50% του εισοδήματός τους προέρχεται από αγροτική δραστηριότητα.

Η κλίμακα είναι η ακόλουθη:

Κλίμακο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος	Φόρου
			(ευρώ)	(ευρώ)
20.000,00	22%	4.400,00	20.000,00	4.400,00
10.000,00	29%	2.900,00	30.000,00	7.300,00
10.000,00	37%	3.700,00	40.000,00	11.000,00
Υπερβάλλον	45%			

Εικόνα 2 Φορολογική κλίμακα φυσικών προσώπων, για εισόδημα από μισθωτή εργασία, συντάξεις, επιχειρηματική δραστηριότητα.

Πηγή: Taxheaven <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/43188>

Εισόδημα φυσικών προσώπων από μισθωτή εργασία, συντάξεις, επιχειρηματική δραστηριότητα (ευρώ)	Συντελεστής
0,00 - 20.000,00	22%
20.000,01 - 30.000,00	29%
30.000,01 - 40.000,00	37%
40.000,01 -	45%

Σημειώνεται πως ο φορολογικός συντελεστής νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων είναι 29%

Ο συντελεστής φορολόγησης για εισόδημα που αποκτούν από επιχειρηματική δραστηριότητα τα φυσικά πρόσωπα υπάγεται σε κλίμακα από 22%-45% ενώ ο συντελεστής φορολόγησης για εισόδημα που αποκτούν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και οι ομάδες παραγωγών είναι 13%.

Το ποσοστό προκαταβολής φόρου είναι 100% για όλες τις κατηγορίες ανεξαιρέτως.

Αναφορικά με την εισφορά αλληλεγγύης, επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα και υπολογίζεται με την ακόλουθη κλίμακα:

Εισόδημα (ευρώ)	Συντελεστής εισφοράς αλληλεγγύης
0,00 - 12.000,00	0%
12.000,01 - 20.000,00	2,2%
20.000,01 - 30.000,00	5,0%
30.000,01 - 40.000,00	6,5%
40.000,01 - 65.000,00	7,5%
65.000,01 - 220.000,00	9,0%
220.000,01 -	10,0%

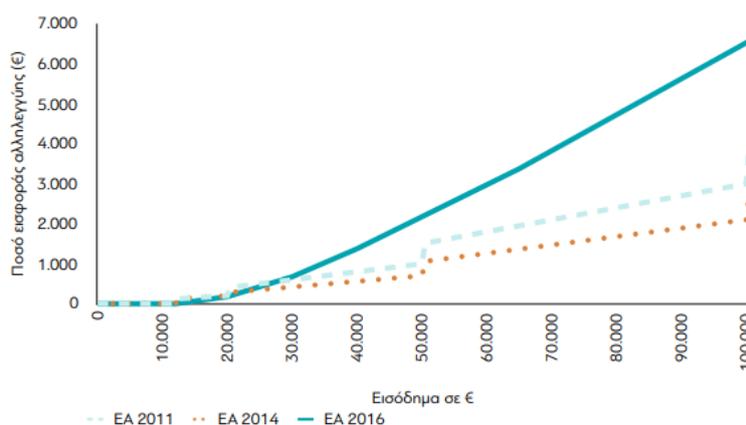
ή

Εισόδημα	Συντελεστής	Σύνολο εισοδήματος	Σύνολο εισφοράς αλληλεγγύης
0-12.000,00	0,00%	12000,00	0,00
12.000,01-20.000,00	2,20%	20.000,00	176,00
20.000,01-30.000,00	5,00%	30.000,00	676,00
30.000,01-40.000,00	6,50%	40.000,00	1.326,00
40.000,01-65.000,00	7,50%	65.000,00	3.201,00
65.000,01-220.000,00	9,00%	220.000,00	17.151,00
Υπερβάλλον	10,00%		

Εικόνα 3 Εισφορά αλληλεγγύης

Πηγή: Taxheaven <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/43188>

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται η επιβάρυνση από την Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης ανάλογα με το εισόδημα για τα έτη 2011, 2014 και 2016.

Εικόνα 4 Επιβάρυνση από Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης (EA) Ανάλογα με το Εισόδημα, 2011, 2014 και 2016

Πηγή: Ανάλυση IOBE 2017

5.2.1 Σύγκριση φορολογικών συντελεστών Ελλάδας – Ευρώπης

Σύμφωνα με τον ΣΕΒ η υπερφορολόγηση δεν λύνει αλλά επιτείνει το κοινωνικό πρόβλημα όπου η Ελλάδα λόγω των αυξημένων φορολογικών συντελεστών είναι πρωταθλήτρια της Ευρώπης στην φοροδιαφυγή και την αδήλωτη εργασία. (ΣΕΒ, 2017)

ΕΙΔΟΣ ΦΟΡΟΥ	ΕΛΛΑΔΑ	Μ.Ο. ΕΥΡΩΠΗΣ
ΦΠΑ	24,00%	20,10%
Φόρο εισοδήματος Ν.Π.	29,00%	19,50%
Φόρο εισοδήματος Φ.Π. (ανώτατος οριακός συντελεστής)	45,00%	34,90%
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης :		
Εργαζόμενος	16,00%	12,80%
Εργοδότης	24,10%	21,70%

5.3 Υποκείμενο του φόρου

Στο φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων υποβάλλονται όλα τα φυσικά πρόσωπα που αποκτούν εισοδήματα τα οποία προκύπτουν στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής τους, καθώς επίσης και όλα τα φυσικά πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους και τον τόπο που προκύπτει το εισόδημα. Τα φυσικά πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα δηλαδή έχουν απεριόριστη φορολογική υποχρέωση, επειδή υποβάλλονται στο φόρο τόσο τα εισοδήματά τους που προκύπτουν στην Ελλάδα όσο και αυτά που προκύπτουν στο εξωτερικό, ενώ τα φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα έχουν περιορισμένη φορολογική υποχρέωση και φορολογούνται μόνο τα εισοδήματά τους που προκύπτουν στην Ελλάδα.

Σε φόρο υπόκειται επίσης, οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρείες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου, που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρείες, οι συμμετοχικές ή αφανείς, καθώς και οι κοινοπραξίες.

5.4 Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων

Φόρος επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό από φυσικό πρόσωπο, με την προϋπόθεση να συντρέχουν οι παρακάτω λόγοι:

- ο Φορολογείται οποιοδήποτε εισόδημα προέκυψε στην Ελλάδα από φυσικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής του φυσικού προσώπου.
- ο Το εισόδημα που αποκτήθηκε στο εξωτερικό από φυσικό πρόσωπο που κατοικεί στην Ελλάδα ανεξάρτητα από την ιθαγένεια του.

Το εισόδημα που αποκτάται λοιπόν στην Ελλάδα φορολογείται υποχρεωτικά, ενώ το εισόδημα που αποκτάται στην αλλοδαπή φορολογείται μόνο αν ο εισοδηματίας κατοικεί στην Ελλάδα. Φορολογητέο εισόδημα σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος είναι εκείνο που προκύπτει όταν αφαιρούνται από το ακαθάριστο εισόδημα κάθε πηγής οι δαπάνες που έγιναν για την απόκτηση του.

Αντικείμενο του Φόρου Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων ανάλογα με την πηγή της προέλευσής του διακρίνεται στις εξής κατηγορίες:

Α) Εισόδημα από ακίνητα. εισόδημα από ακίνητη περιουσία είναι αυτό που προέρχεται από εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση, καθώς επίσης και το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοχρησιμοποίηση ακινήτων ή από δωρεάν παραχώρηση της χρήσης ακινήτων σε τρίτους.

Το εισόδημα αυτό μπορεί να αποκτάται και να δηλώνεται από κάθε φυσικό πρόσωπο στο οποίο έχει νόμιμα μεταβιβαστεί, με δικαστική απόφαση, με οριστικό συμβόλαιο ή χρησικτησία

Β) Εισόδημα από κινητές αξίες. Κινητές αξίες είναι τα αξιόγραφα, δηλαδή τα έγγραφα τα οποία ενσωματώνουν ορισμένο ιδιωτικό δικαίωμα για την ενάσκηση του οποίου απαιτείται η κατοχή τους. Τα αξιόγραφα διακρίνονται σε αξιόγραφα με τη στενή έννοια, όπως είναι οι μετοχές κτλ., και σε πιστωτικούς τίτλους, όπως είναι τα χρηματούγραφα, δηλαδή η συναλλαγματική, το γραμμάτιο εις διαταγή, η επιταγή, τα έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου και ακόμη οι ομολογίες, τα ασφαλιστήρια κτλ.

Γ) Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 28 του ΚΦΕ, εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις είναι το κέρδος που αποκτάται από ατομική ή εταιρική επιχείρηση, εμπορική, βιοτεχνική, βιομηχανική ή από την άσκηση οποιουδήποτε κερδοσκοπικού επαγγέλματος, το οποίο δεν υπάγεται στα ελευθέρια τα οποία περιοριστικά αναφέρονται στον Κώδικα Φορολογίας.

Δ) Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 21 του ν.4172/2013 και τη διευκρινιστική εγκύκλιο της ΓΓΔΕ, πολ. 1116/10.6.2015 στα έσοδα από επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται τα έσοδα από την παραγωγή γεωργικών, πτηνοτροφικών, κτηνοτροφικών, δασοκομικών, υλοτομικών και αλιευτικών προϊόντων.

Ε) Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες : Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες είναι το εισόδημα που προκύπτει κάθε ένα οικονομικό έτος από μισθούς, ημερομίσθια, επιχορηγήσεις, επιδόματα, συντάξεις και γενικά από κάθε παροχή που χορηγείται περιοδικά με οποιαδήποτε μορφή είτε σε χρήμα είτε σε είδος ή άλλες αξίες για παρούσα ή προηγούμενη υπηρεσία ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία, το οποίο αποκτάται από μισθωτούς γενικά και συνταξιούχους

ΣΤ) Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή: Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 48 του Ν. 2238/1994, εισόδημα από

υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών είναι οι αμοιβές από την άσκηση του ελευθέρου επαγγέλματος του ιατρού, ηλεκτρολόγου, αρχιτέκτονα, λογιστή κλπ.

5.5 Πραγματικό και τεκμαρτό εισόδημα

Πραγματικό εισόδημα είναι:

Α. Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις Ο φόρος σύμφωνα με το νέο κώδικα φορολογίας εισοδήματος σ' ότι αφορά εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις.

Β. Εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα και ελευθέρια επαγγέλματα Εισοδήματα από τη λειτουργία επιχείρησης συνιστούν κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα. Η ρύθμιση αυτή αφορά κυρίως εμπόρους / ατομικές επιχειρήσεις καθώς και ελεύθερους επαγγελματίες (δικηγόρους, μηχανικούς, λογιστές κλπ) που δεν τελούν σε εξαρτημένη σύμβαση εργασίας.

Γ. Εισόδημα από κεφάλαιο. Ως τέτοιο θεωρείται το εισόδημα φυσικών προσώπων που προέρχεται από μερίσματα, τόκους, άδειες χρήσης και ακίνητα.

Δ. Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου Επιπλέον πηγή εισοδήματος

συνιστά η υπεραξία από μεταβίβαση κεφαλαίου, η οποία φορολογείται με συντελεστή 15%. Στην κατηγορία αυτή υπάγεται η μεταβίβαση ακινήτου καθώς και η μεταβίβαση μετοχών και εταιρικών μεριδίων.

Τεκμαρτό εισόδημα είναι:

Εκτός από το εισόδημα που δηλώνουν τα φυσικά πρόσωπα, το υπουργείο Οικονομικών, χρησιμοποιώντας διάφορες κατηγορίες αντικειμενικών δαπανών διαβίωσης υπολογίζει το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου.

Το τεκμαρτό εισόδημα προκύπτει από υπολογισμούς που γίνονται βάσει δεδομένων, όπως είναι οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες, η απόκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου ή ακόμα και η κατοχή ενός περιουσιακού στοιχείου. Αντιδιαστέλλεται λοιπόν με το πραγματικό εισόδημα.

Με τα τεκμήρια το κράτος προσπαθεί να προσδιορίσει τα πραγματικά εισοδήματα του πολίτη. Τα τεκμήρια διακρίνονται σε:

ο **Τεκμήρια διαβίωσης:**

Αφορούν κατοχή περιουσιακού στοιχείου, και εφαρμόζονται όσο διαρκεί η κατοχή του περιουσιακού στοιχείου. Τέτοιου είδους τεκμήριο είναι η κατοχή ΕΙΧ ή μικτής χρήσης αυτοκινήτου, μοτοσυκλέτας, σκάφους αναψυχής, ελικοπτήρου, αεροσκάφους, πισίνας, ή χρήση δευτερεύουσας κατοικίας και η διατήρηση οικιακού προσωπικού και πληρώματος σκαφών αναψυχής.

ο **τεκμήρια που γεννιούνται από περιστασιακά γεγονότα:**

Τα υπόλοιπα τεκμήρια συνίστανται στην πραγματοποίηση μιας περιστασιακής πράξης, κατά την περίοδο για την οποία υπάρχει η υποχρέωση υποβολής δήλωσης, όπως είναι το ποσό που δαπανήθηκε για την αγορά ενός αυτοκινήτου, ενός ακινήτου, μιας επιχείρησης κτλ.

Σε περίπτωση υπέρβασης του δηλωθέντος εισοδήματος από το τεκμαρτό, η διαφορά προστίθεται στο πρώτο και φορολογείται με τους συντελεστές που ισχύουν για την κυριότερη πηγή εισοδήματος του. Εάν ο φορολογούμενος έχει εισόδημα μόνο από επιχειρηματική δραστηριότητα ή εφόσον το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων του δεν προκύπτει από μισθωτή εργασία και συντάξεις, η φορολόγηση των εισοδημάτων του πραγματοποιείται βάσει των συντελεστών, οι οποίοι ισχύουν για φυσικά και νομικά πρόσωπα με επιχειρηματική δραστηριότητα τα οποία τηρούν απλογραφικά βιβλία.

5.6 Εξαιρέσεις – Απαλλαγές

Σύμφωνα με το Άρθρο 03 του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών

- 1) Το Δημόσιο, το ημεδαπό ή αλλοδαπό νομικό πρόσωπο ή επιτροπή ή ένωση προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το αλλοδαπό νομικό πρόσωπο που δεν έχει εγκατάσταση στην Ελλάδα και αποκτά κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου στην ημεδαπή, οι ξένες αποστολές και οι διεθνείς οργανισμοί υποχρεούνται μόνο στη λήψη, έκδοση, υποβολή και διαφύλαξη των στοιχείων που ορίζονται ρητά από τον παρόντα νόμο.

Τα πρόσωπα αυτά, εκτός από το Δημόσιο, όταν ενεργούν πράξεις παράδοσης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών που υπάγονται στο φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) ή στο φόρο εισοδήματος θεωρούνται υπόχρεοι απεικόνισης συναλλαγών μόνο για τις δραστηριότητες αυτές και έχουν τις υποχρεώσεις των άρθρων 1 έως 10.

- 2) Δεν είναι υπόχρεοι απεικόνισης συναλλαγών τα φυσικά πρόσωπα, με εξαίρεση τους ελεύθερους επαγγελματίες, τα οποία, ευκαιριακά και ως παρεπόμενη απασχόληση, πωλούν προϊόντα ή παρέχουν υπηρεσίες για τις οποίες εκδίδονται στοιχεία από τον αντισυμβαλλόμενο.
- 3) Απαλλάσσεται από την υποχρέωση τήρησης βιβλίων και έκδοσης αποδείξεων λιανικής ο υπόχρεος απεικόνισης συναλλαγών φυσικό πρόσωπο, που πραγματοποίησε κατά την προηγούμενη ετήσια διαχειριστική περίοδο ακαθάριστα έσοδα μέχρι πέντε χιλιάδες ευρώ από την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών, αθροιστικά ή διαζευκτικά.

Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου της παρ. αυτής δεν εφαρμόζονται επί ελευθέρων επαγγελματιών, επί υπόχρεων απεικόνισης συναλλαγών που πραγματοποιούν ακαθάριστα έσοδα από πωλήσεις κατά ποσοστό τουλάχιστον 60% σε άλλο υπόχρεο απεικόνισης συναλλαγών και σε πρόσωπα της παρ. 1 του άρθρου 3 και αγρότες του ειδικού καθεστώτος ΦΠΑ ή εξαγωγές ανεξάρτητα από ποσοστό, επί των υπόχρεων στην τήρηση πληροφοριών του άρθρου 4, καθώς και επί προσώπων που επιλέγουν την ένταξή τους στο κανονικό καθεστώς ΦΠΑ ως και επί επιτηδευματιών που παρέχουν υπηρεσίες από επαγγελματική εγκατάσταση ή παρέχουν υπηρεσίες επισκευής ή συντήρησης τεχνικών έργων ή εγκαταστάσεων επιτηδευματιών ή μη.

- 4) Σε περιπτώσεις μετασχηματισμού επιχειρήσεων, η νέα εταιρεία έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου, που είχε οποιαδήποτε από τις επιχειρήσεις ή κλάδους που μετασχηματίστηκαν.
- 5) Έξοδα πρώτης εγκατάστασης, αγορές και λοιπές συναλλαγές που πραγματοποιούνται από τον ιδρυτή, πριν τη σύσταση νομικού προσώπου ή υποκαταστήματος αλλοδαπού προσώπου ή κοινοπραξίας ή την έναρξη λειτουργίας ατομικής επιχείρησης και οποιασδήποτε επιχείρησης γενικά, καταχωρούνται στα βιβλία των προσώπων αυτών μετά τη σύστασή τους ή την υποβολή της δήλωσης έναρξης εργασιών, κατά περίπτωση.

5.7 ΦΠΑ

Ο ΦΠΑ καθιερώθηκε στην Ελλάδα το 1987. Ο ΦΠΑ είναι ένα είδος έμμεσου φόρου όπου επιβάλλεται στις συναλλαγές σε όλη την Ελλάδα εκτός από την περιοχή του Αγίου Όρους.

Ακολουθεί πίνακας με την πορεία των συντελεστών ΦΠΑ στην Ελλάδα σε %.

Πίνακας για της περιοχές που καλύπτονται από Κανονικό Συντελεστή ΦΠΑ

Κατηγορίες	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΟΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΟΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΟΣ	ΕΣΤΙΑΣΗ	ΚΑΝΟΝΙΚΟΣ	ΥΨΗΛΟΣ	
	Παράδειγμα	Βιβλία, Εφημερίδες, Περιοδικά	Αναψυκτικά Κατανάλωση Εντός-Εκτός	Τρόφιμα	Εστίαση	Υπηρεσίες	Πετρελαιοειδή, οινοπνευματώδη ποτά, καπνοβιομηχανικά προϊόντα κτλ.
Από	Έως						
1/1/1987	7/8/1992	3	6	6	6	18	36
8/8/1992	31/3/2005	4	8	8	8	18	18
1/4/2005	14/3/2010	4,5	9	9	9	19	19
15/3/2010	30/6/2010	5	10	10	10	21	21
1/7/2010	31/12/2010	5,5	11	11	11	23	23
1/1/2011	31/8/2011	6,5	13	13	13	23	23
1/9/2011	31/7/2013	6,5	23	13	23	23	23
1/8/2013		6,5	13-23	13	13	23	23
1/6/2016		6	24	13	24	24	2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Με δεδομένο το επίπεδο των δημοσίων δαπανών, το ύψος των φορολογικών συντελεστών, τόσο στην άμεση και όσο και στην έμμεση φορολογία, εξαρτάται από το εύρος της φορολογικής βάσης και την έκταση της φοροδιαφυγής.

Όσο πιο εκτεταμένη είναι η φοροδιαφυγή και όσο πιο στενή η φορολογική βάση, τόσο υψηλότεροι πρέπει να είναι οι φορολογικοί συντελεστές ώστε να εξασφαλίζονται τα απαιτούμενα έσοδα. Ταυτόχρονα, το ύψος των φορολογικών συντελεστών δημιουργεί ή περιορίζει τα κίνητρα φοροδιαφυγής.

Στην Ελλάδα, εκτός από το ύψος των φορολογικών συντελεστών, το οποίο έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που τροφοδοτούν τη φοροδιαφυγή, όπως η πολυπλοκότητα των νομοθετικών ρυθμίσεων στην οικονομική δραστηριότητα, η πολυπλοκότητα και ασάφεια των φορολογικών νόμων, ο μεγάλος αριθμός αυτοαπασχολούμενων, η χαμηλή αποτελεσματικότητα της φορολογικής διοίκησης και η εκτεταμένη διαφθορά, το χαμηλό φορολογικό φρόνημα και οι κοινωνικές αντιλήψεις για τη φοροδιαφυγή, η αίσθηση μη ανταποδοτικότητας των φόρων που πληρώνονται και η άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών. (Ράππας, Β. και Καπλάνογλου, Γ., 2014)

Παρόμοια συμπεράσματα προκύπτουν και από τη μελέτη της διαΝΕΟσις (2016α), στην οποία οι παράγοντες που συντελούν στην εμφάνιση και στην εξέλιξη της φοροδιαφυγής διακρίνονται σε: (διαΝΕΟσις, 2016)

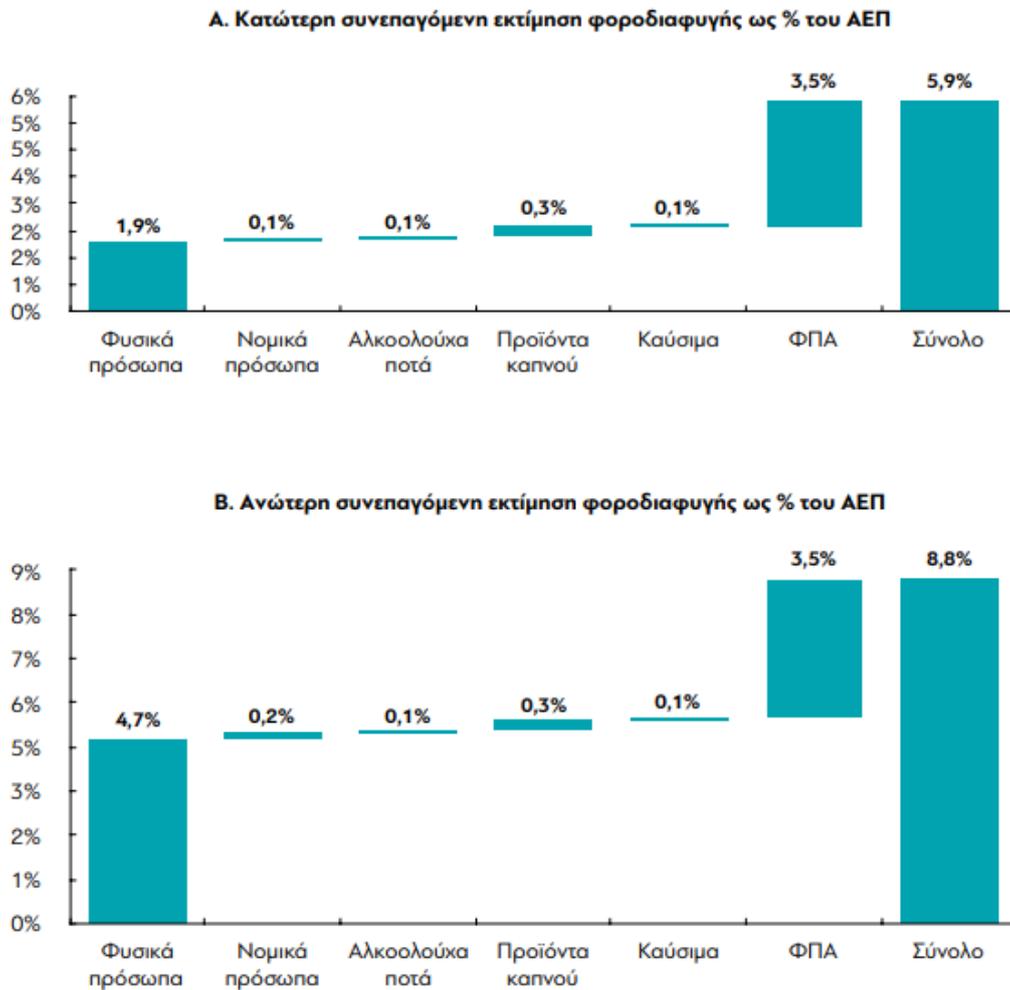
Α) Νομοθετικούς / Πολιτικούς: Πολυνομία – πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, ανασφάλεια δικαίου, συνεχόμενη αύξηση του φορολογικού βάρους και έλλειψη πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Β) Τεχνολογικούς: Έλλειψη τεχνολογικής / οργανωτικής υποδομής της φορολογικής διοίκησης.

Γ) Οργανωτικούς / Γραφειοκρατικούς: Αναποτελεσματική λειτουργία διοίκησης, κακή οργάνωση δημόσιου τομέα, προσκόλληση στην τήρηση διαδικασιών και όχι στην επίτευξη αποτελεσμάτων.

Δ) Διαρθρωτικούς: Υπερβολικά υψηλός αριθμός αυτοαπασχολούμενων και πολύ μικρών επιχειρήσεων που δυσχεραίνει τους φορολογικούς ελέγχους. Εντονότερη φοροδιαφυγή σε συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες αυτοαπασχολούμενων, και μεταξύ των δύο ακραίων εισοδηματικών κατηγοριών (πολύ πλούσιοι και πολύ φτωχοί), αλλά και σε συγκεκριμένες περιοχές της περιφέρειας της χώρας εν συγκρίσει με τα αστικά κέντρα.

Ε) Πολιτισμικούς: Πεποιθήσεις των πολιτών ως προς το κράτος και την ανταποδοτικότητά του, αλλά και ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους απέναντι σε αυτό. (IOBE, 2018)

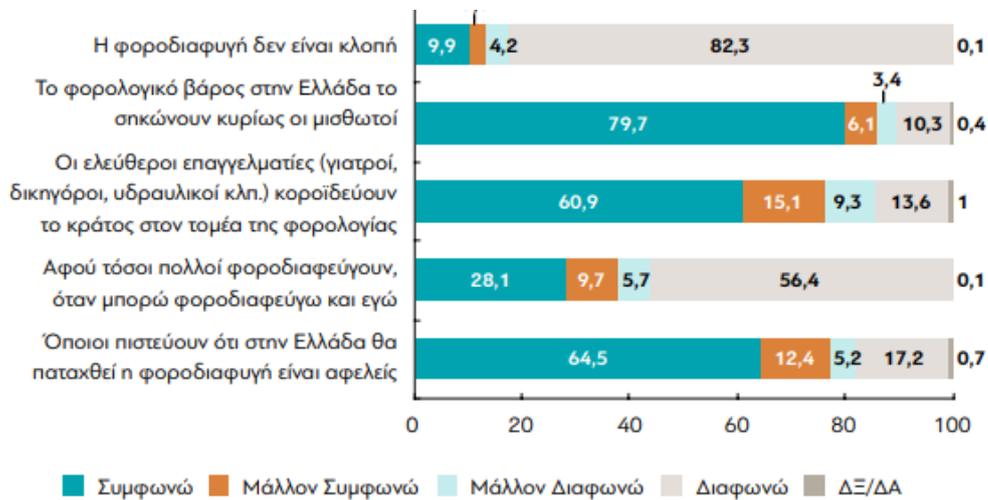

Εικόνα 5 Εκτιμήσεις Φοροδιαφυγής ως % του ΑΕΠ

Η φοροδιαφυγή των φυσικών και νομικών προσώπων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα εκτεταμένη, όπως προκύπτει από εκτιμήσεις της διαΝΕΟσις (2016α). Ενδεχομένως, μάλιστα να αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή φοροδιαφυγής, καθώς οι εκτιμήσεις για το μέγεθός της χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Συνολικά, η φοροδιαφυγή φυσικών και νομικών προσώπων εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 1,96% και 4,85% του ΑΕΠ, κάτι που συνεπάγεται ότι τα διαφυγόντα φορολογικά έσοδα κυμαίνονται από €3,4 δισ. έως €8,5 δισ. Επομένως, κάθε προσπάθεια σχεδιασμού φορολογικής πολιτικής και αναμόρφωσης του φορολογικού συστήματος οφείλει να λαμβάνει υπόψη τη μεγάλη έκταση της φοροδιαφυγής και να προσδιορίζει συγκεκριμένες δράσεις περιορισμού της, προκειμένου να αποκατασταθεί η οικονομική δικαιοσύνη στην κατανομή των φορολογικών βαρών, να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση και να επανέλθει σταδιακά η εμπιστοσύνη στο σύστημα.

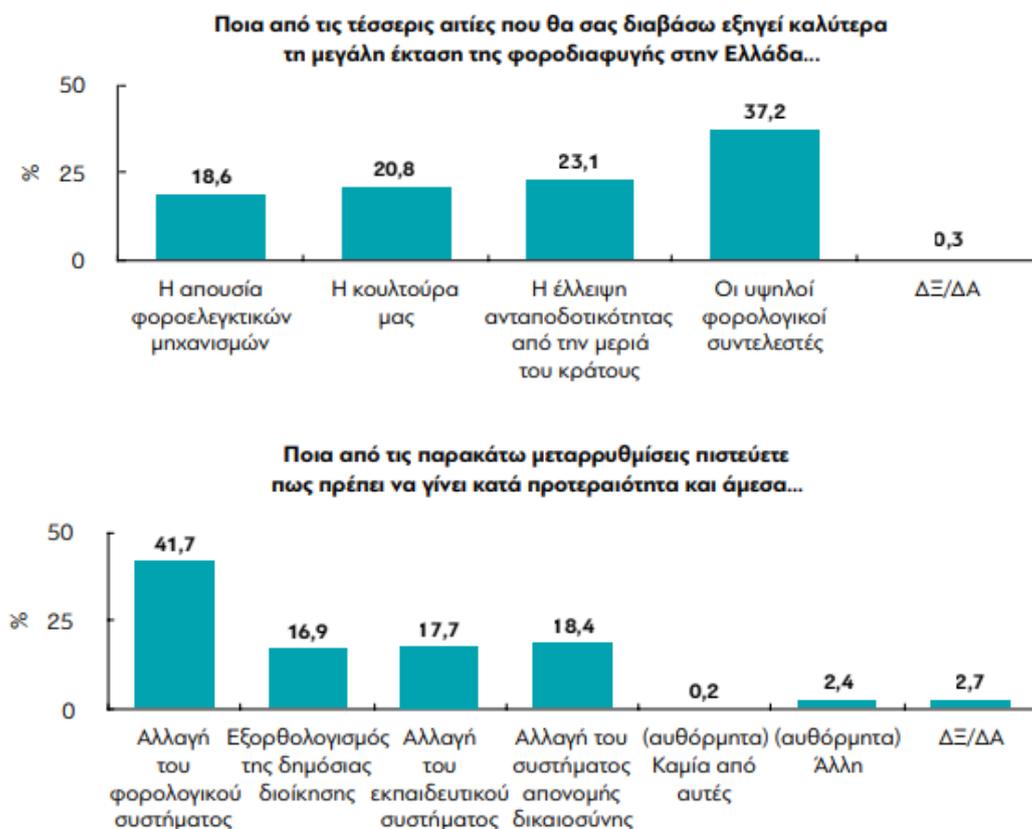
Στη συνέχεια αποτυπώνεται η άποψη των φορολογούμενων για το φορολογικό σύστημα της Ελλάδος.

Η πλειονότητα της κοινής γνώμης, περίπου 9 στους 10 πολίτες, πιστεύει ότι η φοροδιαφυγή δεν είναι μια παράνομη πρακτική και στην ουσία δεν συνιστά κλοπή. Ως προς τις ομάδες που κυρίως φοροδιαφεύγουν, εμμέσως προκύπτει το συμπέρασμα ότι σε αυτές δεν ανήκουν οι μισθωτοί, οι οποίοι για 9 στους 10 πολίτες σηκώνουν το μεγαλύτερο φορολογικό βάρος στη χώρα. Επιπλέον, επικρατεί ευρέως (σε ποσοστό 76%) η άποψη ότι οι ελεύθεροι επαγγελματίες δεν συμμορφώνονται με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Αυτή η κατάσταση οδηγεί περίπου το 38% των πολιτών να δηλώνουν ότι υπό τις συνθήκες εκτεταμένης φοροδιαφυγής, πρόκειται και οι ίδιοι να φοροδιαφεύγουν. Μάλιστα, η στάση αυτή ενδέχεται να ενισχύεται από το γεγονός ότι η αντιλαμβανόμενη πιθανότητα εντοπισμού δεν είναι μεγάλη, καθώς 8 στους 10 πολίτες πιστεύουν ότι είναι αφελής η άποψη ότι θα παταχθεί η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα.

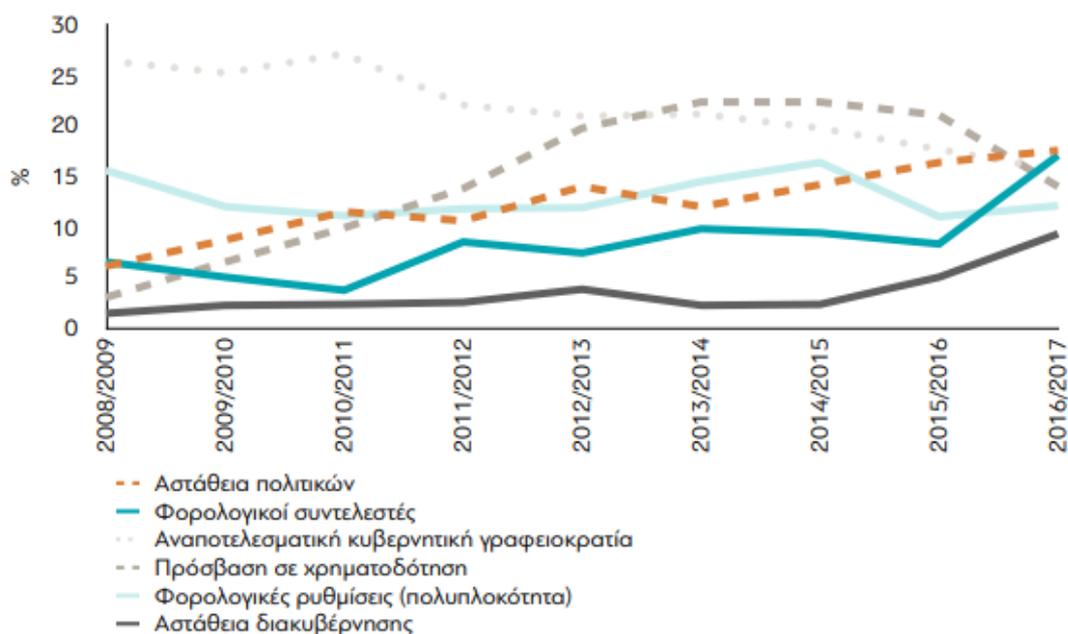

Εικόνα 6 Απόψεις της Κοινής Γνώμης για Ζητήματα Φορολογικού Ενδιαφέροντος.

Πηγή: διαNEΟσις, Έρευνα: Τι πιστεύουν οι Έλληνες το 2017, Μάρτιος 2017

Εικόνα 7 Οι Κυριότεροι Παράγοντες Που Παρεμποδίζουν την Επιχειρηματική Δραστηριότητα

Πηγή: Global Competitiveness Report, World Economic Forum

Αν και οι περισσότεροι θεωρούν ότι η φοροδιαφυγή είναι μια αντικοινωνική συμπεριφορά, υπάρχει ένας υπολογίσιμος αριθμός πολιτών που δηλώνουν ότι η φοροδιαφυγή είναι μια θεμιτή άμυνα κατά της υπερβολικής φορολογίας, αλλά και ότι οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές αποτελούν την κυριότερη αιτία για την μεγάλη έκταση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Σημαντικοί, ωστόσο, παράγοντες που εξηγούν την έκταση της φοροδιαφυγής για μεγάλα τμήματα της κοινής γνώμης είναι η απουσία φοροελεγκτικών μηχανισμών, η κουλτούρα μας και η έλλειψη ανταποδοτικότητας από τη μεριά του κράτους. Τέλος, η πλειονότητα συμφωνεί ότι η αλλαγή του φορολογικού συστήματος είναι μια μεταρρύθμιση που πρέπει να δρομολογηθεί κατά προτεραιότητα. Στον επιχειρηματικό τομέα, έχει ενδιαφέρον να επισημάνουμε τη σταθερά σημαντική θέση που έχει η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος ως ένας από τους κυριότερους παράγοντες που παρεμποδίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα. Η αντίληψη ότι οι φορολογικοί συντελεστές και το ύψος τους αποτελούν εμπόδιο στην επιχειρηματική δραστηριότητα ενισχύθηκε μετά το 2011 και το 2016/2017 οι φορολογικοί συντελεστές έφτασαν να αποτελούν το δεύτερο σε σημαντικότητα εμπόδιο, πολύ κοντά στην περιοριστική επίδραση που ασκεί στην επιχειρηματική δραστηριότητα η αστάθεια της διακυβέρνησης.

Προφανώς, το ακριβές μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα δεν είναι γνωστό. Μπορούν να γίνουν μόνο εκτιμήσεις, και έχουν γίνει τέτοιες εκτιμήσεις σε μια σειρά από μελέτες που μετρούν στοιχεία ενδεικτικά του μεγέθους της, αλλά όχι απευθείας την ίδια. Συγκεντρώσαμε τις εκτιμήσεις που έχουν γίνει για τις διάφορες κατηγορίες φοροδιαφυγής, και προχωρήσαμε σε μια σύνθεση που έχει ένα βαθμό αυθαιρεσίας, αλλά δίνει μια τάξη μεγέθους που πιθανότατα δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Σύμφωνα με τις έρευνες:

Τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων κυμαίνονται από 1,9% ως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως.

Από τη φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ εκτιμάται ότι χάνουμε το 3,5% του ΑΕΠ.

Απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων αντιστοιχεί σε περίπου 0,5% του ΑΕΠ.

Για τα νομικά πρόσωπα, τα διαφυγόντα κέρδη για τη χώρα από τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων υπολογίζονται γύρω στο 0,15% του ΑΕΠ.

Κατά συνέπεια, το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί σε ένα ποσοστό από 6% ως 9% του ΑΕΠ, δηλαδή ανάμεσα σε €11 και €16 δισ. το χρόνο.

Είναι, βεβαίως, εξαιρετικά ενδιαφέρουσα η σύνθεση της φοροδιαφυγής, δηλαδή το ποιος φοροδιαφεύγει και πόσο, και καταρρίπτει αρκετούς μύθους. Συμπέρασμα που επαληθεύεται κι αν μελετήσουμε το θέμα και αντίστροφα.

Το ελληνικό κράτος έχει κάθε χρόνο έσοδα ύψους περίπου €50 δισ. Αυτά είναι τα έσοδα, με αυτά και με τις ασφαλιστικές εισφορές και τα δάνεια των μνημονίων πρέπει να καλύπτει όλα του τα έξοδα για τη λειτουργία του, για την αποπληρωμή δανείων (περίπου €12 δισ. το χρόνο), για την πληρωμή συντάξεων (€28 δισ. το χρόνο), για τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων (περίπου €15 δισ. το χρόνο) και, σύμφωνα με τα μνημόνια που έχει υπογράψει με τους δανειστές του, από αυτά πρέπει να εξασφαλίσει και σημαντικά πρωτογενή πλεονάσματα τα επόμενα χρόνια.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία για το 2015, το 88% αυτών των εσόδων του κεντρικού κράτους (δεν περιλαμβάνουν τις ασφαλιστικές εισφορές που εισπράττουν τα ταμεία) προέρχονται από τη φορολογία, και τα υπόλοιπα από άλλες πηγές, συμπεριλαμβανομένων των αποκρατικοποιήσεων. Από τα φορολογικά έσοδα, οι άμεσοι φόροι φέρνουν περίπου €20 δισ., ενώ οι έμμεσοι (ΦΠΑ, φόροι καυσίμων, καπνών κλπ) φέρνουν περίπου €24 δισ.

Αυτό είναι ένα σημαντικό στοιχείο. Ως γνωστόν, οι έμμεσοι φόροι είναι περισσότερο "άδικοι" γιατί πλήττουν εξίσου πλούσιους και φτωχούς. Τα φορολογικά συστήματα των περισσότερων ανεπτυγμένων χωρών στηρίζονται περισσότερο σε άμεσους φόρους παρά σε έμμεσους. Στους έμμεσους φόρους στηρίζονται περισσότερο φορολογικά συστήματα αναπτυσσόμενων ή τριτοκοσμικών χωρών.

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, τα έσοδα της χώρας μειώνονται λίγο-πολύ σταθερά από το 2010 και μετά, με τη μεγαλύτερη μείωση να εμφανίζεται στους έμμεσους φόρους. Στους άμεσους, έχουν μειωθεί ραγδαία οι εισπράξεις από το φόρο εισοδήματος (από 17,2 δισ το 2008 σε 12,1 δισ. το 2015) -πράγμα αναμενόμενο, καθώς έχουν μειωθεί ραγδαία και τα εισοδήματα των πολιτών. Ταυτόχρονα, όμως, μέσα στην κρίση αυξήθηκαν θεαματικά οι υπόλοιποι άμεσοι φόροι, ενώ προστέθηκαν και καινούριοι (εισφορά αλληλεγγύης, ΕΝΦΙΑ), με αποτέλεσμα η μείωση των εσόδων από άμεσους φόρους για το κράτος να αμβλυνθεί.

Στην Ελλάδα το 2011 -τελευταίο έτος για το οποίο υπάρχουν αναλυτικά επίσημα στοιχεία από τη ΓΓΠΣ- υποβλήθηκαν 5,7 εκατομμύρια φορολογικές δηλώσεις, ένας αριθμός που έχει παραμείνει λίγο-πολύ αμετάβλητος τα τελευταία δέκα χρόνια. Σχεδόν οι μισές από αυτές (49%) αφορούσαν εισοδήματα κάτω των €12.000. Οι αυτοαπασχολούμενοι, δε, δήλωναν εισοδήματα κάτω από το τότε αφορολόγητο όριο των €12.000 σε ποσοστό 64% (δήλωναν μέσο όρο εισοδημάτων 4.300 ο καθένας). Όλοι αυτοί οι φορολογούμενοι πλήρωσαν λιγότερο από το 1% των συνολικών φορολογικών εσόδων. Με άλλα λόγια, 2,8 εκατομμύρια πολίτες πλήρωσαν φόρο συνολικά 60 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή €21,4 ο καθένας. Αντίθετα, το 8% των φορολογούμενων που δήλωσαν εισοδήματα άνω των €42.000 ετησίως, περίπου 400.000 πολίτες, πλήρωσαν το 69% των φόρων εισοδήματος φυσικών προσώπων.

Παρόμοια είναι η εικόνα και στις επιχειρήσεις. Στην Ελλάδα το 2011 υπήρχαν 220.000 επιχειρήσεις που δήλωναν ετήσια κέρδη μικρότερα από 1,2 εκατομμύρια ευρώ, και μόλις 901 επιχειρήσεις που δήλωναν μεγαλύτερα κέρδη.

Οι δεύτερες, που αποτελούν το 0,4% των ελληνικών επιχειρήσεων, πλήρωναν το 61% των φόρων.

Οι πρώτες πλήρωναν φόρο κατά μέσο όρο €5.400 ετησίως.

Οι δεύτερες πλήρωναν φόρο κατά μέσο όρο €2,1 εκ. ετησίως.

		2006	2007	2008	2009	2010	2011
Με Κέρδη < €1.200.000	Πλήθος επιχειρήσεων	190.839	202.767	212.115	220.131	223.989	220.137
	% του συνόλου	99,5%	99,4%	99,4%	99,4%	99,5%	99,6%
	Φορολογητέα κέρδη (εκατομμύρια €)	4.817	5.313	6.037	6.006	5.469	5.018
	% του συνόλου	33%	31%	31%	36%	36%	39%
	Κύριος και Συμπληρωματικός φόρος (εκατομμύρια €)	1.403	1.411	1.414	1.400	1.276	1.186
	% του συνόλου	32%	30%	30%	34%	35%	39%
Με Κέρδη > €1.200.000	Πλήθος επιχειρήσεων	969	1.132	1.353	1.232	1.101	901
	% του συνόλου	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	0,5%	0,4%
	Φορολογητέα κέρδη (εκατομμύρια €)	9.610	11.677	13.366	10.704	9.604	7.793
	% του συνόλου	67%	69%	69%	64%	64%	61%
	Κύριος και Συμπληρωματικός φόρος (εκατομμύρια €)	3.044	3.336	3.299	2.658	2.347	1.880
	% του συνόλου	68%	70%	70%	66%	65%	61%

Πηγή: Στατιστικό δελτίο φορολογικών δεδομένων 2006-2011

Οι "πλούσιοι" ήταν αυτοί που σήκωναν το φορολογικό βάρος της χώρας. Και ποιοι είναι αυτοί οι "πλούσιοι"; Στη συντριπτική τους πλειοψηφία υψηλόμισθοι μισθωτοί και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις. Η μεγάλη πλειοψηφία των εσόδων από φόρους εισοδήματος προερχόταν από αυτούς.

Σύμφωνα με στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η για το φορολογικό έτος 2014, υπάρχει μια θεαματική μετατόπιση των εισοδημάτων προς τα κάτω (τα φυσικά πρόσωπα που δηλώνουν έσοδα άνω των 42.000 δεν είναι πια το 8% -είναι μόνο το 1,6%) , και μια παράλληλη μετατόπιση των φορολογικών βαρών στα μεσαία στρώματα. (daidis.gr, 2017)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η Μεθοδολογία της έρευνας αναλύεται μέσα από τρεις βασικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται σε μία μελέτη: το θετικισμό, τη φαινομενολογία και την ενεργητική μελέτη. Υπάρχουν ποικίλα μέσα μεθοδολογίας έρευνας. Εδώ θα επικεντρωθούμε στα τρία πιο βασικά, το θετικισμό, τη φαινομενολογία και την ενεργητική μελέτη.

Ο θετικισμός και η φαινομενολογία είναι φιλοσοφικές έννοιες των κοινωνικών επιστημών. Κάθε φιλοσοφική έννοια έχει τις δικές της αρχές και αξίες και στηρίζεται σε διαφορετικές ερευνητικές απόψεις. Φυσικά κάθε ερευνητής ακολουθεί κάποιες από τις φιλοσοφικές αυτές έννοιες. Συχνότερα οι ερευνητές στηρίζονται στην αντίστροφη φιλοσοφία κατά τη διάρκεια της μελέτης τους δηλαδή αντιστρέφουν τα γεγονότα προκειμένου να δούνε τι θα γινόταν στην πραγματικότητα αν τα γεγονότα θα συνέβαιναν διαφορετικά. Ο θετικισμός σαν φιλοσοφία παρουσιάζει πως πραγματικά είναι τα γεγονότα και πώς θα έπρεπε να τα μελετήσουμε στηριζόμενοι σε λογικά επιχειρήματα προκειμένου να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Κάποια από τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε χρησιμοποιώντας αυτή τη μέθοδο είναι:

- 1) Ότι ο ερευνητής λειτουργεί ανεξάρτητα και ανεπηρέαστα προκειμένου να καταλήξει σε σωστά συμπεράσματα.
- 2) Ο ερευνητής πρέπει να στηρίζεται μόνο σε στοιχεία τα οποία απορρέουν από την ερευνά του και όχι από τα προσωπικά του πιστεύω και τις αξίες που τον χαρακτηρίζουν.
- 3) Ο ερευνητής πρέπει να δίνει σημασία μόνο στα γεγονότα. Συγχρόνως πρέπει να γνωρίζει τις γνώμες άλλων ερευνητών να έχει γνώση της βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας του θέματος που αναλύει άλλα και της νομοθεσίας που το διέπει αν υπάρχει. Ο ερευνητής εφόσον έχει γνώση όλων των παραπάνω πρέπει να έχει την αφαιρετική ικανότητα να κρατάει από όλα τα στοιχεία που γνωρίζει μόνο αυτά που πραγματικά των ενδιαφέρουν.
- 4) Ο ερευνητής πρέπει να υποστηρίξει το θέμα του χρησιμοποιώντας λειτουργικά μέσα όπως ερωτηματολόγια έχοντας ένα μεγάλο δείγμα προκειμένου να προχωρήσει σε στατιστική ανάλυση.

Αντίθετα με τον θετικισμό η φαινομενολογική έρευνα παρουσιάζει τον κόσμο να στηρίζεται μόνο σε κοινωνικά θεμέλια και όχι σε αντικειμενικά. Γι αυτό το λόγο ο ερευνητής δεν χρειάζεται να στηριχτεί σε ανάλυση συμπεριφορών και γεγονότων αλλά σε φαινομενικά κριτήρια όπως η εμπειρία. Ο ερευνητής μπορεί να μελετάει τους γύρω του ακόμα και τον ίδιο του τον εαυτό, όποτε όμως τον “συμφέρει” μπορεί να αφαιρέσει τον εαυτό του από αυτή τη μελέτη.

Από την άλλη στην φαινομενολογική μέθοδο ο ερευνητής πέρα από την επιφάνεια των γεγονότων πρέπει να ερευνήσει και τους δευτερεύοντες παράγοντες στους οποίους στηρίζονται αυτά τα γεγονότα. Πρέπει να ελέγχει το κάθε στοιχείο σαν μια ολοκληρωμένη εικόνα, και να παράγει τις δικές του ιδέες και αντιλήψεις. Σε γενικές γραμμές η φαινομενολογική έρευνα βασίζεται σε γνώμες και αντιλήψεις άλλων πάνω στις οποίες πρέπει να στηρίζεται ο ερευνητής για να διαμορφώσει τις δικές του ιδέες και απόψεις για το θέμα.

Η τρίτη ερευνητική μέθοδος είναι η δραστική έρευνα. Αυτή η μέθοδος δανείζεται πολλά από τις προηγούμενες. Η βασική παράμετρος αυτής της μεθόδου είναι η βάση για την αλλαγή. Η αλλαγή είναι ο βασικός στόχος μιας έρευνας. Το κλασικό μοντέλο της δραστικής μελέτης στηρίζεται σε πέντε βασικές παραμέτρους: σκοπός και επιλογή, μελέτη, αλλαγή βασισμένη σε στοιχεία - πληροφορίες αλλά και την αίσθηση του ερευνητή, προσωπική άποψη στην έρευνα, γνώσεις.

Σκοπός και επιλογή: Σημαίνει ότι η δραστική έρευνα δεν δέχεται την επιστήμη απόλυτα ανεξάρτητη από τις αξίες και τονίζει τη σημασία της πιθανότητας σε σχέση με την πρόβλεψη. Οι άνθρωποι πρέπει να έχουν ξεκάθαρες αξίες προκειμένου να έχουν ποιο ξεκάθαρες βλέψεις αλλά και να μπορούν να τις επιτύχουν.

Μελέτη: Η δραστική έρευνα είναι συνδυασμός επίλυσης ρεαλιστικών και πρακτικών προβλημάτων. Οπότε η έρευνα βοηθάει στην επίλυση προβληματικών καταστάσεων, χρησιμοποιώντας υπαρκτές θεωρίες και όχι κατασκευασμένες. Η μελέτη επικεντρώνεται στο πρόβλημα αλλά και στην επίλυση του.

Αλλαγή βασισμένη σε στοιχεία - πληροφορίες αλλά και την αίσθηση του ερευνητή: Αυτή η παράμετρος βοηθάει στην περίπτωση που η αλλαγή είναι ο απόλυτος στόχος του ερευνητή. Ο ερευνητής κάνει συστηματική συλλογή στοιχείων μέχρι να επιτύχει το στόχο του.

Προσωπική άποψη στην έρευνα: Η προσωπική άποψη στην έρευνα παίζει ρόλο προκειμένου να βάλει ο ερευνητής την δική του σφραγίδα στην έρευνα.

Γνώσεις: Ο ερευνητής προτού αρχίσει την ερευνά του πρέπει να αυξήσει τις γνώσεις του προκειμένου να επιτύχει τον στόχο του δηλαδή να επιλύσει τα προβλήματα του οργανισμού που αναλύει.

Ο μελετητής πρέπει να επικεντρωθεί στην δραστική έρευνα συμπεριλαμβάνοντας και άλλους ανθρώπους σε αυτήν και στη διαδικασία αλλαγής να συμπεριλάβει όλα τα τμήματα του οργανισμού. Πρέπει να λάβει υπόψη του τους ανθρώπινους παράγοντες που επηρεάζουν την κατάσταση χρησιμοποιώντας τεστ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια.

7.1. Ποσοτική

Η ποσοτική έρευνα είναι αυτή που χρησιμοποιούνται στατιστικά μοντέλα για να αναλυθούν τα αποτελέσματα της. Η ποσοτική έρευνα γίνεται κυρίως με το ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο είναι ένα ειδικό έντυπο που περιλαμβάνει συνήθως τυποποιημένες ερωτήσεις για τη συλλογή συγκεκριμένων στοιχείων. Αποτελεί την πιο δημοφιλή μέθοδο συλλογής πρωτόγεννων στοιχείων. Βέβαια, η χρήση του ερωτηματολογίου είναι συνυφασμένη με τη διενέργεια δημοσκοπήσεων. Εν τούτοις, ερωτηματολόγια χρησιμοποιούνται και σε πειραματικές μελέτες, αλλά και έρευνες. Η σύνταξη του ερωτηματολογίου είναι ένας από του σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα των στοιχείων που θα συλλέγουν. Υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία που περιγράφεται παρακάτω για να πάρει το ερωτηματολόγιο την τελική του μορφή.

Αυτή έχει 7 στάδια τα οποία είναι: (Mc Daniel & Gates, 1995)

Προκαταρκτικές αποφάσεις. Ο ερευνητής πρέπει να καθορίσει:

- Τι είδους πληροφορίες είναι αναγκαίο να συλλέγουν
- Από ποιους θα συλλέγουν
- Με ποια μέθοδο θα συλλέγουν οι πληροφορίες

1. Αποφάσεις για το περιεχόμενο των ερωτήσεων.

Αυτές αφορούν περισσότερο στις πληροφορίες που θα συλλέγουν, παρά στη μορφή και στο ύφος της κάθε ερώτησης χωριστά. Σε αυτό εδώ το στάδιο πρέπει να εξετάσουμε αν μια ερώτηση είναι αναγκαία και μετά αν η ερώτηση είναι ικανοποιητική – επαρκής, ώστε να μας δώσει τις απαιτούμενες πληροφορίες

2. Αποφάσεις για την διατύπωση των ερωτήσεων.

Το στάδιο αυτό αφορά στη φρασεολογία και το λεξιλόγιο που θα χρησιμοποιηθούν για να διατυπωθεί η κάθε ερώτηση.

3. Αποφάσεις για το τύπο των ερωτήσεων.

Στο στάδιο αυτό ο ερευνητής πρέπει να αποφασίσει για το τύπο των ερωτήσεων. Υπάρχουν τρεις τύποι ερωτήσεων.

- Ανοιχτές, είναι αυτές που δίνουν την δυνατότητα και την ελευθέρια στον ερωτώμενο να απαντήσει στην ερώτηση όπως αυτός νομίζει, χρησιμοποιώντας τις δικές του λέξεις
- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, αυτές παρέχουν την δυνατότητα στον ερωτώμενο να επιλέξει μεταξύ πολλών

προεπιλογών απαντήσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις η απάντηση θα είναι μόνο μια, ενώ σε άλλες, μπορεί να δοθούν περισσότερες από μια απαντήσεις.

- Οι διχοτομικές ερωτήσεις επιτρέπουν στον ερωτώμενο να επιλέξει μόνο μια από τις δυο δυνατές απαντήσεις.
4. Αποφάσεις για τη σειρά των ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις πρέπει να έχουν μια λογική σειρά. συνήθως αρχίζουν με κάποιες ερωτήσεις γενικού περιεχομένου και για να γνωρίζει ο ερευνητής κάποια δημογραφικά χαρακτηριστικά και στην συνέχεια πάει στις γενικές ερωτήσεις και από εκεί σε κάποιες πιο ειδικές.
 5. Αποφάσεις για τη διάταξη και εμφάνιση του ερωτηματολογίου. Ένα ερωτηματολόγιο πρέπει να έχει μια επαγγελματική εμφάνιση, έτσι ο ερευνητής πρέπει να προσέξει την στοίχιση των ερωτήσεων τις γραμματοσειρές κ.τ.λ.
 6. Αποφάσεις για το προέλεγχο και την αναθεώρηση του ερωτηματολογίου. σκοπός είναι να γίνει ένας προέλεγχος έτσι ώστε να διορθωθούν τυχόν λάθη ή ατέλειες, συνήθως δίνεται ένα μικρό δείγμα στην αγορά ώστε να δουν τις αντιδράσεις του κοινού πριν αρχίσει η ερευνά.

7.2. Ποιοτική Έρευνα

Η ποιοτική έρευνα αποτελείται από την σε βάθος συνέντευξη, την ομάδα εστίασης ενδιαφέροντος, τις συγκεκριμένες τεχνικές και την παρατήρηση. Η χρήση αυτών παρουσιάζει αλματώδη αύξηση την τελευταία δεκαετία, τόσο στις ΗΠΑ, όσο και στην Ευρώπη.

1. ΣΕ ΒΑΘΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, ο ερευνητής πραγματοποιεί μια «πρόσωπο με πρόσωπο» συνέντευξη με τον ερωτούμενο, η οποία συνήθως διαρκεί 30-45 λεπτά. Ο ερευνητής δεν έχει μια σειρά προκαθορισμένων ερωτήσεων που πρέπει να απαντήσει ο ερωτώμενος, όπως συμβαίνει με τη χρήση του ερωτηματολογίου. Αντίθετα έχει την ευχέρεια να δημιουργήσει ερωτήσεις, να ζητήσει διευκρινίσεις για συγκεκριμένες απαντήσεις και γενικώς να προσπαθήσει να συλλέξει τις καλύτερες, κατά το δυνατόν πληροφορίες. Η σε βάθος

συνέντευξη θεωρείται ως η καταλληλότερη τεχνική για τη συλλογή πληροφοριών στις εξής περιπτώσεις: (Tul & Hawkins, 1987)

- ο Όταν απαιτείται απόλυτη και πλήρης διευκρίνιση για τις συμπεριφορές, επιθυμίες, τάσεις, γνώμες διαθέσεις και ανάγκες των καταναλωτών.
- ο Όταν το προς μελέτη θέμα θεωρείται προσωπικό και «απόρρητο»
- ο Όταν το προς ερευνά θέμα θεωρείται ευαίσθητο και συναισθηματικό
- ο Όταν η φύση του θέματος μπορεί να αναγκάσει τους ερωτούμενους να συμφωνήσουν με τη γνώμη των μελών μια ομάδας και να δώσουν κοινωνικά αποδεκτές απαντήσεις
- ο Όταν απαιτείται λεπτομερείς κατανόηση πολύπλοκο αποφάσεων ή και συμπεριφορών.
- ο Όταν οι συνεντεύξεις γίνονται με επαγγελματίες για τη φύση της δουλειά τους.

Το μεγάλο πλεονέκτημα είναι η πληθώρας των πληροφοριών που μπορεί να συλλέξει κανείς. Από την άλλη, απαιτούνται ερευνητές που να διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα, αλλά και κάποιες ειδικές δεξιότητες.

2. ΟΜΑΔΑ ΕΣΤΙΑΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ (FOCUS GROUP)

Στην μέθοδο αυτή ένας μικρός αριθμός ατόμων συνήθως 8 – 12, συγκεντρώνονται σε κάποιο χώρο, για να μιλήσουν για το θέμα, που ενδιαφέρει τον ερευνητή. Ο χώρος αυτός είναι ειδικά διαμορφωμένος με την ύπαρξη μονόδρομου καθρέπτη, για να είναι δυνατή η παρακολούθηση της συζήτησης από τον ερευνητή, καθώς και όλων των απαραίτητων οπτικοακουστικών μέσων. Η συζήτηση κατευθύνεται από τον συντονιστή και διαρκεί συνήθως από μια έως τρεις ώρες. Η τεχνική μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη για τις παρακάτω περιπτώσεις:

- ο Για τη γέννηση ιδεών σχετικών με την ανάπτυξη νέων προϊόντων
- ο Για την αξιολόγηση νέων προϊόντων
- ο Για την ανάπτυξη της επικοινωνιακής και διαφημιστής στρατηγικής ενός προϊόντος
- ο Για το σχεδιασμό ερωτηματολογίου
- ο Για τη δημιουργία υποθέσεων που μπορούν να ελέγχουν στατιστικά μεταγενέστερα.

Η σύνθεση των συμμετεχόντων γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να αντανakλά τα χαρακτηριστικά της αγοράς στόχο για τη οποία ενδιαφέρεται ο ερευνητής. Οι συμμετέχοντες συνήθως επιλέγονται με

τέτοιο τρόπο ώστε η ομάδα που θα προκύψει να είναι σχετικά ομοιογενής για να περιορίζονται όσο το δυνατόν οι αντεγκλήσεις και οι συγκρούσεις. Ο ρόλος του συντονιστή είναι πολύ κρίσιμος για τη συνολική διαδικασία.

Σε γενικές γραμμές, ο συντονιστής, πρέπει να προσπαθεί να κινηθεί σε τρία επίπεδα.

1. Να δημιουργήσει την κατάλληλη άνετη ατμόσφαιρα μεταξύ των συμμετεχόντων, να καθιερώσει τους στόχους της ομάδας και να θεσμοθετήσει τους κανόνες συμπεριφοράς.
2. Να προκαλέσει έντονες συζητήσεις μεταξύ των συμμετεχόντων σε θέματα 'κλειδιά'
3. Να συνοψίσει τις απαντήσεις των συμμετεχόντων και να καθορίσει την έκταση της συμφωνίας τους με τις απαντήσεις αυτές.

3. ΣΥΓΚΕΚΑΛΥΜΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Οι συγκεκρικαλυμμένες τεχνικές έχουν τη βάση τους στη θεωρία ότι η περιγραφή αντικειμένων απαιτεί ερμηνεία και η ερμηνεία που δίνεται από τον ερωτώμενο εκφράζει τη στάση του, τις αξίες του και τα πιστεύω του. όσο πιο αφηρημένο είναι το αντικείμενο που πρέπει να περιγράψει τόσο πιο αναγκασμένος είναι να αποκαλύψει τον εσωτερικό του κόσμο ώστε να κάνει την περιγραφή. Οι τεχνικές όπως οι εξής Dibb, Simkin, Pride and Ferrell: (Dibb, et al., 1994)

- Συσχετισμός λέξεων. Στη μέθοδο αυτή ο ερευνητής παρουσιάζει μια κατάσταση με διάφορες λέξεις και ζητάει από τον ερωτώμενο να πει την πρώτη λέξη που έρχεται στο μυαλό του. Η κατάσταση των λέξεων περιλαμβάνει λέξεις που είναι ουδέτερες, ώστε να μην αποκαλυφθεί ο σκοπός της μελέτης.
- Συμπλήρωση φράσης. Στην τεχνική αυτή, ο ερωτώμενος καλείται να συμπληρώσει μια ημιτελή φράση με τις πρώτες σκέψεις που έρχονται στο μυαλό του. Οι απαντήσεις αυτές καταγράφονται «λέξη προς λέξη» και στη συνέχεια αναλύονται.
- Συμπλήρωση ιστορίας. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή δίνεται στον ερωτώμενο μιας ημιτελής ιστορίας, την οποία καλείται να συμπληρώσει
- Συμπλήρωση εικόνας. Στη μέθοδο αυτή δίνεται στον ερωτώμενο μια εικόνα που παρουσιάζει ένα ή περισσότερα άτομα σε κάποια κατάσταση. Ένα ή περισσότερα από αυτά τα άτομα φαίνεται να έχει – έχουν εκφέρει μια γνώμη ή να έχει – έχουν πει κάτι., ενώ τα άλλα άτομα φαίνονται να είναι έτοιμα να απαντήσουν ή να

σκέφτονται κάτι.. Ο ερωτώμενος πρέπει να συμπληρώσει αυτές τις απαντήσεις ή σκέψεις. Όπως και στις προηγούμενες τεχνικές, ο ερωτώμενος δίνει απαντήσεις που αντανακλούν το υποσυνείδητο του.

- Έλεγχος θεματικής αντίληψης. Στην τεχνική αυτή δίνεται στον ερωτώμενο μια εικόνα ή σειρά εικόνων που πρέπει να μελετήσει για ένα σύντομο χρονικό διάστημα. Στη συνέχεια καλείται να γράψει μια ιστορία στην οποία να περιγράφει τι νομίζει ότι συμβαίνει ή ότι θα συμβεί στην εικόνα. Ο τρόπος με τον οποίο άπαντα οδηγεί στην ερμηνεία του, καθώς και στη στάση του, για το αντικείμενο της μελέτης.

4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Αυτή η μέθοδος είναι η παρατήρηση και καταγραφή της συμπεριφοράς δίχως λεκτική επικοινωνία. Οι πληροφορίες που μπορούν να συγκεντρωθούν είναι απεριόριστες. Πρέπει να σχεδιάζεται και να εκτελείται συστηματικά και προγραμματισμένα. Υπάρχουν λόγοι που κάνουν την παρατήρηση την επιθυμητή μέθοδο συλλογής στοιχείων.

- Οι καταναλωτές πολλές φορές δεν μπορούν να θυμηθούν συμπεριφορές ή λόγους συμπεριφορών
- Σε αρκετές περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα στην κατανάλωση «αρνητικών»προϊόντων, οι καταναλωτές δεν επιθυμούν να δώσουν απαντήσεις ή έχουν την τάση να αποκρύπτουν τον συνολικό όγκο κατανάλωσης των προϊόντων αυτών.

7.3. Τι Είναι Δείγμα

Το δείγμα ορίζεται από τους Mc Daniel, C & Gates,R στο βιβλίο τους «Marketing Research Essentials», ως το αριθμητικό δεδομένο, βάση του οποίου ο ερευνητής επιλέγει με τυχαίο ή όχι τρόπο το μέγεθος των ερωτώμενων το οποίο πρόκειται να έχει η έρευνα την οποία θα διεξάγει. (Mc Daniel & Gates, 1995) Ουσιαστικά το δείγμα βοηθά την ερευνήτρια να βάλει σε συγκεκριμένες ασφαλιστικές δικλίδες την έρευνα της, να έχει μια σαφή εικόνα της γνώμης της ομάδας που επέλεξε να ερευνήσει και σε γενικές γραμμές να μπορεί να αποδείξει αριθμητικά ότι όντως οι ερωτώμενοι είναι ικανοποιητικού αριθμού οπότε και οι απαντήσεις όντως επιβεβαίωσαν και τα ερευνητικά μας ερωτήματα.

7.4. Σχεδιασμός Έρευνας / Μέθοδος Προσέγγισης

Έχοντας τελειώσει το θεωρητικό υπόβαθρο περνάμε στο ερευνητικό μέρος όπου θα προσπαθήσουμε μέσα από την ανάλυση των δεδομένων να εξάγουμε ορισμένα συμπεράσματα από τις απαντήσεις λογιστών, εφοριακών και επιχειρηματιών σε ότι έχει να κάνει με τις αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα.

Κύριος στόχος του ερευνητικού μέρους είναι να δημιουργηθεί μια βάση ως προς μέτρηση και ανάλυση των παραγόντων που επηρεάζουν την φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή με απώτερο σκοπό να βοηθήσει μελλοντικές αναλύσεις και εργασίες που θα γίνουν. Επιπλέον, σκοπός της έρευνας αυτής, είναι ο προσδιορισμός των επιπτώσεων στην Ελληνική κοινωνία με τη χρήση ερωτηματολογίου το οποίο δημιουργήθηκε για τις ανάγκες της έρευνας.

Ως επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι να μάθουμε τι ωθεί τους πολίτες ώστε να συμμετέχουν στο παιχνίδι της φοροδιαφυγής. Άλλος ένας στόχος είναι ποιες διαρθρωτικές αλλαγές θα πρέπει να γίνουν ώστε να υπάρξει ευημερία και ανάπτυξη οικονομική στο Ελληνικό Κράτος και κατ' επέκταση στον Έλληνα φορολογούμενο.

Η ποσοτική μεθοδολογική προσέγγιση που επιλέχτηκε για την διεξαγωγή της έρευνας είχε ως αρχή, την επιλογή της ιδιότητας των ατόμων που θα απαντήσουν το εν λόγω ερωτηματολόγιο, όπως αναφέρθηκε αυτοί είναι λογιστές, εφοριακοί και επιχειρηματίες σε όλη την Ελλάδα.

Πιο συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις βάση της θεωρίας της διαδικασίας αναλυτικής ιεράρχησης που αναπτύχθηκε από τον Thomas Saaty στο Wharton School of Business στο τέλος της δεκαετίας του 1970, αποτελεί μία από τις πιο διαδεδομένες μεθόδους ανάλυσης αποφάσεων.

Η διαδικασία της AHP οργανώνει συστηματικά τα συστατικά στοιχεία ενός προβλήματος απόφασης σε μία ιεραρχική δομή που ξεκινάει από το στόχο και κατεβαίνει προς τα κριτήρια, τα υποκριτήρια και τις εναλλακτικές λύσεις σε διαδοχικά επίπεδα. (Κόλλια Ηλιάννα, 2011)

Η AHP συγκαταλέγεται στις μεθόδους λήψης αποφάσεων πολυσταδιακών ως προς τα κριτήρια προβλημάτων και ίσως είναι η πιο χρησιμοποιημένη μέθοδος. (Κόλλια Ηλιάννα, 2011)

Η AHP βαθμολογεί την σημαντικότητα του ενός παράγοντα σε σύγκριση με την σημαντικότητα κάποιου άλλου, βασίζεται δηλαδή αποκλειστικά στις δυαδικές συγκρίσεις, οι οποίες παρέχουν, και το μετρήσιμο αποτέλεσμα. Η δομή της μεθόδου ξεκινά διαχωρίζοντας το πρόβλημα σε μικρότερα κομμάτια και στη συνέχεια χρησιμοποιεί δυαδικές συγκρίσεις ώστε να καθορίσει τις προτεραιότητες σε κάθε ιεραρχία.

Στην ΑΗΡ δίνεται ιδιαίτερο βάρος στην αριθμητική κλίμακα που χρησιμοποιείται κατά την εισαγωγή των δεδομένων στη σύγκριση κατά ζεύγη και στη σωστή εξαγωγή των προτεραιοτήτων από αυτή τη διαδικασία. Με δεδομένο το ότι οι άνθρωποι είναι σε θέση να πραγματοποιούν καλύτερα σχετικές και όχι απόλυτες συγκρίσεις, όπου υπάρχει αντιστοίχιση μεταξύ ενός συνόλου λεκτικών διαβαθμίσεων και μιας αριθμητικής κλίμακας, επιτρέπει την εξαγωγή των προτεραιοτήτων μέσα από μια διαδικασία λεκτικών συγκρίσεων. (Αρετή Αμπατσόγλου, 2011)

7.5. Δείγμα / Συμμετέχοντες

Το ερωτηματολόγιο ελέγχθηκε για την αξιοπιστία και την εγκυρότητά του και υλοποιήθηκε έρευνα για τη συλλογή των στοιχείων σε δείγμα 115 ατόμων, λογιστών, επιχειρηματιών και εφοριακών.

7.6. Αναμενόμενοι Περιορισμοί

Ένας περιορισμός ήταν η πίεση του χρόνου για την επιτυχή διεξαγωγή της έρευνας στο προκαθορισμένο χρονικό πλαίσιο. Ένας ακόμη περιορισμός ήταν οι ενδεχόμενες αναστολές των συμμετεχόντων ως προς την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων. Λύση σε αυτό έχει δοθεί με βάση τον δεοντολογικό κώδικα τον οποίο εφαρμόζει η έρευνα. (Fondaneche, 2000)

7.7. Ηθικοί Περιορισμοί

Οι ηθικοί περιορισμοί της παρούσας έρευνας αναφέρονται στις ηθικές αναστολές μερικών εκ των ερωτώμενων να δώσουν κάποια αρνητική πληροφόρηση σε σχέση με το θέμα. Αυτό πιθανόν να αύξησε τις αναληθείς απαντήσεις και να διέφθειρε την εγκυρότητα των τελικών αποτελεσμάτων. Για τον λόγο αυτό, κατά τη διανομή των ερωτηματολογίων διασαφηνίστηκε στους ερωτώμενους ότι θα τηρηθούν οι αρχές της εμπιστευτικότητας και την ανωνυμίας, εφόσον τα προσωπικά τους στοιχεία θα παραμείνουν απόρρητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

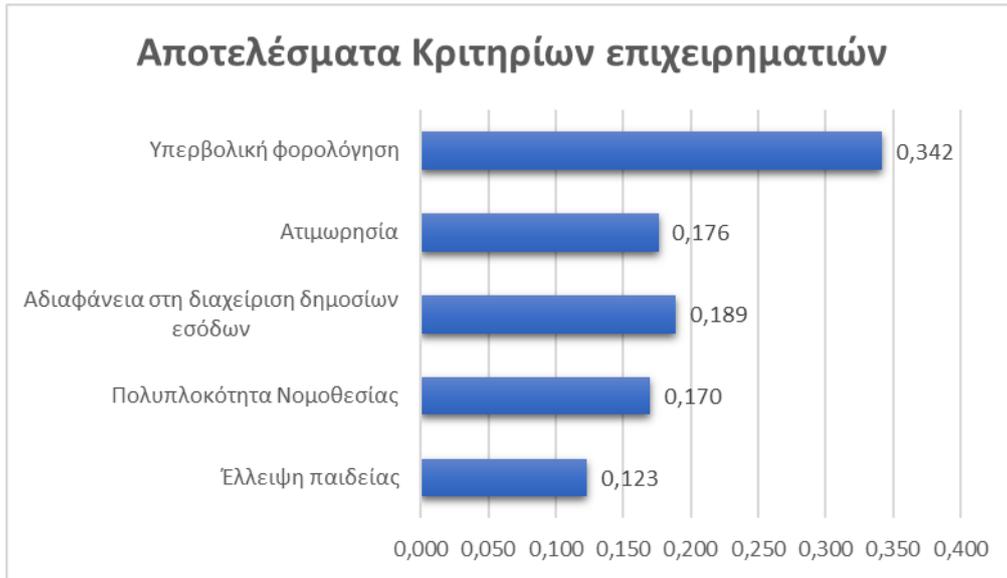
Η έρευνα πραγματοποιήθηκε ανάμεσα στους λογιστές, εφοριακούς και επιχειρηματίες του νομού Θεσσαλονίκης. Πιο συγκεκριμένα στάλθηκαν ηλεκτρονικά 115 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν από 31 εφοριακούς καλύπτοντας δείγμα 26,96%, από 40 λογιστές που αποτελούν στο 34,78% και 44 επιχειρηματίες που καλύπτουν το 38,26% του δείγματος.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί πως το ερωτηματολόγιο, μας δόθηκε από τον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας εργασίας κ. Μ. Διακομιχάλη.

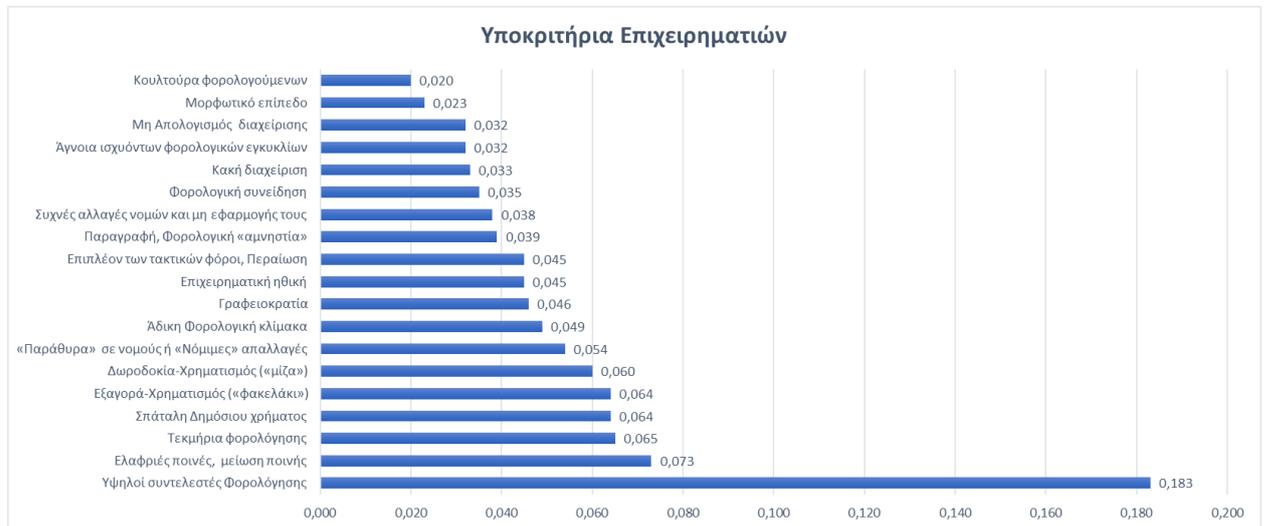
Τα δεδομένα που συλλέχτηκαν εισήχθησαν στο πρόγραμμα Expert Choise 2000 όπου έγιναν και οι υπολογισμοί και τα αποτελέσματα μεταφέρθηκαν στο πρόγραμμα Excel με το οποίο και δημιουργήθηκαν τα διαγράμματα. Στα γραφήματα χρησιμοποιήθηκαν οι τιμές global για την απεικόνιση των αποτελεσμάτων του κάθε κριτηρίου και υποκριτηρίου.

Αποτελέσματα Κριτηρίων Επιχειρηματιών

Διάγραμμα 1 Κριτήρια Επιχειρηματιών

Οι επιχειρηματίες του Νομού Θεσσαλονίκης έχουν ως το πιο σημαντικό κριτήριο την Υπερβολική φορολόγηση με βαρύτητα 0,342. Στη δεύτερη θέση έχουν την αδιαφάνεια στην διαχείριση των δημοσίων εσόδων με βαρύτητα 0,189. Ακολουθεί η Ατιμωρησία με βαρύτητα 0,176, που κατέχει σχεδόν την μισή τιμή από το πρώτο κριτήριο. Ως τέταρτος σημαντικότερος παράγοντας έρχεται η Πολυπλοκότητα της Νομοθεσίας (0,170) ενώ η Έλλειψη παιδείας καταλαμβάνει τιμή μόλις 0,123.

Διάγραμμα 2 Υποκριτήρια Επιχειρηματιών

Το πιο σημαντικό υποκριτήριο για τους επιχειρηματίες είναι με μεγάλη διαφορά από τα υπόλοιπα, οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης (0,183).

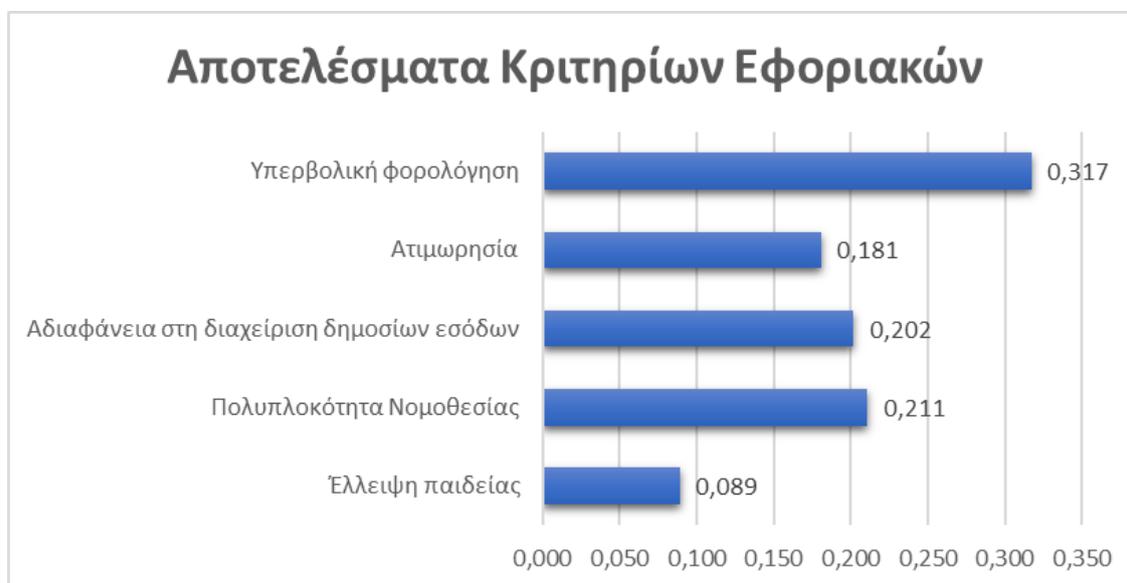
Ακολουθούν τα υποκριτήρια Ελαφριές ποινές, μείωση ποινής (0,073), και αμέσως μετά τα Τεκμήρια φορολόγησης (0,065).

Το πρώτο και το τρίτο υποκριτήριο ανήκουν στο κριτήριο Υπερβολική φορολόγηση το οποίο οι επιχειρηματίες το έχουν κατατάξει ως το πιο σημαντικό (διάγραμμα 2).

Ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους επιχειρηματίες είναι η κουλτούρα με βαρύτητα 0,020 που ανήκει στο κριτήριο Έλλειψη παιδείας που για τους επιχειρηματίες αποτελεί το λιγότερο σημαντικό.

Το δεύτερο λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο είναι το Μορφωτικό επίπεδο με βαρύτητα 0,023.

Αποτελέσματα Κριτηρίων Εφοριακών

Διάγραμμα 3 Κριτήρια Εφοριακών

Για τους εφοριακούς το σημαντικότερο κριτήριο για τις Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής είναι η Υπερβολική φορολόγηση με βαρύτητα 0,317 ενώ ακολουθεί η Πολυπλοκότητα της νομοθεσίας που καταλαμβάνει την τιμή 0,211, ενώ η αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων ακολουθεί με μικρή διαφορά βαρύτητας 0,202.

Ως το λιγότερο σημαντικό κριτήριο οι εφοριακοί έχουν κατατάξει την Έλλειψη παιδείας και την ατιμωρησία με βαρύτητα 0,089 και 0,0181 αντίστοιχα.

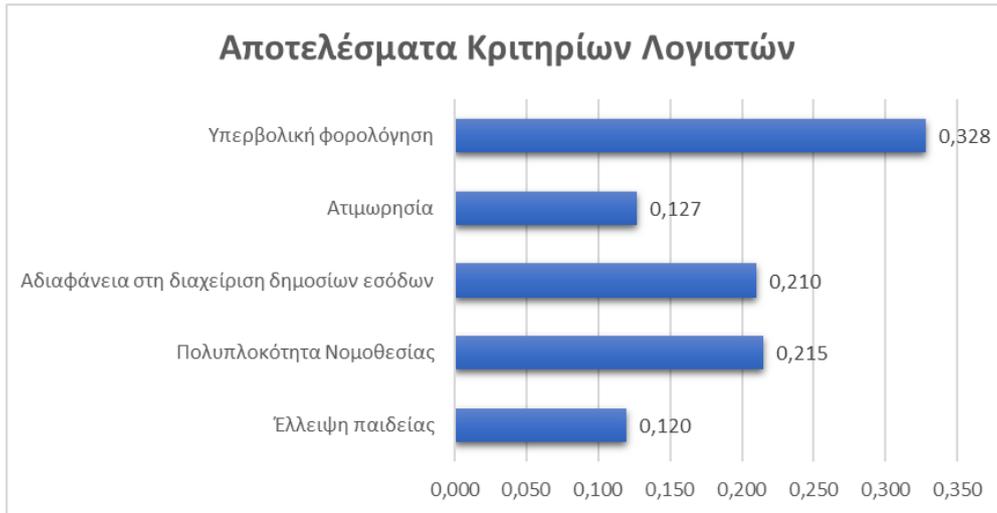
Διάγραμμα 4 Υποκριτήρια Εφοριακών

Για τους εφοριακούς το σημαντικότερο υποκριτήριο είναι οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης που έχουν βαρύτητα 0,176 και που ανήκει στο κριτήριο Υπερβολική φορολόγηση το οποίο έχουν κατατάξει ως το πιο σημαντικό ανάμεσα στα κριτήρια.

Το δεύτερο σημαντικότερο υποκριτήριο είναι η εξαγορά – χρηματισμός που ανήκει στο κριτήριο της Ατιμωρησίας με συντελεστή 0,085.

Ως το λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο για τους εφοριακούς είναι η επιχειρηματική ηθική με 0,016 ενώ με μικρή διαφορά ακολουθεί το μορφωτικό επίπεδο με βαρύτητα μόλις 0,018. Αυτά τα υποκριτήρια ανήκουν στο κριτήριο Έλλειψη παιδείας που οι εφοριακοί το έχουν κατατάξει ως το λιγότερο σημαντικό. (διάγραμμα 3).

Αποτελέσματα Κριτηρίων Λογιστών

Διάγραμμα 5 Κριτήρια Λογιστών

Για τους λογιστές το σημαντικότερο κριτήριο για τις Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής με μεγάλη διαφορά ως προς την βαρύτητα από τα άλλα είναι η Υπερβολική φορολόγηση (0,328). Ως δεύτερο σημαντικότερο κατατάσσεται η Πολυπλοκότητα της νομοθεσίας και ακολουθεί με πολύ μικρή διαφορά η Αδιαφάνεια στη διαχείριση των δημοσίων εσόδων.

Η Ατιμωρησία συγκεντρώνει βαρύτητα 0,127 ενώ η έλλειψη παιδείας 0,120, και αποτελούν τα δύο λιγότερο σημαντικά κριτήρια.

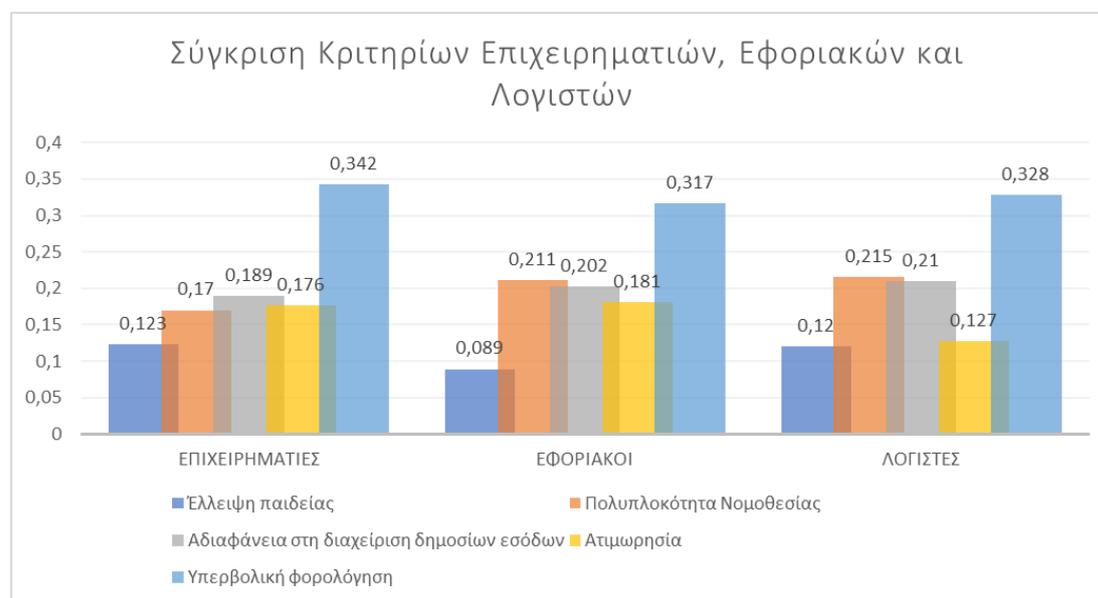
Διάγραμμα 6 Υποκριτήρια Λογιστών

Για τους λογιστές το σημαντικότερο κριτήριο με μεγάλη διαφορά ως προς την βαρύτητα από τα άλλα κριτήρια είναι Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης (0,199). Ως δεύτερο σημαντικό ακολουθούν οι συχνές αλλαγές νομών και η μη εφαρμογής τους (0,097)

Ως τρίτο σημαντικό κριτήριο έβαλαν την Σπάταλη Δημόσιου χρήματος ενώ στη τέταρτη θέση ακολουθεί το υποκριτήριο της Δωροδοκίας-Χρηματισμού («μίζα»)

Τα δύο λιγότερα σημαντικά κριτήριά για τους λογιστές είναι η Παραγραφή, Φορολογική «αμνηστία» και το Μορφωτικό επίπεδο με κοινή βαρύτητα 0,020.

Συγκριτική Ανάλυση Κριτηρίων και Υποκριτηρίων

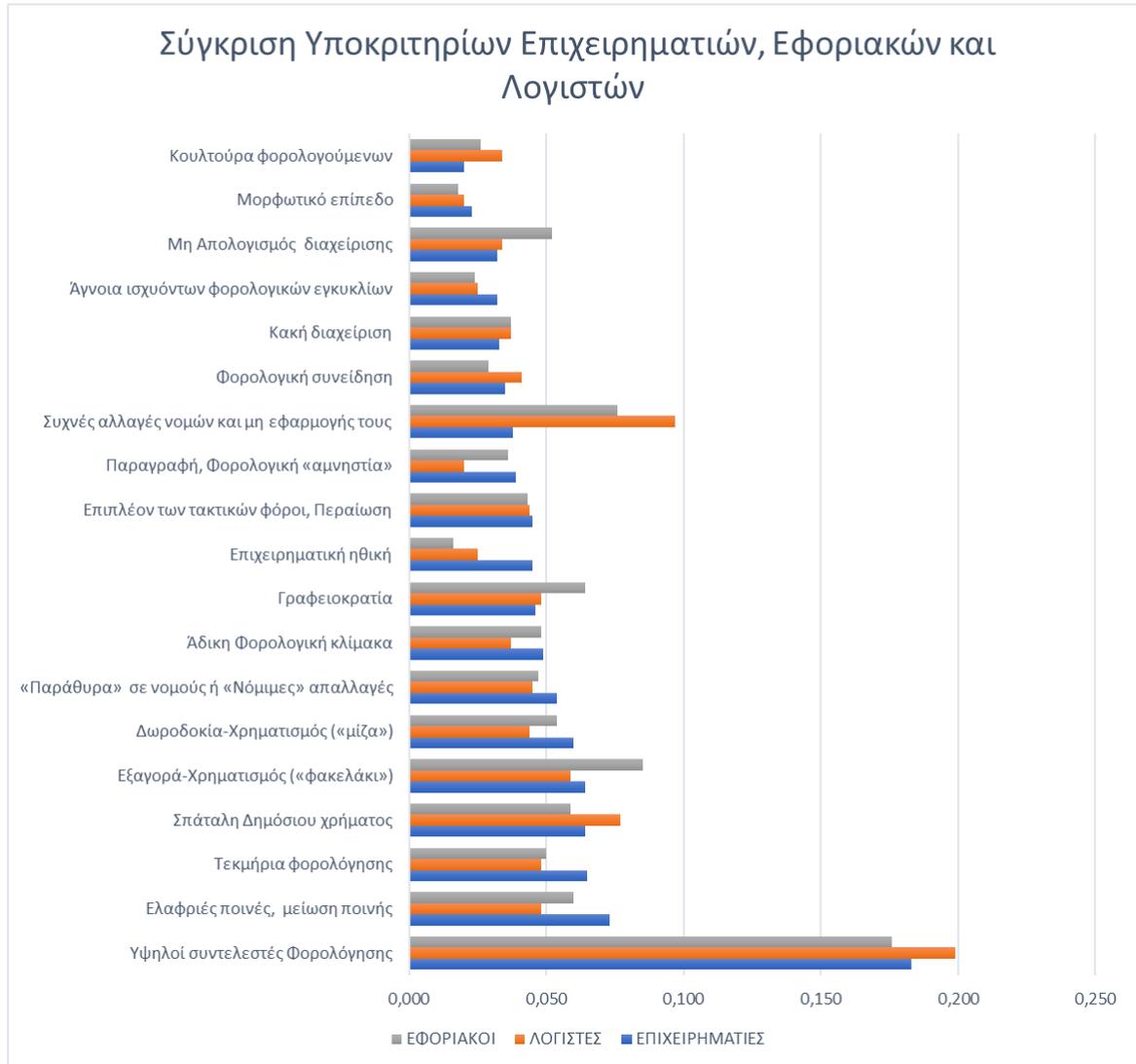
Διάγραμμα 7 Συγκριτική Ανάλυση Κριτηρίων όλων των Ομάδων

Από τη σύγκριση των κριτηρίων των τριών ομάδων που πήραν μέρος στην έρευνα για τις Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής διαπιστώθηκε (διάγραμμα 7) ότι και οι τρεις συμφωνούν και θέτουν ως το σημαντικότερο κριτήριο την Υπερβολική φορολόγηση. Μάλιστα η βαρύτητα αυτού του κριτηρίου είναι σχεδόν ίδια ανάμεσα στους επιχειρηματίες και τους λογιστές (0,342 και 0,328 αντίστοιχα) ενώ οι εφοριακοί έχουν ελαφρώς μικρότερη τιμή (0,317).

Ως προς το δεύτερο σημαντικό κριτήριο, εφοριακοί και λογιστές θέτουν την Πολυπλοκότητα της Νομοθεσίας. Η βαρύτητα αυτού του κριτηρίου είναι σχεδόν ίδια ανάμεσα τους με 0,211 και 0,215 αντίστοιχα. Οι επιχειρηματίες εδώ κατατάσσουν στη δεύτερη θέση σημαντικότητας την Αδιαφάνεια στη διαχείριση δημοσίων εσόδων με 0,189.

Συμφωνία υπάρχει και στο επόμενο κριτήριο τόσο για τους εφοριακούς όσο και για τους λογιστές κατατάσσοντας την Αδιαφάνεια με βαρύτητα 0,202 και 0,210 στην Τρίτη θέση της ιεραρχίας. Οι επιχειρηματίες εδώ συγκέντρωσαν βαρύτητα 0,176 στο κριτήριο της Ατιμωρησίας, κάτι που οι άλλες δύο ομάδες θεωρεί ως αμέσως επόμενο κριτήριο βάζοντας στο στην 4^η θέση.

Τέλος, ως το λιγότερο σημαντικό κριτήριο όλοι συμφωνούν ότι είναι η Έλλειψη Παιδείας.

Εικόνα 8 Σύγκριση Υποκριτηρίων όλων των Ομάδων

Από τη σύγκριση των υποκριτηρίων (διάγραμμα 8) για τις Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής διαπιστώθηκε ότι και πάλι όλες οι ομάδες συμφωνούν πως το σημαντικότερο είναι οι Υψηλοί συντελεστές Φορολόγησης. Μάλιστα η βαρύτητα που έδωσαν στις απαντήσεις τους στο υποκριτήριο αυτό είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από όλα τα υπόλοιπα.

Ακολούθως, για τους επιχειρηματίες στη δεύτερη και Τρίτη θέση κατατάσσουν τις Ελαφριές ποινές και τα Τεκμήρια φορολόγησης.

Αντίθετα οι εφοριακοί πιστεύουν ότι η Εξαγορά-Χρηματισμός και οι Συχνές αλλαγές νομών και η μη εφαρμογής τους είναι από τις βασικότερες αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαπαλλαγής.

Τέλος, οι λογιστές, κατατάσσουν τις Συχνές αλλαγές νομών και τη μη εφαρμογής τους καθώς και τη Σπάταλη Δημόσιου χρήματος στη 2^η και 3^η θέση.

Επίσης, διαπιστώθηκε ότι το δεύτερο λιγότερο σημαντικό υποκριτήριο που όλοι συμφωνούν είναι το Μορφωτικό επίπεδο. Η βαρύτητα του κριτηρίου αυτού είναι σχεδόν ίδια για όλους. (κυμαίνεται από 0,018 έως 0,023).

Ενώ το λιγότερο σημαντικό κριτήριο για τις Αιτίες Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής για τους επιχειρηματίες είναι η κουλτούρα, για τους εφοριακούς η Επιχειρηματική ηθική και για τους λογιστές η Παραγραφή, Φορολογική «αμνησία».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι κοινή πεποίθηση ότι πλέον η φορολογία στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά υψηλή. Πράγματι, ο ΟΟΣΑ υπολόγισε ότι το φορολογικό βάρος στην Ελλάδα το 2014 αυξήθηκε από 34,4% σε 35,9%. Ως γνωστόν, υπάρχει ένα όριο, το οποίο αν υπερβούν οι φορολογικοί συντελεστές τα φορολογικά έσοδα μειώνονται. Αυτό το όριο απεικονίζεται από τη λεγόμενη καμπύλη Laffer, από το όνομα του οικονομολόγου που τη ζωγράφισε σε μια χαρτοπετσέτα για να εξηγήσει το φαινόμενο στο Ντόναλντ Ράμσφελντ και τον Ντικ Τσέινι, στελέχη της κυβέρνησης του Προέδρου των ΗΠΑ Τζέραλντ Φορντ, το 1974. Σύμφωνα με μια μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αυτό το όριο για τις χώρες της Ε.Ε. βρίσκεται στο 54% για τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων και στο 72% για τη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων. Πρόκειται για εξαιρετικά υψηλούς συντελεστές, πολύ μεγαλύτερους από αυτούς που ισχύουν σήμερα στην υπερφορολογημένη Ελλάδα (ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων το 2012 υπολογίστηκε στο 38%, για παράδειγμα). Ωστόσο, αυτό δε σημαίνει απαραίτητα ότι υπάρχει περιθώριο αύξησης των φορολογικών συντελεστών στην ελληνική οικονομία. Για τέτοιες χώρες, όπως η Ελλάδα, το όριο της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων περιορίζεται στο 39%, δηλαδή πολύ κοντά στο σημερινό συντελεστή. Αυτό σημαίνει πως η αύξηση των φορολογικών συντελεστών στην Ελλάδα μπορεί στην καλύτερη περίπτωση να έχει πενιχρά αποτελέσματα.

Οι παράμετροι που καθορίζουν το ύψος της φοροδιαφυγής σε μια οικονομία σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία είναι τρεις:

1. Το ύψος των φορολογικών συντελεστών
2. Η πιθανότητα εντοπισμού και τιμωρίας
3. Το μέγεθος των επιβαλλόμενων προστίμων

Το αν ένας πολίτης ή μια επιχείρηση θα φοροδιαφύγει είναι μια απόφαση που επηρεάζεται ουσιαστικά από αυτούς τους τρεις παράγοντες. Αν οι φορολογικοί συντελεστές είναι χαμηλοί, το κίνητρο για φοροδιαφυγή είναι μικρότερο. Αν οι φοροεισπρακτικοί μηχανισμοί του κράτους λειτουργούν αναποτελεσματικά, ή αν οι κυρώσεις στην περίπτωση σύλληψης είναι αμελητέες, το κίνητρο για να φοροδιαφύγει κάποιος αυξάνεται. Αυτό δεν είναι κάτι που ισχύει μόνο στην Ελλάδα -η φοροδιαφυγή είναι καθολικό φαινόμενο, υπάρχει παντού. Και οι παράμετροι είναι οι ίδιες παντού.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, μπορούμε να πούμε πως οι αιτίες της φοροδιαφυγής είναι κυρίως οκτώ:

- Η πολυνομία και η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος.
- Η ανασφάλεια δικαίου φορολογούμενων και υπαλλήλων της φορολογικής διοίκησης.
- Η συνεχιζόμενη αύξηση των φόρων.
- Η ανυπαρξία πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του φαινομένου.
- Τεχνολογική ανεπάρκεια
- Γραφειοκρατία

- Διαρθρωτικές στρεβλώσεις της ελληνικής οικονομίας
- Φορολογική κουλτούρα

Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής είναι μια πρόκληση για όλα τα κράτη του κόσμου, ακόμα και για τα πιο ανεπτυγμένα. Και η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΟΟΣΑ έχουν αναπτύξει εργαλεία καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, ενώ υπάρχει πλούσια προϊστορία πολιτικών καταπολέμησης του προβλήματος από άλλες χώρες που αξίζει να μελετηθεί. Η εκτεταμένη χρήση πλαστικού χρήματος και η επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών έχουν δοκιμαστεί σε πολλές χώρες (από τη Νότια Κορέα και την Αργεντινή μέχρι την Ολλανδία και τη Σουηδία).

Δεν είναι όλα αυτά τα μέτρα εύκολα εφαρμόσιμα στη δική μας χώρα, αλλά πολλά από αυτά μπορούν να αποτελέσουν παραδείγματα προς μίμηση. Η έρευνα της διαΝΕΟσις καταλήγει σε μια σειρά από λύσεις που περιλαμβάνουν:

- μείωση των συντελεστών φορολογίας και των έκτακτων φόρων επί των ήδη φορολογηθέντων εισοδημάτων
- εκτεταμένη χρήση πλαστικού χρήματος και επέκταση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης
- αποτελεσματική και εντατική διενέργεια ελέγχων και αποτελεσματική περαιώση των φορολογικών υποθέσεων (μέσω διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών)
- βελτιστοποίηση της οργάνωσης και εκσυγχρονισμό των φορολογικών αρχών
- δημιουργία ηλεκτρονικής Φορολογικής Διοίκησης
- κατάρτιση και εκπαίδευση των υπαλλήλων της Φορολογικής Διοίκησης, αύξηση των αποδοχών τους.
- καταπολέμηση φαινομένων διαφθοράς, εφαρμογή αντικινήτρων.
- αυστηροποίηση των προστίμων σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής
- δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος
- σταδιακή αλλαγή στη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας
- δημιουργία φορολογικής συνείδησης και καλλιέργεια φορολογικής παιδείας

Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι ένα δύσκολο, δομικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας, έχει να κάνει με τον τρόπο που αυτή είναι διαρθρωμένη, με τον πολύ μεγάλο αριθμό των αυτοαπασχολούμενων, με το πολύ μικρό μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων. Οι πολιτικές ηγεσίες στο παρελθόν έχουν διστάσει να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το πρόβλημα για πολιτικούς λόγους, δεικνύοντας την κουλτούρα ανομίας και, δικαιολογημένα, και την έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στο κράτος. Και, βεβαίως, δεν έχουν κατορθώσει να αλλάξουν το αδιέξοδο παραγωγικό μοντέλο της χώρας.

Ωστόσο, στην κατάσταση που βρίσκεται η ελληνική οικονομία σήμερα, η επίλυσή του προβλήματος είναι επιβεβλημένη.

Βιβλιογραφία

- daidis.gr, 2017. *Η Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα – Μια Έρευνα*, s.l.: s.n.
- Dibb, Pride, Ferrel & Simkin, 1994. *Marketing, concepts and strategies*. s.l.:Houghton Mifflin.
- Fondaneche, D., 2000. *Guide for Statistical Analysis*. England: Prentice Hall Publishing.
- Haley, A., Snaith, T. & Miller, G., 2004. *The social impacts of tourism: A case study of Bath*, s.l.: U.K Annals of Tourism Research.
- Mc Daniel, C. & Gates, R., 1995. *Marketing Research Essentials*. s.l.:West Publishing Company.
- Tul, D. & Hawkins, D., 1987. *Marketing research: Measurements and Method*. 4 επιμ. s.l.:McMillian Publishing.
- Ανδρουλάκης Ν., 1993. *Γύρω από την Οικονομική Εγκληματικότητα, Σε:Πρακτικά Δ' Πανελλήνιου Συνεδρίου Της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου*. Σελ. 9 – 26 επιμ. s.l.:Αφοι Π. Σακκουλά.
- Αρετή Αμπατσόγλου, 2011. *Συστήματα υποστήριξης λήψης αποφάσεων για την επιλογή παρόχου συνδέσεων κινητής τηλεφωνίας με τη χρήση του εργαλείου expert choice*. Αθήνα: s.n.
- Βαβούρας, Ι.Σ., Μανωλάς Γ., 2004. *Η Παραοικονομία στην Ελλάδα και τον Κόσμο*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Βουγιούκας Κ., 1986. *Οικονομικό Ποινικό Δίκαιο*. Θεσσαλονίκη: Σακκουλά.
- Γκουμπανισάς, Γ., 2004. *Ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής, Ελληνική Ένωση Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου*. s.l.:s.n.
- Δημήτριος Ι. Καραγιάννης, 2006. *Φορολογικά-φοροτεχνικά*», Θεσσαλονίκη: s.n.
- Διακομιχάλης Μ., 2019. *Αιτίες φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα: Έρευνα σε εφοριακούς, επιχειρηματίες και λογιστές*. Αθήνα: Διπλογραφία.
- διαΝΕΟσις, 2016. *Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Αιτίες, Έκταση και προτάσεις καταπολέμησής της*, Ernst & Young (EY), s.l.: s.n.
- Δράκος Γ.Ε, 1996. *Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική*, Αθήνα: Σταμούλης.
- ΙΟΒΕ, 2018. *Η φορολογία Εισοδήματος, Συγκριτική Ανάλυση και Προτάσεις Αναμόρφωσης*, s.l.: s.n.
- Κ.Σαββαΐδου, 2010. *Η προσπάθεια αντιμετώπισης της διεθνούς φοροαποφυγής με τις διατάξεις των φορολογικών νόμων 3842/2010 και 3943/2011, ΔΦΝ 1471/2011*, s.l.: pp. 1108-1112.
- Κόλλια Ηλιάννα, 2011. *Ιεραρχική ανάλυση αποφάσεων (AHP) ένα μοντέλο λήψης αποφάσεων σε συνθήκες πολλαπλών κριτηρίων*. Αθήνα: s.n.
- Κορομηλάς Γ., 2009. *Φοροδιαφυγή: Αιτίες και αντιμετώπιση*. ΗΜΕΡΗΣΙΑ.
- Ν.4337/2015 (ΦΕΚ 129/Α'/17.10.2015) , 2015. «ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ - ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ» (άρθρα 66-71) του Ν.4174/2013 (Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας - ΚΦΔ), όπως αυτό προστέθηκε στον ΚΦΔ, με το άρθρο 8 του

Ν.4337/2015 (ΦΕΚ 129/Α'/17.10.2015) ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ, σ.λ.: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΙΤΣΙΛΗΣ .

Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας, 2015. Έρευνα για Φοροδιαφυγή, σ.λ.: σ.η.

Παυλόπουλος Π, 1987. Η παραοικονομία στην Ελλάδα: Μία πρώτη ποσοτική οριοθέτηση. Αθήνα : ΙΟΒΕ.

Ράπανος, Β. και Καπλάνογλου, Γ., 2014. Φορολογία και οικονομική ανάπτυξη, Η περίπτωση της Ελλάδας, σ.λ.: Συλλογικός Τόμος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών: Ανταγωνιστικότητα για ανάπτυξη: Προτάσεις πολιτικής.

ΣΕΒ, 2017. *Special Report: Φορολογία Επιχειρήσεων, Οικονομία και Επιχειρήσεις*, σ.λ.: σ.η.

Στεργίου, Λ., 2011. Οι κυριότερες εστίες της φοροδιαφυγής ανά δραστηριότητα, σ.λ.: σ.η.

Τάτσος Ν, 2001. Η παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Αθήνα: Παπαζήσης.

Τράπεζα της Ελλάδος, 2011. Φοροαποφυγή- Φοροδιαφυγή, , σ.λ.: Τεύχος 13-14 Ιούλιος-Αύγουστος.

Χ. Παμπούκης, 2001. Οι υπεράκτιες (offshore) εταιρίες στο ελληνικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, ΔΕΕ 10/2001, σελ.965, υποσημ.3, σ.λ.: σ.η.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.gsis.gr , Ιστοσελίδα Υπουργείου Οικονομικών

www.e-forologia.gr ,

www.taxheaven.gr , Κοινότητα Λογιστών

www.taxheaven.gr

www.euretirio.com , Ευρετήριο Οικονομικών Όρων

www.Karagiannisd.gr

www.wikipedia.org

www.epixeirisi.gr

www.oikonomikon.gr

www.psaxtiria.com

www.capital.gr

www.forin.gr

www.taxnews.gr

www.bankofgreece.gr

www.news.gr

